

kovara hunerî, çandî û lêkolînî ya kurdên anatoliya navîn

bîrnebûn

Zivistana 2000an

**KONYA-ANKARA
KÛRTLERİ ÜZERİNE**

Wolf Dieter Hütteroth

GOTINÊN MEZINAN

Sebiha Özgür

NÎV RO HEBIS

BO HEMO

Nuh Ateş

**BİNBOĞALAR'DA
KÛRT ŞARKILARI-3**

M. Bayrak

ŞERÊ PISMAMA

M. Şîrîn Dağ

ZIVINGÊ-1

Musa Anter

Aksaray Dîmilicesî

Memê Hilkeçikî

9

bîrnebûn

Tidskriften utkommer 4 nummer per år.
Sê mehan carê derdikeve/Ûç ayda bir çikar

Utges av Apec-Förlag AB
Ans. utgivare: Ali Ciftçi

Redaksiyon:
Nuh Ateş, Dr. Mikailî, Muzaffer Özgür,
Ali Ciftçi, Hacı Erdoğan, Vahit Duran, Bekir
Dan, Mahmut Duran, Sefoyê Asê, M. Bayrak

Adress / Navnîşan:
Box: 3318, SE 163 03 Spånga / Sverige
Telefon: 0046-(0)8-761 81 18
Telefaks: 0046-(0)8-761 24 90
E-Mail: apec@swipnet.se

Navnîşana li Almanyayê
Postfach 900348, 51113 KÖLN / Almanyayê
Telefaks: 0049-(0)2203-301630
E-Mail: bimebun@hotmail.com
http://birnebn.subdomain.de

Bîha/ Fiyatî:
Europa: 10 DM Türkiye: 5DM karşılığı TL

Abone ji bo salekê/ 1 yıllık:
İsveç: 280 SEK • Almanyayê: 40 DM

Türkiye banka hesap numarası:
F. Yıldız Vakıf Bank Polatlı Şubesi
Hesap No: 00 158001 445398272.

İsveç hesap numarası:
(Bîrnebûn) postgiro: 468 65 12-7

Almanyayê hesap numarası: M. Özgür
Stichwort "Bîrnebûn" Deutsche Bank-Köln
Konto Nr: 591 2662 BLZ: 370 700 60

Belavkirin / Dağıtım:
Türkiye
Toplum Kitabevi / Remzi İnanc
Bayındır sok. 22/1, 0642 Yenışehir / Ankara
Tel: 0312/434 25 43

Medya Kitapevi / Selahattin Bulut
İstiklal Caddesi, Elhamra Pasajı No: 258/6
Beyoğlu-İstanbul

Gül Kitapevi
Lise cad. Zafar çarşısı No 23/a / Kırşehir

Holland
Neçirvan Qilorî
Postbus 758
3000 AT Rotterdam / Nederland
Tel: 0031-62 60 60 188
Gironummer: 739 81 58

Danmark:
Dansk-Kurdiska Kulturhuset
Nansensgade 32 ST
TN 1366 Kopenhagen K, Danmark

Çap / Baskı: Apec-Tryck & Förlag AB
ISSN 1402-7488

Her nivîskar berpirsiyarê nivîsa xwe ye.
Mafê redaksiyonê heye ku nivîsên ji
Bîrnebûnê re tîn, serrast û kurt bike.
Nivîsên ku ji Bîrnebûnê re tîn, ger çap
nebin jî li xwedî nayên vegevandin.

Naverok/ Çindekiler

Wênayê berg: Saîd Rêzani

- 3 Jî BÎNEBÛNÊ
Ali Ciftçi
- 5 NAMEYÊN JI XWENDEVANAN
- 10 FAT QÛLOT
Berhevkar: Eîlî Gordoxî
- 13 STRANÊN ALİYÊ ME
Berhevkar: Osman Alabay (Curukî)
- 14 KONYA-ANKARA KÛRTLERİ ÜZERİNE
Wext Dînan Hîmexomî
- 19 GOTİNÊN MEZİNAN
Berhevkar: ŞEBİHA ÖZGÜR
- 21 NÎV RO HEBIS BÛ HEMO
Nuh Ateş
- 24 KANLUKIŞLA
Şîkrê Çelmîş
- 27 HEFT BIRA
Berhevkar: MEMOSTE İBRAH BAYRAK
- 32 TEKLİFA BÊ FEDİ
Yusuf Yeşilöz
- 35 XEVNA WELATÎ BERÊ
Dr. H. Mikailî
- 38 ÇIROKA GURÎ
Curukî
- 39 BÎNBOĞALAR'DA KÛRT ŞARKILARI-3
Hazırlayan: MEHMET BAYRAK
- 51 KEÇİKA AXÊ
Berhevkar: MUZAFFER ÖZGÜR
- 53 LAWÊ HESPÊ
M. Şîrîn Daç
- 57 ŞERÊ PISMAMA
M. Şîrîn Daç
- 65 ZIVINGÊ-I
Musa Amîr
- 71 AKSARAY DİMİLİCESİ
Hazırlayan: MEME HILKEÇİKİ
- 81 SONDA MEZİN Û NEV NEWROZ
Meçoyê Darê
- 83 KARACADAĞ
Furidîn

Ji Bîrnebûnê

Kovara me bi hejmara 9an kete sedsal-
eke nû, herweha li gor demhijmartina
xiristiyanan (Xaçperestan), em ketin
çerxeka nû. Li gor teqwîma kurdî jî, ku
kurda berê bi piranî li gor wê teqwîmê
dem dijmartîjn, em ketine sala 2700î.

Di van du mehên dawî de, meha
12an û meha 1ê de, sê cejn; cejna xirîsti-
yana, cejna Êzdiyan û cejna Ramazanê û
herwiha “*mîlenîyûm*” jî, hemû li dûhev
hatin. Bila cejna we û sedsala we ya nû
pîroz be. Bi hêviya ku sedsala pêş me, bo
gelê kurd bibe sedsala azadîyê.

Xwendevanên bi rûmet û hêja, sala ku
derbas bû bi gelek êş, qatliam, felaket û
bi dek û dolabên siyasî wek her salên din,
me ew jî li paş xwe hişt. Lê ji bo me kur-
dan ketina sedsaleke nû pir pirsan
derdixe pêş me. Çi ne ew pirsana?

Dema em wek netewe li xwe bindi-
rin, bi hezaran pirs hene. Eger em wan
pirsana bi dor rêz bikin, rûpelên kovara
me dê têrê nekin, zaten kovara me
nikare jî binê vî karî derkeve. Lê, wek
însanekî, her kurdek dikare li ser vê
bifikire, ka di vê sedsala nû de wek
netew; em çava nin? Kêmasîyên me çi
ne? Em bi çi marîfetên xwe, derbazî sed-
sala nû bûn? Bi hêviya ku li ser van pirs-
ana, di demên pêş me de însanên ku li
ser mesela kurdan pişpor in, û bi taybetî
jî rewşenbîrên kurda, dê ji bo bersiva
van pirsana hinek lêkolînan bikin.

Sala 1999an jî bo însanên li Tirkîyê
bi felaketên mezin derbas bû, bi hezaran
malbat jî erdhejandinê, bi zar û
zêçên xwe ve pêrişan bûn, bi hezaran
însan hatin kuştin, kuştin dibêjim; jî ber
ku di eynê derecê de erdhêjandin li

welatên din jî çêbûn, hewqas însan telef
nebûn. Çêkirina xaniyan li Tirkîye bê
serûber e. Dewlet li hember wan xanî-
yana berpisiyar e. Dewletê jî ev berpir-
siyarîya û tedbîrên xwe bi cih neanîne.

Erdhejandin felaketek tabîî ye, lê
mirov dikare dîsan jî li hember wê
tedbîrên xwe bistîne. Lêbelê, li ba kurdan
hinek felaket çêdibin, ne tabîî ne, lê mixa-
bin heta niha, jê re ti tedbîr nehatîye dîtin.
Ez bi xwe, jî gundê Kelhasan im.
Kelhasan girêdayî qeza Cihanbeyliyê ye.
Di nav gundên vî aliyê de, însanên jî
Kelhasan wek şerker tên naskirin, jî ber
ku li gundê me, berî salên 1970î, jî bo
erdê û meselên eşîrî, pir lihevexistin û
kuştin çêdibûn. Di van sî salên dawî de,
qasî ku ez pê dizanim, tu kuştin li vî gundî
çênebibûn. Lê, hezar carî mixabim, piştî
sî salî, careka din, xebereke nexwaş!

Mustafa Karagöz, 35 salî, jî bo
xizmeta gund, barê serokatîya belediyê
digrê ser xwe, bi îdealeke ku jî gund re
hinek xizmetan, bi cesaret bike, wek
Serokê Belediyê tê hilbijartin. Piştî şeş
mehan, dema dest bi projeyên xwe dike,
projeyek nayê hesabê cîranekî wî, bi
destê cîranî xwe, yê heftê salî, tê kuştin.

Em jî malbata Mustafa Karagöz û jî
hemû însanên jî gundê Kelhasan re
sebir dixwazin û dibêjin: Serê we sax be.
Bi hêviya ku bûyerên wisa li tu dera
careke din çênebin.

Kovarek lêkolîni û çandî, ku bi
taybetî jî bo kurdên Anatoliya Navîn
derdikeve, divê bi rastî bikariye bigihê
her aliyê Anatoliya Navîn, heta bikariye
li her gundekî, li her malekê belav bibe.
Da kû bikariye irf û edetên wan deran
berhevke û belavke, him jî bikariye êş
û kelema wan bîne zimên. Mixabin, li
ber astengên siyasî yên dewleta Tirkîyê

kovara me li welêt baş belav nabe û diyaloga bi xwendevanên re, wek em hêvî dikin, nameşe. Li vir ez dixwazim gotinek George Perrot ku di nivîsa xwe ya li ser *Kurdên Haymaneyê* de, ji bo kurdên Anatoliyê gotiye, dûbare bikim:

“ ... *Ev gelê hanê xwedî gelek taybetmendiyên giranbuha ye û gava ku di dawiya dawîn de, ji xewa giran û dirêj rabe, ew belkî yê rojekê ji rojan, ji vê tarîtiyê derkeve û ew ê bandoreke mezin di împaratoriya tirk de bilize.*”

Bi hêviya ku bi rastî di vê sedsala nû da gelê kurd ji xewa xwe ya dirêj şiyar bibe.

Xwendevanên hêja, di wê hejmarê de cara pêşîye ku nivîsên me yên bi kurdî ji yên bi tirkî zêdetir in. Helbet ew ji bo me serkeftineke, ku insanên me giraniya zimên dibînin û bi kurdî dinivîsin.

Di wê hejmarê de dişa nameyên xwendewanan li ser weşandina kovarê, li gel pîrozbahî û dilşahiyeke xwe, bi dîtînan xwe yên balkêş, va hejmara ji xemilandine. Em bi hêviya ku ev xwendevanên birêz, ne tenê bi naman, divê ji me ra ji folklorê gel ya ji derûdorên xwe berhevkin û ji me re bişînin.

Birêz Nuh Ateş ji nivîsa Wolf Dieter Hütteroth, beşên li ser kurdên Qonya-Ankara'yê ji almanî wergerandîye tirkî, bi navê; *Konya-Ankara Kürtleri Üzerine* nivîsandîye.

Xwûşka Sebiha Özgür *Gotinên Mezinan* yên dorhêla Cihanbeyli'yê berhev kiriye. Em hêvî dikin, jinên ji Anatoliya Navîn de wek xwûşka Sebiha, çîrok, metelok û stranên folklorîk berhevkin û binivîsin.

Nuh Ateş bi nivîsa xwe ya bi navê *Niv ro hebis bo Hemo* hekatek ji Qerecedaxê bi devoka gundê xwe bi

zimanêke xwaş nivîsiye. Ez bawer dikim hûn ê wê bi kêfxweşî bixwînin.

Şükrü Gülmüş bi serpêhatiyeka xwe ku li gundekî Şereflikoçhisarê bûye, bi navê *Kanlıkuşla* bi tirkî nivîsandîye. Dişa mamoste İrfan Baysal bi devoka gundê Hecîlera, çîroka folklorîk a bi navê *Heft Bira* berhevkiye.

Bi navê *Teklîfa bê fedî* nivîskar Yusuf Yeşilöz, cara pêşî ye ku di kovara me da bi kurdî dinivîsîne. Em li vir li ser navê redaksiyonê, ji birêz Yusuf Yeşilöz re, tu bi xêr hatî dibêjen û serkeftina wî dixwazin.

Dr. Mikailî bi navê *Xevna welatî berê* kurteçîrokek nivîsandîye. Çîrok, li xerîbiye li ser bîranîna welêt e.

Muzaffer Özgür çîroka bi navê *Keçika Axê* berhevkiye û bi devoka gundê xwe nivîsandîye.

Nivîskar û lêkolîner M. Bayrak dişa bi nivîsa *”Binboğalar’da Kürt Şarkıları-3”* de stranên gel yên Meraşê bi notan berhevkiye.

M. Şîrîn Dağ bi navê *Şerê Pismama* bûyereka 1919an bi zimanekî edebî û zelal, li ser reva Fatê û Hesen nivîsiye. Serpêhatiyeka balkêş e. Dema meriv vê serpêhatiyê dixwîne, meriv hîn baştir rewşa kurda ya îro fêm dike. Bûyerên wisa li nav hemû eşîrên kurda de hûne. Divê hemû bînan nivîsandin. Her bûyereka bi serê xwe seneryoke filmekî ye. Hûn dê nivîsa birêz M. Şîrîn Dağ bi heyecan bixwînin.

Bi navê *Zivîngê* hûn dê bîranînan Musa Anter ji di vê hejmarê da bixwînin.

Bi hêviya ku di sedsala nû de gelê kurd bibe xwadîyê mafê xwe yê çarenûsî, bîminin di xwaşiyê de.

Ali Çiftçi

Nameyên ji xwendevanan/Okuyucu mektupları

Bîrnebûn'a ulaşmalıyız

Kürtlerin Orta Anadolu'da topluca varlık göstermelerinin tarihi, kesin bilinmemekle birlikte, tahminen 250 yıllık bir geçmişe dayanmakta. İkibuçuk asırlık zaman zarfı içerisinde bölge Kürtlerinin, kendi dillerini bilinçsiz bir şekilde de olsa, Kürdistan'ın bazı yörelerinden (Türkiye'ye sınır olan bölgelerden) daha iyi koruyabildikleri bir gerçektir. 250 yılda korunabilen dilin önümüzdeki 50-60 yılda da korunabilmesi, ulusal bilincin gelişmesine rağmen büyük soru işaretleri yaratmakta.

Orta Anadolu Kürtleri, dillerini koruyabildikleri dönemlerde, tamamına yakını köylerde yaşamaktaydı. 1970-80'lerden sonra yoğunluk kazanan ekonomik göç (il, ilçe ve özellikle Avrupa'ya), Orta Anadolu Kürtlerinin dili üzerinde büyük tahribatlara yol açmış ve halende açmaktadır. Köylerinden kalkıp başka yerleşim birimlerine göç eden Kürt ailelerinin ezici çoğunluğu, birçok nedenden dolayı çocuklarına Kürtçe yerine Türkçe öğretmektedir. Dolayısıyla genç nüfus arasında, Kürtçe konuşma oranı hızla düşmektedir. Orta Anadolu'daki Kürt köylerinin geneli, göçe ve ona bağlı olarak asimilasyona yenik bir durumda, Tavşançalı, Yeniceoba ve benzeri büyük beldelerdeki ekonomik gelişme Kürtçenin korunabilmesinin lehinedir. Köylerdeki trend gibi bazı

büyük beldelerde (Gölyazı) de göç devam ettiği takdirde, büyük beldelerinde dil yönünden köylerin durumuna düşmesi kaçınılmazdır.

Önümüzdeki yıllarda kürtçeyi asimilasyondan kurtarmak, bu bölgenin duyarlı insanlarına düşmektedir. Bu anlamda, bölge halkının duyarlı insanlarının, fikir ve öneri geliştirip birnebun'a iletmeleri, bu can alıcı sorun nedeniyle güçlü bir işbirliğine gitmeleri halinde sorunun çözümü için bir başlangıç yaratılacaktır.

E. Yıldırım

Sevgili Bîrnebûn çalışanları

Bir yakınımın evinde derginin 5. Sayısını görünce önce çok şaşırdım. Fakat, kısa sürede şaşkınlığımı üzerimden attım ve mutlu oldum. Orta Anadolu Kürtleri adına böyle zengin içerikli ve kaliteli bir dergi yılların özlemiydi. Sizleri kucaklıyorum.

Bu işte bana düşen görev derginin dağıtımını, tanıtımını ve satışı yapmak olacak diye düşünüyorum. Dergiye abone olduk ve elimize tüm sayılar ulaştı. Evimizi 3 ayda bir birnebun ısıtacak. Saygılarımla.

DK -Kemal Çahanbeyli'li

Değerli Bîrnebûn çalışanları,

Ben Konya Kürtlerinden olup, şu anda İsveç'te Karolinska Enstitüsün'de doktoramı yapmaktayım. Öncelikle hepimize böyle bir yayını düşündüğünüz için yüreğinize sağlık diyorum.

Yaptığımız çalışmanın tarihin tozlu raflarında çürümeyip, onun altın sayfalarına, altın harflerle yazılacağından emin olabilirsiniz. Buradan okuyucularımıza bu derginin yaşamasının sadece okumakla olmayıp, üretkenlikleri çapınca ellerinde bulunan, dergide yayınlanabilecek her türlü materyali (şiir, masal, öykü, fikra, derleme ve tabiki kendi yazdıkları v.s.) sizlere ulaştırmasının tarihi bir görev olduğuna inanıyorum. Çünkü tarihe ancak yazarak ve üreterek not düşebiliriz, dolayısıyla herkesten ricam, içinde bulunduğumuz ortamı, zamanı, çağı, sürekli okuyup, kalemimizle yazıp, yüreğimizle severek, gelecek nesillerimize aktaralım. Bunun için herkesi sevmeye, düşünmeye ve yazmaya davet ediyorum. Unutmayalım, ki biz kendi tarihimizi kendimiz yazmasak, efendiler kendilerine göre yazacaklardır. Gelecek güzel günler adına *hezâr silav li we...*

Hasrettin Güven
guven@cbt.ki.se

Slaw Hev

alno !

İlkönce Kürt halkının yeni yılını geçte olsa en içten dileklerle kutluyorum. Dilerimki 2000 yılı tarihimzide bize güzellikleri getiren yılların başlangıcı olur. Fakat untumayalım ki

güzellikleri bizler mücadele içinde yer aldıkça daha kolay elde edeceğiz. Şahsen, bazı boşluklar hissediyorum, Kürt halkının aydın bir kesime ihtiyacı var, bunuda biz Kürt gençliği, üzerinde yoğunlaşmalıyız, yoğunlaşmalıyız ki aydın, bilinçli, geleceğe daha emin adımlar atalım. Kürdistan halkının yıllarca çektiği acılara birşekilde kendimizi özgürleştirerek, güzelleştirerek, son verebiliriz. Biz gençlere çok iş düştüğünü unutmayalım. Bu konuda her Kürt gencide üzerine düşen görevi, büyük bir ustalıklada başaracaktır. Bundan da eminim. Fakat beni kaygılandıran bir konu var, ki oda Avrupa'da yaşayan Kürt gençliğinin hızlı bir şekilde batlaşması ve kendince özgür olduğuna inanması, beni gerçekten de kaygılandırıyor.

Özgürlük nedir arkadaşlar? Özgürlük insanın kendisini sorgulamasıdır, kendi muhakemesini yapandır, kendi özgür iradesine dayanarak kendi kararlarını alan insandır. Onurlu bir şekilde halkının sorunlarına eğilen insan özgür insandır. İşte batlaşmayı özgürlük sanan genç kesim beni kaygılandırıyor. Aynı zamanda da düşündürüyor... İşte bizim bir boşluğumuz. Yeterince bilinçlenmemişiz. Yeterince bilinçlendirecek insanımız yok. Ben Kürt halkının bu konuya eğilemsini istiyorum. Halkımıza eğitimin ne kadar önemli olduğunu anlatmanın ve bunu her birey için bir zorunluluk olduğunu göstermemiz gerek.

Devrimci sevgi ve saygılarımla.

Helin Gorki
gorki@hotmail.com

Kelhasan da bir ölüm dıramı

Birnebün Dergisine!

Değerli okuyucular, ben hayatımda ilk kez bir dergiye, hemde bir Kürt dergisine yazı yazıyorum. Bu bana heyecan ve cesaret veriyor. Çünkü; Kürtler tarihlerini hep sözlü olarak korumaya çalışmışlar, onun içinde Kürtlerde yazı dili fazla gelişmemiştir. Ben acı bir olayı yazacağım için de, çok üzgünüm.

Olay, benim edindiğim izlenimlere göre şöyle başlıyor: 1999 Nisan yerel seçimlerinde, Konya'nın Cihanbeyli ilçesine bağlı Kelhasan kasabasına, 1964 doğumlu **Mustafa Karagöz** seçiliyor. Seçimden hemen sonra çalışmalarına başlıyor.

Çalışmaları arasında; bir pazar yeri projesi ve pazar yeri için su çekme planları da var. Belediye planlarını uygulamaya başladığında, daha önce köyün su ihtiyacını karşılayan, ama yeterli olmadığı için, kullanımı bundan yıllar önce iptal edilmiş. Mustafa Seçilmiş'in tarlasındaki su, tekrar gündeme gelir. Sorunda, bundan sonra başlıyor. Tarla sahibi, suyu vermemekte direnir. Belediye başkanıda sorunu çözmek için adli makamlara başvurur. Tarla sahibi, Mustafa Secilmiş'de bu durumu mahkemeye veriyor.

Adli makamların vereceği kararı beklemeden 19/10/1999, salı sabahı, saat 9^{oo} dolaylarında kasabanın ortasında Mustafa Secilmiş, başkan Mustafa

Mustafa Karagöz, 1964-1999

Karagöz'e yaklaşıyor, selam verip, *ne olacak bu durum*, diyor. O da *zaten biz mahkemeye vermişsiz*, der demez, *öyle mi* diyor ve daha önce hazırladığı silahla, Başkan 8-10 yerinden vuruyor. Başkan Cihanbeyli Devlet Hastahanesine götürülürken, Turanlar köyünün yakınında vefat ediyor.

Ben burada başta yakınları olmak üzere, tüm Kelhasan Kasabası halkına baş sağlığı ve sabır diliyorum.

Böyle olayların dünyanın hiç bir yerinde olmaması dileğiyle.

11.01.2000
Mevlüt Ekici
Rheinfeldten-İsviçre

Teşekkürler

Öncelikle böyle bir dedrginin oluşu, hatta bu derginin internette sayfası olması, bir İç Anadolu Kürdü olarak çok sevindirdi. Derginizi bir kaç sayı hariç, hep takip ediyorum. Derginin hem tarihsel öğretisi hem yayında, kültür, dil ve edebi metinleri de içermesi dergiye daha bir güzellik katıyor. İç Adadolu Kürtleri, örneğin ben Bala Kürtlerindenim, ama nereden geldiğimiz çelişkiliydi, bu her halde İç Anadolu geneli için geçerliydi. *Birnebûn* sayesinde kendi geliş ve göç öykümüzü öğrenmiş oldum. Yalnız sizden ricam, ben Ankara da ikamet ediyorum. *Birnebûn*'un diğer sayılarını nasıl bulabilirim?

Eğer şiir veya hikaye-fıkra gibi, düz yazı türlerini derginizde yayınlatabiliyorsanız, bir şeyler yazıp gönderebilirim.

Çalışmalarınızda başarılar.

Lı xwe rind binern!

Nihat Yılmaz / Ankara

Selam dostlar

Orta Anadolu Kürtlerin sesi selam
Büyüyecek gelişecek senin sesin
Duyulacak senin sesin
Bakma öyle konuşmadığımıza
Bakma öyle sesiz kaldığımıza
Yanıyorsunuz
Ses geliyor
Doğdu çocuk
Her ne kadar ülkesinden
kopuk
Gözümüz aydın
Birnebûn
doğdu ...

Devrim

Silafên germ li we hevalên delal!

Ez ji we ra hemza xwe tîjî gul dikim
û ji we hemûyan re dişeynim. Ez bi
rûpela we serbilind û gelek dilxweş
dibim. Ez nuha dikarim bibêjim; ez
kurdê Qonyê me. Ez bi we hêdi serbilind
im û dibêjim ba hêdi kurdên Anatoluya
navîn rabin ser linga û bibêjin em kurd
in û kultura me, zimanê me dîroka me
û welatê me heyê. Ez ji we tişteki pir
mezin dixwazim; karê xwe dewam kin
hetanî em azad dibin. We ra şiva pir pir
silaf dikim û dibêjim serkeftin ji we ra û
ji gelê me ra!

Ji we ra oxir biy.

Nihat Yılmaz

Xebatkarên hêja yên Birnebûnê!

Hejmara heyştan ya Birnebûnê ku we
şandibû navnişana min, gêhişt destê
min. Ji ber vê bihiştariyê we bi dil û
can spasiya we dikim.

Bi gel vê nameyê şîra xwe ya bi navê
“*Dûr î*” dişînim. Hêvidar im, ku hûnê pê
kefxweş bin û vê şîrê pelên Birnebûnê
de biweşînin. Ku hûn bixwazin, ez dikarim
şîrên xwe yên din ji bişînim.

Bi hêviya serkeftinên we yên nû,
rêz û silavên xwe pêşkeş dikim.
Biminin di xweşiyê de.

Muhammet Göziçok

Özel Tıp Kapalı Cezaevi
Ermenek/KARAMAN

DÛR Î

Şevên pêxwas destê min diqerisînin nikarim mistdim
birîna stêrkên qaşegirti
hilma te ya kevnare
li rûyê min î şikesî dixê
dîgîzgîzim
lê, tu dûr î

li peristgeheke xopan a Zerdeşt
li te gerîyam
agirê lertzok û zirav a findekî bûyî
di şermezariya demê de xive disewitandi
bi bêhêvî

ji dûr ve
qijîna bajarên ducan dihat
li gûndê kavilkirî
mûribê diranzer
beroşên mis ên malan pîle dikirin
bi hêviya vegera gundiyên koçberkirî

dûr î
lê, dûrbûneke nebi kilometreyî
ji rîya ku kalên min bi heştîran ve hatibûn
bi trembilekî ve gerîyam
mîna ku cixere bikişînim
bi her nefesekî
ji nişkekê derbas dibûm
li şuna kelekan
pirên mezin hebûn li ser çeman

dûr î
lê, ne nepen î
ji baçermokan ditirsî
dîzanî, bê dawî ne
lê, disa ji stêrkan dihejmêrî
ji azadiyê hez dikî
rondik li te nayê
lê, pê tîna dijberên aşên bê dişkîni.

Muhammet Gözütok

FAT QÛLOTÊ

Nota: Rojan Şîyar

Berhevkar: Elî Gordoxî

Herêm: Anatolîya Navîn (Kulu-Cîhanbeyli)

Wê klamê 2-3 (şikle) versiyonê xwe henê.

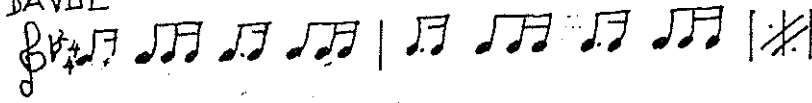
Hewîr mayê lê
Di teşteda lê
Bûkê mayê lê lê
Paş perdê da lê lê
Zawa mayê lê
Di xewnêda lê
Hespî mayê lê lê
Di terlêda lê lê

Hîlbad hîlba lê
Fat Qûlotê lê
Çîma tu natî kurbî kurbî
Bi eynatê lê lê
Çîma tu natî lê lê lê
Bi eynatê lê lê
Malê hana lê

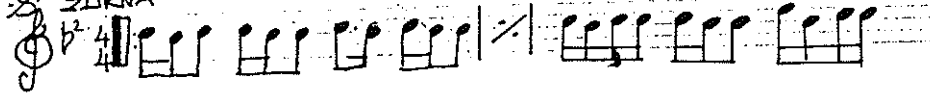
Malê menê lê
Ji wana hûwa lê lê
Mal tûnene lê lê
Ma kes xwe ser kesî ra nepesinê lê
Ji Fatom bîtîr lê
Rind tinene lê lê

Hîlbad hîlba lê
Fat Qûlotê lê
Çîma natî lê lê
Bi eynatê lê lê
Baran barî lê
Li, herde ket lê
Sevda me ho lê lê
Bi dûne ket lê
Eşqa me oy lê lê

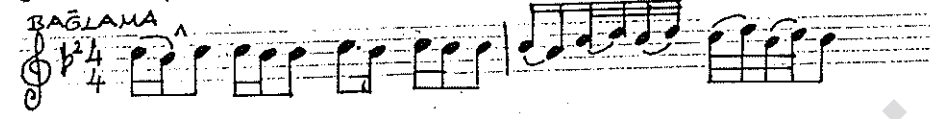
DAVUL

ZURNA

BAGLAMA

Bi dûne ket lê
Wextak Fatika min
Heynan birin lê
Silê Çutkî lê lê
Bi çolê ket lê

Hilbad tuwe lê
Fat Qûlotê lê lê
Çîma natî lê lê lê
Bi eynatê lê lê

KULU İLÇESİNE İSTİTASTİKLERLE BİR BAKIŞ 1997 GENEL NÜFUS TESPİTİ SONUÇLARI

İLİ: KONYA İLÇESİ: KULU

İDARİ BİRİMLER	NÜFUS SAYISI	
	1990	1997
KULU İLÇESİ(TOPLAM)	58.712	56.706
ŞEHİR MERKEZİ	17.425	19.509
ACIKUYU	980	641
AĞILBAŞI	374	291
ALTILAR	988	941
ARŞINCI	385	332
BEŞKARDEŞ	1.679	1.213
BOĞAZÖREN	244	147
BOZAN	1.185	806
BURUNAÇIL	403	266
CANIMANA	1.082	1.355
CELEP (B)	2.087	2.626
ÇÖPLER	438	303
DİPDEDE	604	863
DOĞUTEPE	272	167
FEVZİYE	240	131
GÖKLER	95	46
GÜZELYAYLA	264	203
HİSAR	272	168
KARACADAĞ (B)	2.611	2.888
KARACADERE	508	498
KIRKKUYU	414	211
KIRKPINAR (B)	1.747	2.131
KOZANLI (B)	4.344	5.416
KÖMİŞİNİ	1.502	919
KÖŞKER	150	127
SARIYAYLAA	285	234
SEYİTAHMETLİ	59	22
SOÇUKKUYU	217	191
ŞEREFLİ	471	324
TAVLİÖREN	342	264
TAVŞANÇALI (B)	5.848	5.592
TUZYAKA (B)	1.997	2.139
YARAŞLI	2.006	1.110
YAZIÇAYIR	1.079	1.064
YEŞİLYURT	1.018	867
ZİNCİRLİKUYU (B)	3.099	2.702

*-Edinilen bilgilere göre sayım memurları bazı köylerde sayımı tamamlamamışlardır.

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı gibi köylerde nüfus azalmaktadır. Bunun temel nedeni göçtür. Avrupa'nın değişik ülkelerinin yanısıra, Ankara ve Konya illeri ile Kulu ilçe merkezi göçün yapıldığı yerlerdir. Kulu ilçe merkezi nüfusunun % 15-20 Kürtler oluşturmaktadır. Buna göre ilçe merkezindeki Kürt nüfusu yaklaşık (net bir sayım yapmak bilinen nedenlerle olanaklı değildir!) olarak 3.500 ile 4.000 arasındadır.

Kürt köyleri toplam nüfusu: 28.231, Toplam Kürt Nüfusu ise: 32.000'dir.

Stranên alîyê me

Berhevkar

Osman Mabay

Şivano

Serî min diêşe nizam janê
Dili min diêşe nizam ta nê
Bijeşk doktor nafîleye
Destî şivani, xelkê bû dermanê
Serî dişom bi ave gille
Gul berdane dorê milê

Şivaniye meke tu ye ker be
Heştiran mekşîne tu ye şevder be
Ser dili minda hespê kî xwe bikire
Kumandanê serleşker be

ji gundê Xelîkan

Nabim

Ez bûm berfa serî çiya
Ro bilind bû gîşt heliya
Rindê destî min bigirê
Bendö dile min qetîya

Çiyayên bilind bê dar nabin
Nawalên kûr, bê av nabin
Keçê destî min bigire
Tu dizane, bê te nabim

Ez derketim serî gira
Min bang dikir bav û bira
Rindê çavê te newîn
Pişta min xistin, bi kevira

Remzî.ye Etlî Kîno

Gundê me

Gundê me devî newalê
Ez derketim hêşiya malê
Herkî çavî min li bejnê te ket
Min zor dayî ser cixalê

Rêye Polatliê, rêke duz e
Lê dibare berf û buz e
Ekî yarê xwe ji qîz e
Heta sibê pê dilize

Erê bavo erê bavo
Qelingê min li te xwîn û avo
Te ez nedam xortî bejn ziravo
Te ez dayim kalî qumqumî dev kulava

Erê dayik, te yê nezanê
Tu kor bibe her du çavanê
Tu kût bibê du juniyanê
Te ez nedam xortî bejn ziravo
Te ez dayim kerî bêr malênê.

Remzî.ye Etlî Kîno

Xaniye bavê te korlax in kêç ketinê
Memikê te hûne şemşemokê sîna,
bihn ketinê
Hatî sükê firotime, ez kiriqanê hilgirtinê
Aman Satê aman Satê
Te ez helandim qat bi qatê
Gundê Xofê bû Hûkûmatê

Klana Huseyênî

Tûr/Sîna Şuşê-Yunak

Çavê belek dikîn henga
Xwe heqandî tîma şengê
Piyê qulot, bazin tengê
Lêv helîsê, xwaş e dengê

Keçik delal xastî çewî
Ser kanîye bêxut payî
Kulîlkê sor jîyan dayî
Çavê xestek li du mayî

Çav dikenin dili zîz e
Ser govendê xwaş dilize
Baran barî çilk erdê ket
Dengê defê bi ser gund ket

Sîna Şuşe

Li Haymanê Canimanê
Keçik revand Kurdistanê
Dilî êvîn hîro şabû
Rikê neçê orte rabû

Gupê xwe sor, çavê xwaş kil
Bijang bûn tîr, avet ser dil
Porî zêrî, sipîye can
Hevalê wen bihuştê man

Bejnê dirêj, xotê fere
Can kalûgevr, bîn biharê
Rindê delal, tîm êvîn xast
Tiliye zirav bedewîm dest

Pirtûk xwand, pelik vekir
Porî zêrî, tilya şehkir
Pirê cindî şox û şengê
Klam gotî xweş e dengê

Bejnê çeleng pîrr olfazê
Pîl vemaşin dotî pezê...

Li ser Kamîl*

Çurukê

Ziya Ziya Kamîl Ziya
Dîya te nemir ne pêqîya
Bûm dêlgura serî çîya
Dahişt kerîye Çîmenliya

Hespî Kamîlî min rewan e
Tel û bûjî girêdane
Mal şewityê carê derê
Hespî wa ye, ka Xûdanê

*Li gundê Çîman ê hatî gotin

KONYA-ANKARA KÜRTLERİ ÜZERİNE

Wolf Dieter Hütteroth

Almanca'dan çeviren: **Nuh Ateş**

Alman Wolf Dieter Hütteroth mesleği itibarıyla Coğrafya bilimcisidir. O, 1960-61 ve 1962/63 yıllarında İç Anadolu'ya alan araştırmasında bulunmak üzere gitmiş.

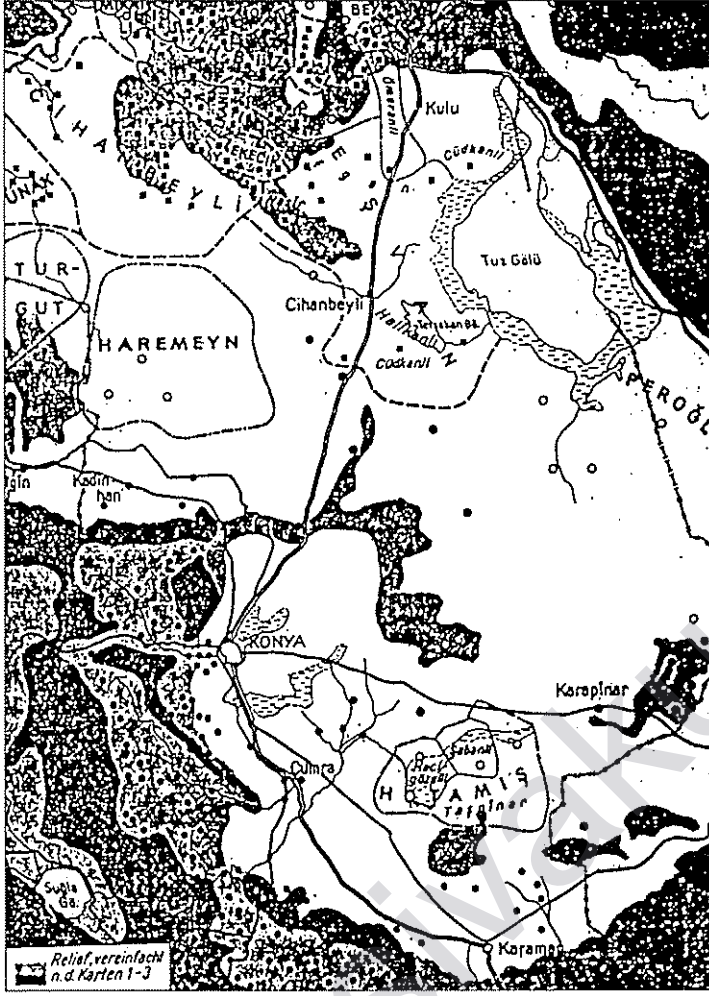
Hütteroth, "*Landliche Siedlungen im Südlichen Inneranatolien in den letzten vierhundert Jahren*" adlı araştırmasında Konya-Ankara arası bölge Kürtlerinden de bahsediyor. Göçebe Kürt aşiretlerinin yanısıra Türkmen aşiretlerinin ve muhacirlerin (Çerkez, Tatar) bu bölgeye gelişi, yaşam biçimi ve yerleşimi hakkında etraflı bilgiler içeriyor Hütteroth'un araştırması.

Bu çalışmada, Konya-Ankara Kürtleri Konusuna değinilen bazı bölümleri, Türkçe'ye çevirerek yayınlıyoruz.

19. yüzyılın kısmen belirlenebilen son çeyreğinde, İç Anadolu'nun büyük bir bölümünde, halkın çoğunluğu yerleşim yerlerini yılda en az iki kere değiştirmekteydi. Değişik çadır türleri yazlık yerleşim alanlarında yaygın bir biçimde görülüyordu. Ancak halkın mobilitesi oldukça belli köy ve aşiret sınırları içindeki alanlarla sınırlanmış ve daraltılmış bir vaziyetteydi. Sadece Toroslarda, kışlakları Akdeniz kıyılarının düzlüklerinde bulunan ve tümünden göçebe olan

aşiretlere rastlanmaktaydı. İç Anadolu'da 19. Yüzyılın başlarında, tüm aşiretin yeni mera ve yerleşim yeri arama, tahsildarlardan kaçma veya iç çatışmalar nedeniyle sıkça uzak yörelere yapılan ve periyodik olmayan göçlerine rastlamıyordu⁽¹⁾.

Ancak bu göçerler 19. Yüzyılın son çeyreğinde son buldu. Yöresel etnik yapılanma, günümüze dek süren şekliyle kendini korudu (Bkz. Harita).

1870'de etnik aşiret yapılanması (Yazarın kendi tespitlerine göre)

Harita için Notlar:

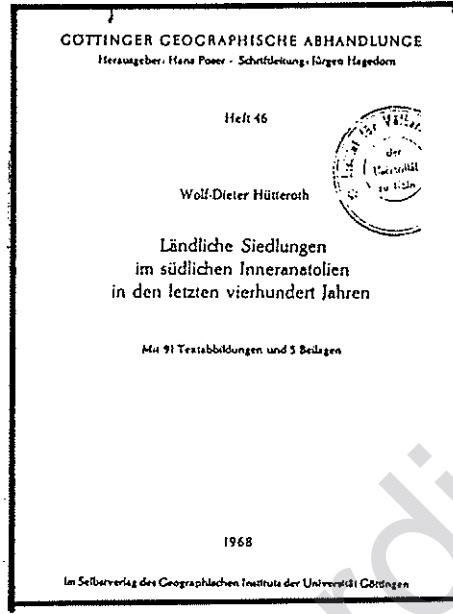
Harita'da 1870'de var olan tüm yerleşim birimleri belirtilmiştir. Araştırma bölgesinin Kuzeyindeki mevcut yerleşim birimleri 1890'daki duruma ve daha sonraki kaynaklara (Ankara Salnamesi) göre belirlenmiştir.

- Yerli Türk köyleri (aşiret yapısı bilinmeyen)
- Kışla köyleri ve Küçük Türkmen köyleri
- Yaklaşık olarak Türkmen aşiret bölgesi, Türkmen aşiret adları ve bazı alt aşiretler
- Aşiret örgütlenmesine muhtemelen sahip bulunan ve günümüzde yerleşik Türklerin kışla köyleri
- Kürtçe konuşan halkın köyleri
- Yaklaşık olarak Kürt aşiret bölgeleri ve tespit edebildiği kadarıyla alt aşiret adları.

Bozkır bölgesinin Haymana'ya doğru uzanan Kuzey kesiminde bulunan kışla köyleri, 1870'lerde bir yandan büyük yerleşim birimi diğer yandan adları bilinen aşiretlerin merkezleri konumunda bulunuyordu. Yeniceoba, Bulduk, Kozan, Celep, Kürdoğlu, Dondurma (Halikanlı), Yapalı ve Taşpınar'da aşiret ve kısmen alt aşiret adları halen bugünde biliniyor. Ve yöreye yerleşimin ne zaman gerçekleştiği bazen yılına varıncaya kadar kesin biçimde belirtiliyor. Buraya yerleşim geleneği kesinlikle 200 yılı geçmiyor.

Dondurma'da bana, buraya 1858'de yerleştiklerini söylediler. Reşvan Kürt aşiretine mensup köylere, örneğin Karagedik'e 1846/47, Burunsuz-Serefli'ye 1844, Bulduk'a 1853/55'de yerleşildiği anlatıldı. Osman Paşa adında biri onları Doğu Anadolu'dan Haymana'nın güneyine sürüp yerleştirmiş. Şeyhbızın Kürtleri ise yerleşim tarihlerini 1800 ile 1810 olarak belirttiler. Benim bildiğim en eski belge, Ahmet Refik'in yayınladığı 244 nolu olup, 1776'dan kalmadır. Bu belgede, Karaman eyaletinin soyguncu aşiretleri arasında "Karaca Kürt" adı geçmektedir. Ancak bununla, Konya vilayetinin kuzeyinde bulunan Karacadağ yöresindeki Kürtlerin kastedilmiş olup olmadığı kesin bilinmiyor. Resmi belgenin tarihi ile Şeyhbızın aşireti'nin yerleşim tarihi arasında 30 yıllık bir süre farkı bulunuyor.

19. yüzyılın ikinci yarısında, İç Anadolu'nun bozkır bölgesinin kuzeyinde yer alan bu kışla köylerinde de, yerleşim yerini değiştirme sistemi, bugün tespit edilebileceği gibi, aynı biçimde ve uzun süreden beri olmasada, Tuz gölünün

güneyindeki gibiydi. Kuzeydeki bu kışla köylerindeki çoğu Kürt aşiretleri 19. Yüzyılın ortalarına kadar daha çok göçebe olarak yaşıyordu. Örneğin; Dondurma'lılar 1860'larda her yıl güneye doğru, periyodik olmasada, sıkça kışın Akdeniz'e kadar, Adana çevrelerine kadar uzanan göçlere çıktığını hatırlıyor. Reşvan aşiretine mensup kuzeydeki kışla köylerinde, özellikle Bulduk'lu ve Yeniceobalılar 19. Yüzyılın ortalarına kadar aşiret federasyonunun bir bütün olarak Ankara'nın ve Çubuk'un kuzeyindeki dağlık yörelere yapılan göçleri hatırlamaktalar.

Yazlak amaçlı yaylaya göçlerin kışlak köylerin çevresiyle sınırlandırılmış olması bu bölgede yeni bir oluşum. Bunu, bölgenin kuzeyindeki kışla köylerinde, 19. Yüzyılın ikinci yarısından önceye has olan bir durum olarak sayamayız...

19. Yüzyılın ikinci yarısında, Haymana'nın dağlık kesiminde yaylacılık konusunda, ancak kıt bilgilerden ötürü, sınırlı

belirlemeler yapmak mümkün. Öncelikle, Perrot ⁽²⁾, Ainsworth ⁽³⁾ ve Tschihatscheff 'tan⁽⁴⁾ kalma raporların iki önemli konuda çakıştığını belirtmek gerekiyor. Birincisi, hazır düzenli köylerin varolduğu gerçektir.Seyahat güzergahları üzerinde bulunan bugünkü yerleşim yerlerinin hepsi belirtilmiş. R. Kiepert'in güney Haymana dağlık kesimine ilişkin belirlemelerini ağırlıklı olarak bu yazarlara dayandırdığı için ⁽⁵⁾, 1906 tarihli haritası 1870'den önce, topografik konumlanışı yanlış yada belirsiz kalsa da, var olan yerleşim yoğunluğunu içeriyor ve güzergahlardan uzak bulunan yerleri ihtiva etmiyor.

İkincisi, Haymana'nın Kürt yerlileri öncelikli olarak hayvancılıkla uğraştığı ve kısmen uzak yörelere göçe çıktığı belirtiliyor. Haymana'nın güneyindeki aşiretlerin, özellikle Cihanbeyli ve Reşvan aşiretlerinin İlkbaharda halen,

halk arasında hatırlandığı gibi, Kuzeye doğru, Ankara'nın ve Çubuk'un kuzeyindeki dağlık kesimlere, Kızılcahamama dek uzanan göçleri belirtiliyor ⁽⁶⁾.

Aynı aşirete mensup, mevcut köylerden kopmadan uzak yörelere yapılan göçler, Kürtlerin gelmiş olduğu doğu Toros'lardaki durumla ilişki benzerliğini akla getiriyor. Orada da, aşiretin tümü göçebe olarak yaşamıyor, bir bölümü daha çokta aşiret alt birimlerinden oluşan sürü sahipleri ve aileleri bu tür göçlere çıkıyordu⁽⁷⁾. Nüfusun geri kalan büyük bölümü köylerde yada yerleşim yerine yakın olarak kurulan çadırlarda kalıyordu. Her iki kesim arasında çok yönlü ilişkiler korunuyor, aynı aşirete mensup olunması halinde bu, mülkiyet ilişkilerine göre değişen tesadüf bir çeşit iş bölümünü andırıyor...

⁽¹⁾- Bkz. De Planhol, 1959, s. 527

⁽²⁾- G. Perrot, les Kurdes de l'Haimaneh, Rev. Des Denx Mondes XXV, 2, Paris 1865

⁽³⁾- W.F. Ainsworth, Travels and Researches in Asia Minor, London 1842, Bd.I, s.136-155

⁽⁴⁾- P. De Tschihatscheff, 1867

⁽⁵⁾- R. Kiepert, Karte von Kleinasien 1:400 000,Bl. B III, Angora

⁽⁶⁾- Ainsworth 1842, Bd.I, s.146

⁽⁷⁾- W. Hütteroth, Beobachtungen zur Sozialstruktur Kurdischer Stämme im Östlichen Taurus, z.f. Ethnologie 86, 1, 1961, s.32

GOTINÊN MEZINAN

Berhevkar: *Sebiha Özgür*

- Akil pîrr sermîyan e, ne karê her merîya ne.
- Berî xwangê berve bira, berî birê berve kevira.
- Bi vestîyayî kir, bi vesîyayî xar.
- Bikê bi kîzê, li ber cennetê bilîzê.
- Bu xerman e, ne bu derman e.
- Buka paş perdê, kes nizane nasîbê kê.
- Bukê li ser hespê kes nizanê nasîbê kê.
- Bûye marê nîv kuştî.
- Çavên li deriya, xulî bi seriya.
- Çî neçê para keçê.
- Cumê xeyî cuyê li henîya xwe xistiyê.
- Demika gûla, yeka sosina.
- Destê desta bişon, destê çexbin rûya bişon.
- Dev tuneyî
- Di gunda de mer neman, ji dîkara dibên Abdurahman.
- Dîlî xwangê bi xwangê bişewtiya çelkê sê(sav) ne davite ber.
- Dîza ji dîza dizî, erd ezman lêrizî.
- Dizî biharê peyîzî li xenê.
- Ecer hatin, kevî xelat in.
- Erev bi erev ra gotiye magî qûn reşo.
- Gewenda têr xwar, yê li dolê xin.
- Heştira le pê girêde.
- Heyî yî kanî ye, tûne yî genî ye.
- Ji qara kete bin bara.
- Ji şorê nabêre rev gerek.
- Kerê şiv li gu.
- Kes ji arê xwaş narive.
- Kês nasîbî kesî naxe.
- Kevir li sêr kevir name.
- Kevirî xwê yî giran e.
- Kutte bi ta ketiye.

- Malî dine li dine bime.
- Mar jî punge heznakê, punga li ber poz birûzê.
- Memir e memir e hefa tê, mirî şunda kêfa tê.
- Mî bi nigen xwe, bizin bi nigen xwe.
- Milê gu dixwe terawîya nake.
- Mîna marî di tur da ye.
- Mîna maye(hevîrtirş) mirdesî.
- Mirîşkê hek kiriye, qûna dîk dişê.
- Miriyê pir şuştî yê tira bikin.
- Mîya çê li mexel ê.
- Navî bajarî dur, xweş e.
- Ne bi malî pir ne bi gerdanî sor.
- Nifirê hêrin êzmana, şîva verin xudana.
- Palî yê çê berdane cê.
- Paşîye şewereşê tim hîverunê.
- Pê baranê ga cil dikê.
- Quzî avê li rîya avê bişke.
- Ro terin, qêda-bela narin.
- Sal car nabin yek.
- Sere xwe wekê li bextê xwe mêzke.
- Serê xweyî şuştîye henayî xwe helmaştîye.
- Serra xirxalo bin ra korpolo.
- Sevîya rokê xerdîye, 7 cara mal barkiriye.
- Teka çalê, rizkî salê.
- Şil kir zîya bike.
- Şîri da bigrê hetta pîri.
- Şorê xeraw ya xudiya ye.
- Tu devî ma bûkêy, ez jî yî malê exê.
- Vestîya kir, vesîya xar.
- Virin, li mala ma jî pir in.
- Xalan xelk in apan milk in.
- Xelk çû raketine Mest(Mistefa) hatê runiştinê
- Xêlk nenika meriya ye.
- Xizana halî xwe bizaniya riza bixarina.
- Xudanê sebrê bîye mîrê misirê.

NÎV RO HEBIS BO HEMO

Nuh Ates

Zivistanekê li gundê Germiyan, heyami sar, wekî zuqim bû. Ji serma, dev û rûyên meriya diqerisîn. Mina ku goti, te tuk kira, tukê te ya li hewa bicemdiya. Berf û dupiyê li ber hev didan.

Gundiya digotin, dupîya Hesênê Mamê ye. Hesênê Mamê şivanê axlera wûye. Êw li çolê, li hewşo bi keriyek pez va, vi ber dupiyê ketiye; di bin berfê da maye û miriye. Keriyê pêz ji telef bûyê.

Kesî nedizani, ku va afeta kingê bûye, belkî pence, belkî ji sedsalî berê. Her ku zivistanê, di eynê wextê da, dupî dibû, digotin, va dupîya Hesênê Mamê ye.

Zivistanên van deran, ên deşta Anatoliyê û li derdorên gola xwê, carina mîna yê sibiryê ne. Li derva, bayê borêz vîzevîz bû, mîna ku li vîrîskîye ke biûrs dixist. Wî berfa teze û kewke dida ber xwe, berba dikir, pê dilist û di bir li kendal, li kêrt û kortan cidihîşt.

Wê şevê qe xew neketibû çavê Adulê. Mêrê wê, mîna Hesênê Mamê, li hewşo, li ber pezê axlera bû. Devdeve siwê, êdin ba ketibû û tina sermê sikeştibû.

– Hemo rawe, wexta mektewê hat... Rawe lawikê min, here mektewê, bixwîne û bi merikî çê we, Adulê digot.

Her siwê, wexta ku wê Hem ji xewê radikir, va şora digot.

– Hemê qe dil tunebû, ku ji xewa siwê û ji nav nivînê germ rawe. Wî yekcara xwe li nexwaşî dina ya jî li mane û muna digeriya ku nehere mektewê.

Lê Adulê, ji ya xwe nedima, nig dida ser. Hemo neçar dîma radiwû.

Sowê gimegim wû, vê diqet. Tina arê kerma, kix û kêsê li odê zu belav dibû.

Hemo rawû, dest û serçavên xwe şuştin, kincê xwe li xwe kirin, paşê li kêleka sowê runişt, xurîni xwar. Pêy xurîniyê, turikê xwe yê kitawa heyna û kermek ji da bin çeng, ji mal derket û da riya mektewê.

Arduyê mektewê li ser malan wû. Her telewekî ji dehpanzdeh rojan carekê kermek yan jî tepikek dibire mektewê.

Bi rê da, Hemo raste gelho hat. Gelho û Hemo him cîran him jî hevalê hev bûn. Wana ji hev pir hezdkirin.

Li nivê rê, wana bîskê mektew, sarî û serma ji bîrkirin. Ge, bi topê berfê tê zilîkên cemêdê, yên ku bi çurîkên xaniya da dêwistîbûn, kewdkirin. Ge, xwe ji neqewên piçûk da xûşdkirin.

Dengê zilê mektewê listika wan birri. Êw bi lez berve mektewe meşîyan.

Mektewa gund ecer bû. Êw bi bilindîya xwe di ser xaniyê gund gîştkan

ra bû. Ser xaniyê gund bi xwêliyê nixmandibû, lê ser mektewê bi texte û kiremît bû.

Mexlîm yekî tenê bû. Li gund, mêrê vê simêl û bi qirewet tenê ev bû. Mexlîm û mektew ji gundiyan va weng xay dikirin, ku tê bigota qey ew ji dunêke din hatine.

Pênc sinif giştik di dersxanekê da, li ba hev bûn. Li diwarê dersxanê yê pêşî textê reş li dar xistibû. Li jor têxte, bi herfên gir û bi tirkî nivîsek wegna hewû:

– „Di jiyane da rêberê ên rind ilm e“.

Di ser vê nivisarê ra, resmê Ataturk li dîwêr xistibû. Hemo li ber textê reş, beri berve sinifê, bi pê dawestibû. Wî seri kiribû ber xwe û guçikên ceketê xwe nure serhev dikir. Mêxlîm navê wî xwendibû, ew rakiribû têxte.

Mexlîm yekî dest bi ço bû. Ew di dersxanê da vê ço nedibû.

Ew tenekî nêzke Hemê bû, bi hêrs û bi tirkî bang kir, got:

– Tu nizanî ku li mektewê û li mal bi kurmancî dengkirin yasax e?! Dizanî dizanî, tu çi heywanî! De, destê xwe dirêjke!

Bi vê gotinê va, wî ji vêzka da ço berjor heyne û go zing li destê Hemê xist. Wêrinî vi Hemê ket. Hêstirk ji çavên wî firriyan. Siziya dêst, mîna axûya mara, li nav canê wî belav bû. Destê wî yê rastê mîna ku puç bûbû. Wî ew kire bin çengê xwe yê çepê, wegna li ber têxte radigerî.

Mêxlîm careke din bang kir, got:

– Niv ro ji te ra hebis!

Wî bi guhê Hemê girt, ew bi xwe ra kaşkir bir, kire odeyek piçûk ya ku bi ser dersxanê va bû. Edeteke wegna

hewû. Mêxlîm bi dizkî wezifê dida çend telewan. Ew mîna ku ajan û berdevkên mêxlîm bûn. Wezifayê wan ew bû, ku li nav gund û malan bigerin, guhdarkin, ka kî bi kurmancî dengdike. Wana navê telewên ku bi kurmancî dengdikirin didane mêxlîm.

Di tenefusê da, Gelho çû ber pencera hebisê, bange Hemê kir û got:

– Hemo, ez im, Gelho. Xwe pê meêşîne, va ji ya derbasbe. Mêz ke, ez çend şekirê lêmunê di qula pencerê ra diavê m te. Ezê bi nîvro, ji paydosê şunda li ber mektewê, deriya te çavkim.

Hemê mirûz bitahlkiribû, dev û lêv giwaştibû, xwe nure serhev kiribû û di quncikê odê da runiştibû.

Mezinê gund, dê û bavên telewan, pîrê wan, xwendin û nivîsin nedizanin. Dişa ji, wana qimeteke mezin didane xwendinê. Ji mêxlîm ra pîr hurmet dikirin. Xwarin û vexwarina mêxlîm li ser wan bû. Her ro malekê ew dawet dikir.

Mezina vi piçûkan ra digotin, „Bixwinin, bi meriyê çê win“. Hena ji digot, „Bixwinin, bi mexlîm win“. Di malan de, li kurika xistin edet bû. Lowma, lêxistina mêxlîm bi wana bibed nedihat.

Xelkê gund di emrê xwe da mektewa kurmancî, elifba û kitabên bi kurmancî, qe nedibû. Li ba wana, ku mektew û hêwisin tenê bi zimanê tirkî tewê.

Zivistanê barkiribû û bihar gihêştibû nîvi. Heyamê xweş wûn. Ji çiyên gund ên reş bêtur, her der hêşin xay dikir.

Hemo di sinifa çaran da bû. Lê ew her çû ji mektewê vi dûrdiket. Rokê

deçû du-sê nedîçû. Ew êdin bûbû qaçaxê mektewê.

Rokê, mexlîm çend telewên gir û bi quwet bijartûn û şandin pêy Hemê. Wî got:

-Herin, Hemê biwînin, li ku derê tewe ma biwe, wî bigrin bi zorê binin.

Koma telewa hazîriya xwe kir û vi rêketin. Gelho xewer zu gihandibû Hemê. Hemo derketibû jorî gund, li ser girê darê rûniştibû û çavdikir. Gund li ber nigên wî bû. Ku ajan û berdevkên mexlîm ji kîjan axzê da bihatana, wî ewê bidîyana. Li paş gir, çîyayê gund bilind dibûn. Hemê dil hewû, ku xwe biavê ta pišta çîyê.

Wexta ku telewê mexlîm ji Hemê va xaykirin, wî xwe mîna çîkê gihandê pišta çîyê û li bin zinarekî gir mewzî girt.

Wî ji jor da, bi kêlkonî kevir berdidan telewan. Her ku kevirê diavêt, di dû ra dikire wêrinî û ji dayik û makên wana ra şorên neçê digotîn. Kevirê ku wî diavêtin, wexta ku li kevir û zinarên din diketin, çîng û çîng deng derdixistin.

Wêrinîya Hemê li çîya û nawala diket û şûnda vedigerî. Bi dengê wî û bi çînge-çînga kevira va kew, kergû û ruvîyên çîyê dihevabûn û ji tîrsa ra şûna xwe guhêrin.

Hemberîyên Hemê mêzkirin, ku ewê tu avilê nekine, dev ji Hemê berdan. Ew neçar man û veşerîyan gund.

Wexta ku Hemo ji çîyê daket û hate deştê, Gelho xwe gihande wî. Bi xwe ra, qozîyek nan î bi rûn û penir ji Hemê ra anîwû. Hemo bi hatîna Gelhê pir şah bû. Wana dest di suyê hev ra birin û li van deran gavekê awere bûn. Ew bi moz û pîrik listûn. Wana mozekî ser sor girtin. Perikê wî yên direj qetandin û dezîyekî

zirav tê pišta moz girêdan. Paşê ew li quleke pîrikê gerîyan.

Gelho devê xwe nêzîke qula pîrikê kir û got, „Kurrr...kurrr...kurrr...“ Bi vî dengî va, pîrik bi lez hate ber deriyê qulê, lê dernekete der.

Hîngê, wana bi dêzî girtin û moz berdan qulê û bîstkê çavkirin. Bi hev ra wer digotîn:

- Niha, moz giheşte oda pîrikê û silav dayê. Pîrikê ji moz ra xwarin çêkir û qehwe qeland. Wana nan xwarin û qehwe vexwarin. Paşê moz hate kêf û li suyê pîrikê nişt.

Niha, moz pîrikê dide ber xwe û tîne...

Bi van gotinan va, wana dezî giran-giran berve jor dikşandin.

Moz pîrik ji qulê derxistibû. Wî bi derzîya xwe tê paşila pîrikê ra kiribû û lêm vî ser xistibû.

Gelho hema devê qulika pîrikê bi kevirêkî girt, ku pîrik şûnda danekewê.

Hemo kevirê heyna pê li pîrikê xist, ew pan û puç kir. Xun û lêma pîrikê pişikî dest û rûyê wî. Bîza wî jê va hat. Hundirê wî lihevket. Ew bi ser pîrikê da verşîya.

Hemo û Gelho êpî awere bûwûn. Ew pir vî derengî ketûbûn û bi nivê şevê hatibûn mal.

Hemê bi şev di xewnê da dibû, ku beranekî kel dida dû mexlîm. Berên ji par ra tê mexlîm heldida. Nig ji bin mexlîm deçûn, ew li ser piştê, mîna kundirekî li herdê diket û wêrinî wî ser diket.

Di xewnê da, dengê Adulê dihat.

Wê digot:

- Hemo rawe, wexta mektewê hat, here mektewê, bixwîne û bi merikî çê we!

KANLIKIŞLA

Orta Anadolu Kürtleriyle ilgili anılarımın öyküleştireilmiş halini, gerçekliklerine bağlı kalarak yazacağım. Şahıs isimlerinin bazılarını ve yer isimlerinin aslına bağlı kalacağım. Zevkle okumanız dileğiyle...

Sükrü Gülmüş

Kim Urfa'ya "Şanlı", Antep'e "Gazi", Maraş'a "Kahraman" demişse; Koçhisar'a da "Şereflikoçhisar" demiştir. Sanki Kürdistan'ın ve Türkiye'nin diğer il ve ilçeleri "şansız, gazisiz, korkak ve şerefsizmiş" gibi bir durumda ortaya çıkıyor. Ama yukarıda Allah, aşağıda devlet-i ali vardır. Onun her dediği "Allahın dediğinden önce" olur. Yeter ki o buyurmasın. Akan sular bile durur.

Şereflikoçhisar'ı önce duymuştum. Ama onun merkez köylerinden Kanlıkişla'yı edebiyat öğretmenimiz Seyit Alp'in orali olmasından sonra duymuş ve görmüştüm.

Her senenin yaz aylarında; herkes memleketine gider, tatilini yaparken, ben yanıma bir arkadaşımı alarak, yeni bir gurbet yolculuğuna çıkardım. O sene Kızıltepe'li arkadaşım İdris ile Ege'nin incisi, İzmir'deydik. Nereye baş vurmuşsak kovulmuş, üstelik bazı yerlerde dayak bile yemiştik. En son Mezarlıkbaşı/Havra sokakta kahvede komi olarak çalışmaya başlamıştık. Ben dışarıdaki müşterilere, arkadaşım içeriye bakıyordu. Kahvenin önünde şoförlerin çay paralarını ödememek için bardakları diplik ve kaşıkla beraber yok ettiklerini gördüm. Bunun üzerine değnekçiyle kavga ettim. Ve arkadaşıma;

– Artık çalışmayacağım. Ben okula gidiyorum.

– İyi ama daha okul açılmadı. Nasıl yapacaksın o zamana kadar?

– Sen bana biraz para ver. Ben birşeyler yaparım.

Kararımı vermiştim. Gidecektim. "ama nereye?" sorusunun yanıtında vermiştim. Hedefim Kanlıkişla, ikamet Seyit'lerin eviydi. İlk kez gidecektim. Ama "Arayan bulur/Mevlayı da/Belayı da/Olsun/Aslolan aramaktır ya/Bulunan ha Mevla/Ha bela olmuş/O kadar da önemli değil." Ve hence; bir Kürt birini sevmeyi görsün. Çıkarır ya onu yüreğine koyar yada çıkarır yüreğini verir. Ondan sonrada yüreksiz yaşanır mı yaşanmaz mı? Onu asla düşünmez.

Egenin incisi İzmir. İklimi yumuşak, insanı demokrat yapılı, yeri Kürtlere en sert granit kaya oluyordu. Kürtler, TC. Yetkililerin gözünde potansiyel tehlike oluyordu. Nefret ediyordum beni, varlığını ve Kürtlüğümü kabul etmeyen her şeyden, her yerden. Onun için Cigerxwin'in "Minnetli cennettense, minnetsiz cehenneme, serbest ve azad olarak giderim" sözü temel felsefemdi.

Uyur-uyamık bir halde Şereflikoçhisar'a geldim. Ama Kanlıkişla'ya nasıl gidecektim? Onun hakkında hiç bir bilgim yoktu. "Sora sora insan Bağdat" bile bulunurdu. Bende öyle yaptım. Sordum. Bana "aha şuracıktı" dedi taksi şoförü. Bende „O zaman beni

Kanlıkısla'ya götür" dedim. Valizimi alıp başa attı. Git, git, git hala Kanlıkısla görünmedi. Ben içimden yakası açılmadık ne kadar küfür biliyorsam, hepsini sıraladım şoföre. Ben, İzmir'den 150 lira ile çıkmıştım. Yüz lirayı pantolon cebimin zulalı yerine saklamıştım. Taksici, eliyle koymuş gibi, beni Seyit'lerin kapısının önünde durdurdu. Adama usulca yaklaştım.

-Borcumuz ne kadar kardeş, dedim. O, bana sırtarak;

-Sen için bir yüzlük olsun.

Yüzlüğü duyunca; başımdan kaynar sular döküldü adeta. İzmir'den Ankara'ya 30 liraya gel, ama Şereflikoçhisar'dan Kanlıkısla'ya "bir yüzlük" diyor adam. Can simidim gibi sakladığım parama elimi attım. İçimden "aman bir rezalet çıkmasında, ne olursa olsun" diyorum. Bir muska gibi yaptığım yüzlüğü, adamın eline koydum. Eline sıkarkende "senin yaptığında insanlık değil ama seni bu insanların suyu yüzüne veriyorum" dedim. Bunu der-demez parladı. Bağırıp çağırmaya başladı. Bunun üzerine, sinirlerimin telleri koptu. Bir yumruk adamın alınının ortasına indirdim. Ardından, evin önündeki ibriğe elimi attım. Ardına verdim. İçerden adamlar çıktı. Aramıza girdiler. Ben kendimi tanıttım. Seyit'lerin misafirlğine geldiğimi söyledim. Ben bunu der-demez beni içeri aldılar; valizimi getirip beni baş köşeye oturtular.

"Seyit Ankara'dadır" dediler. Ben normalde çok üzülecektim. Ama bu olaydan dolayı sevindim. Bu insanlar; her ne kadar dillerinde bir farklılaşma olmuşsada benden, halkımdan bir parçaydılar. Daha söylemeden yemek

geldi. Ardından çaylar demlendi. Tütünler sarıldı. Biranda kendimi evimde, memleketimde hissettim. Karnımız doydu. Çaylarımızı yudumlarken, katar katar duman yolladık ciğerlerimize. Ondan sonrada söyleştük. Bir yaşlıca amca;

-Kurban olduğum neden bize derdini söylemedin. Seyid'in misafiri bizimde misafirimizdir. Ben önce anlamadım,

-Nasıl yani?

-Şoför, parasını vermediğini söyledi. Onun için kavga etmişsiniz!

-Nasıl olur? Serseri adam benden yüz lira istedi. Bende verirken "senin yaptığın insanlık değil" dedim.

Odada bulunanlar küçük dillerini yutacaktı adeta. Yanımdaki gençte "amcalardan da para aldı o şerefsiz" dedi. Artık ben o gece adeta bir Hint taraklı yatakta sabahladım. Akşam kafama koydum. Şereflikoçhisar'a gidip o şoförü bulacak ve kesin vuracaktım.

Köylüler benim bu niyet ve düşüncemi biliyorlarmış gibi beni bir an bile yalnız bırakmadılar. Çubuk Barajının olduğu köylerin üzerinden traktörle yola bıraktılar. Beni barajın önünde bırakıp "burdan her saat Kaman'a vasıyt bulunur. Oradanda Kırşehir'e gidersin" dediler. Akşama kadar bekledim, hiç bir araba gelmedi. Takvim yapraklarında; 1972, ayları hatırlamıyorum. Ama kesinlikle bir ramazan ayıydı. Barajın tam karşısında bir köy vardı. Bir köylü; "Hemşerim yabancıysan şu üç katlı evin yanına git. Hacıdır, varlıklı ve misafirperverdir. Senide misafir eder" dedi. Ben onun aksine; tam karşımdaki evi gözüme takmıştım. "Hele bir iftarlarını yapsınlar garipler, ondan sonra giderim" dedim. Ama ben daha

teklif etmeden genç bir kız; “yabancı kardeş, babam diyorki, eğer gidecek bir yeri yoksa ve fakirhanemize gelmek isterse buyursun, diyor” dedi. Valizimi alıp avlu kapısını açtım. Kapıdan içeri girdiğimde evin tüm fertleri beni ayakta karşıladılar. Sanki kırk yıllık bir dostları ve evin bir ferdiydim. Oturdum. Yemek hazır. Yemeğimizi yedik.

Yere bağdaş kurup, onlara teyplerinin olup-olmadığını sordum. “var” deyip getirdiler. Bende Arame Tikran’ın kaseti vardı. Hepsini anlamıyorlardı. Ama müziğin tınısı onların ruhunu okşuyordu. Kürttük. Kanımız birbirini çekiyordu. Gece uzadıkça, söyleşimiz ve dostluğumuz arttı. Ben onlara, onlar bana hikayelerini anlattılar. Ben yaşlarda bir oğulları Urfa’da askermiş. Ne zaman isterlerse; onları alıp Urfa’ya götürebileceğimi söyledim. Okulun adresini verdim. Sabah olduğunda beni birkaç gün daha bırakmak için çok dil döktüler. Ama ben kalmadım. Dolmuşa getirip bindirdiler. Biletimi kestiler. Bunlara sesimi etmedim. Çünkü birkaç liram kalmıştı. Öpüşüp ayrıldık. Dolmuş hareket etti. Ben şoförün hemen arkasında oturuyordum. Baktım onlarda Kürtçe konuşuyorlardı. Elimdeki kitabı kapatıp onları dinlemeye başladım. Aklıma bir haylazlık geldi.

- Bana baksana şoför efendi ne konuşuyorsunuz öyle aranızda? Şoförün yanındaki;

-Kürtçe!...

-Kürtçede nasıl bir dil? Kim kullanır bunu? Bakın ne güzel Kürtçe konuşuyorsunuz. Nerden çıkarıyorsunuz bu kuş dilini?

- Sen ne biçim konuşuyorsun efendi. Biz Kürdüz, Kürtçe konuşuruz. Kürtçe’nide gayet iyi biliriz.

- Kürtçe’nin dışında başka bir dil konuşmak yasak!...

- Nerde yazıyor bu yasak?

- Aha elimdeki anayasa kitabında.

- Ne öyle bir yasak dinler ne de öyle bir anayasa tanırız. O zamana kadar; sessiz kalan şoför, ara sıra dikiz aynasında bakıyordu.

- Bana bak esmer genç, kalıbımı basarım sende bir Kürtsün. Ya aslını inkar ediyorsun yada numara yapıyorsun, deyip frene bastı.

- Ya doğrusunu söyle yada in aşağı!...

Mecbur kalıp doğrusunu söyledim. Okulumuzdan bahsettim. O zaman şoförün yüzü çiçek çiçek açıldı. Bana gülüp devam etti.

-Hemşerim biz, o Kürdistan’ın saf köylüleri olsaydık belki susardık. Ama biz bu dilimizi taa Almanya’larda bile serbestçe konuşuyoruz. Burda hiçbir güç bize dilimizi yasaklayamaz.

Sürüp gitti ondan sonra dostluk üzere söyleşimiz ta Kaman’a kadar. Ondan sonra beni lokantaya götürdüler. Karnımı doyurdular, biletimi kesip Kırşehir’e yolculadılar.

Onbeş gün önce gelmişim. Ama değil onbeş gün, onbeş yıl Kırşehir’li Kürtler arasında kalabilirdim. Ben artuk, Kürtlerin her evinin doğal ferdi olmuştum. Herkesin bir evi, bir anası ve babası vardı. Benim onlarca evim, yüzlerce anam vardı.

6 Ocak 99/ Almanya

HEFT BIRA

Berhevkar: *Memoste İrfan Baysal*

Çi hebû çî tunebû, di malekê de heft bira hebune. Bavê wan rokê dimire, wana ji xizanî terin xabatê. Wana kû herin xabatê, diya wana bi ducana bûye. Bi diya xwe ra dibên:

– Dayê, kû darguşê te bû lawik ala kesk, kû bû keçik, ala sor bi dadake, Bû keçik em ê verin mal. Na kû bu lawik em nêni mal.

Dayika wan rokê derguşake xwe dibe. Darguşa wê keçik dibe. Dayik pir kêf xwaş dibe. Ji kêfa ra xwe şaş dike. Ji ber ala sor, ala kesk datîne. Bira rokê li mala xwe mêzedikin ku ala kesk li darda ye, dibên birakî me yî dîn bûye. Ew ji ji bu vê nêne mal.

Pir sal derbas dibin. Va keçika mezin dibe. Rojekê keçik bi hevalên xwe re, li bin sîya darê rûdinin. Teşiyê lê dikin. Ji va keçikna yekê ba hibertikeve. Gîştik bi hev ra tikenin. Îcar bi pîstî hevdu tikevin, kê ba biberket. Herkes sond tûxe, ku min nakir. Kî bi bave xwe, kî jî bi birayê xwe sond tûxe. Va keçka jî:

– Golkî mey qun bi rix bimre min nekir.

Ji hevalan jî yek bi hêrs ji ra dibê:

– Ez te bi qurbanê heft bira kim. Tu çima bi heft birayên xwe sond naxî. Tu bi serê golik sond tûxî.

Va keçika bi girî tere ba diya xwe.

– Te heta niha çima ji min re negot, heft birayên min hene. Min li nav hevalên xwe bi serê golkî me sond xwar. Çima min jî bi birayên xwe sond nexwar. Diya keçikê meselê

ji pêşîye de jê ra tebê. Keçik tigrî aş nabe. Dixwaze birayên xwe biwîne. Diya keçikê, ji keçike re:

– Çarek heye. Tu wana binî cîh tu ê birayên xwe bibînî. Ez ê ji te re kerekê bi xweliyê çêkim. Tim jê re bê ço ço. Mebê çuş. Tere bi rê tikeve. Îcar di rê de morikê dibîne. Ji kerê re tibê çuş û ker tixele. Keçik bi şuva tê mal, bi girî:

– Mindi rê de morik dî. Ji kerê re min got çuş û ker xeliya.

Diya keçikê jê re kerêkî din bi xweliyê çêdike. Îcar keçik li vî kerî siyar tibe. Tim jê re tebê ço. Wuqas morî, zer û zîv li rîya xwe tebîne nabê çuş.

Pir tihere hendik tihere, ker tê li malekê disekine. Keçik peya tibe. Tikeve hundir, ku kesik li hundir tune. Di hundir de heft cîh hene. Keçik bi xwe xwe tebê va mala birayên min e. Xênî paqîş dike, şivê çê dike û xwe vedişîre. Êvarê bira tên mal. Ku çî biwînîn. Mala wan paqîşkiriye, şiva van hazir e. Heft bira rutinin, nizanin va çî ye. Ji tîrsa re jî şivê jî naxin. Tebên lek axû têdaye. Jibo vê pariyek şivê bi piskê tam kirin tidin. Ku tişt bi piskê nê, êdî ew jî şivê tuxin. Pişt xwarinê jî hevdu tipirsin va çî ye, kî ye? Yek ji van tebê:

– Yek ji me xwe li mal veşêre ka va kî ye.

Berê bira yê mezin li mal timê yên din tiherin xebatê. Pir zeman derbas tibe. Birayê mezin tikeve xewê û

keçik derdikeve paqîşî van tike, şivê van çetike. Keçik dîsa xwe veşartine. Birayên din ten mal ku biraye mezin tişteke nedîye. Pi vî ziravî her birak li banda time tişteki nabîne. Heta biraye piçuk.

Birayê biçûk bi derawa xwe li xewê tine. Keçik dertikeve dor baniya berav tike. Şiva van çetike. Û bira ji par re raytene guliyen we. Jê re:

- Tu in î, tu cin î?

- Ez na in im na ji cin im. Ez xwanga we me. Bira jê re:

- Ti xwanga me tune ye. Xwang:

- Wexta ku ez hatime dîwê dîya min bi heycanê re, xwe şaş kiriye ala kesek bi darda kiriye.

Êvarê birayên din jî tî mal. Ew jî pê tihesin. Xwangê xwe hemêz tîkin û jê heztîkin. Birayên wê bi ro tiherin xebatê. Ew jî ji wan re bermaliye tike. Lê, temekê li xwangê xwe tîkin.

- Xwangê, piskêke me he ye bê wê tiştîki mexwe. Ku te çî xwar neví te neví we. Ku te ver nekir a bi arî te da mîzke. Arî te dê vemre. Tiştî ku tu pê êr pêxî tune. Roke xwang malê rêş tike. Hewik mûj li erde tiwîne. Ku bavê devî xwe pisik te bira ve. Bane pisike tike. Pisik nê. Pisik jî pi zanebûn nê. Vê ticerbîne. Xwang mûjê tavê devî xwe. Pisik te bi arî vê de mîz tike. Va bê ar time. Ji birayên xwe re şunake şivê çêke. Tere derve tikeve, ku li dure tê nabera heft çiyanda dumanêk hêl te. Xwe lê digrê tihere. Ku lê wê dere sê jin runiştine. Danikê tîkelîne. Her sê jin jî jê re:

- Lê lê lê tu hatî çî? Va mala hirçê ye. Tu hatî çî? Hirç ku ware ya te ji xwe re bike jînik. Xwang halî xwe ji wan re tebê. Ew jî bi lez kozîk ar tedîn. Pêşîye we jî henek danî tikên. Berî wê tidin mal.

Keçik bi lez tê mal. Li riye tiliyê xwe li kevira tikeve xun tike. Bi gav gav xun ji lingî we tiçilke û ji pişiyê we de jî hewê daniyê, li erdê tikevin. Hirç tê mal, ji jinên xwe re:

- Bihna însanên xerîb tê. Qat kin, kî hate vir. Ew jî, ji tîrsa ra qat dikin. Hirç dilopên xwûnê û hewê daniyan taqîp tike, tê mala vê. Hirç jê ra tebê:

- Derî veke. Keçik venake. Hirç jê re:

- Du tiliya xwe ti qullê dêrî ra derxe, ezê gustîrkekê pi tê dim. Keçik tiliyê xwe dirêj tike. Hirç tiliyê wê tike devî xwe û timêje. Bernade heta ku keçik bîrva dice. Hirç cidêle tihere mal. Birayên keçikê tî mal, ku derî girtiye. Yek ti pacê re tikeve hundir. Ku xwang bîrva çûye. Jê tîpîrsin va halî te çî ye? Xwang her tiştîki ji wan re qat tike. Heft bira tiherin mala hirç, ku bikujin. Tiherin digên mala hirç. Hirçê tîkujin va sê jinan jî xelas tîkin. Va jinana heytinin tî mal. Sê bira va sê jinana li xwe mar tîkin. Ro tê van jinana ji xwangê vana tiqarin. Tebên em ê rêkê li vê bikin. Mûyekî hirçê tîkin kûzî avê. Xwang ji kûz avê vetuxe. Mûyî hirçê xwang ro pi ro tîperçivîne. Va jinana jî mêrê xwe re tebên:

- Xwanga we bi ducan e. Bira ku pêtihesin, tebên emê wê bikujin. Bira ku xwangê bikujin, xwang li ber van tîgere:

- Min mekujin, min tiştî neçê nekir. Ez ne ducanî me. Bisekinin heta ku ez zam. Hûn hingê min bikujin.

Ro tê xwang vetîrşe ji zîkî wê mûyîk dertikeve. Perça zîkî wê datê. Bira dizanin ku jinên wan lê îstera kirine. Her sê bira jî jinên xwe bertîdîn. Gîştêk bi hev re tî ba dîya xwe. Jîyana xwe bi hev re derbas tîkin.

YARANÎ/HENEK

QELIND

Malbatek dike lawê xwe (Miço) bizewicîne, di gund de jê re qîzekê dibînin. Lê, dayika keçikê li wan re dibêje qewlên min hene. Şertên xwe ji; yarek rûn û yarek peynir e. Lêbelê de tû were wê çaxê, yarek rûn pir bi qîmmet bûye. Yarek penir zû peyda dikin, yarê rûn ra jî çareyekî wiha dibînin; nivê yarê bi çamûrê tîji dikin, serî yê wê jî bi rûn por dikin û dibînin didin diya keçikê. Bi vî awayî daweta xwe dikin û bûkê tînin malê.

Roj derbas dibin, hefte derbas dibin, vê carê pîsmamê Miço dike daweta xwe buwe. Bayraxê dardixin, bi du-sê roja şûnda ca mêze dikin ku jinek jêlva têye qîreqîra wê ye; li juniyên xwe dixiye, porê xwe diçurikinîye.

Pîsmamê wî lêre dibê: Lo Miço, ca bindire, ev jîna ku jêlva tê ne xasûya te ye?

Miço dibê: Way limin bavo, ew gêştiye çamûrê, ez birevim.

Jordan

TELEFON Ê QÊDIR

Qadir saf, Mille jî pir bi henek e. Rokê Qadir tere ba Mille. Mille dibê: Qadir ezî herme derekê weng telefon tên mêske. Mille tere ba cîranekî xwe û telefon dike jî Qadir ra. Dibê: Tu kî yî, Mille heye? Qadir dibê: Na Mille tune ye, ew jî hîn nû derket, tu kî yî? Mille xwe jî wa derna nakê, dibê: Ez Elik im, jî Ewropê da telefon dikime, tu kî bûyî? Qadir dibê: Oooo Ela tu yî? Tu çi dikî? Başî? Ez Qadir im. Mille jî mèle Elikê da lê dipirse dibê: Mille jî min ra slav ke û xatirê xwe dixazê. Paşê Mille te û dibê: Qadir te çi kir, çi nekîr? Qadir dibê: Mille, tu çing cuyî Elikê telefon kir. Mille dibê: Na lo, Elika çî ye, qêy te rind nasnekirîyê! Elik li Ewropê bû û tim alqohol vedixwaribû. Qadir tewê: Tu dinî! Ez Elikê nasnakime! Bihna reqiyê jî li dev dihat.

Mille Xelîkî

TE BÎXWE JÎ KÎR, TE BI MEJÎ KÎR

Wek tê zanîn li biharê hemû gundi haywanên xwe dibînin zozanan. Hatina biharê jî bi gulilkan û bi çûçikan ve tê nîşan kirin

Rokê mêrê malê radibe dibîne ku bilbilên biharê hatine, dikine vîçe vîç. Zarokên xwe re dibê; de rabin destpêka biharê ye. Pêz buwin zozanan. Lê heftek, du hefte derbas nabin, berfek pir dibare. Hemû pez qir û wenda dibin. Û zarok li dû pêz digerin. Li wan yek dibîne ku çûçikek (bilbilê) biharê li ber qulê ciyê xwe can daye. Ew bilbilê jî herdê radike û mûyên wê dirûçkîne û bi hêrs wiha dibê;

Bilê, bilê min di nê, te bi xwe jî kir, te bi me jî kir.

Jordan

ŞAHİDBÛNA EHMED

Zevî hişk dikin, genim û ce hiltûnin, li şûnê sap dimê. Ji sap jî lodên kayê çê dikin. Ehmed, Hecî û Hemol terin ji lodekê, kayê didizin. Vana erebeyên xwe yên remorq tijî ka dikin terin. Lê xwedanê têrle vana dibîne û dide mehkemê (dadgehê). Lê, xwedanê têrle jî Ehmed re dibê, eger tu li ser vana li mehkemê şahîdiyê bikî, ez ê te efkim. Ehmed qebûl dike. Jenderme tên Hecî û Hemol dibin û mehkeme destpêdike. Hekîm jî Ehmed pirs dike,

-,Te dî kû vana ka dizî.“ Ehmed dibê: Erê min bi çavê xwe dî ku wana ka bir.

Hekîm dîsa pirs dike:

-Ehmed! Li wê demê te çî dikir li wir?

Ehmed serê xwe heydine jî xwe emîn:

-Qe min jî erebek ka biribû.

Li ser vê gotinê, hekîm her sisîyan jî dişîne hepsê.

Millê Xelîkê

MEMÛRÊ DEWLETÊ

Li gûndekî merivekî pir desteng hebû. Tenê beranekî wî yî çê hebû. Bi pera berdida ser mîyen xelkê û pê dewara xwe dikir. Di sêri da, serê mîyekê, deh lira distan. Dûre herku diçû heqê beranê xwe zêde dikir. Li beranê wî pir berxên çê diketin. Gundîyan seva wê deng nedikirin û pê razî bûn. Lê, êdî zamanek hat, wî heqê beranê xwe pir zêde kiribu, gundîyan hêdî nikarîbûn hewqes pere bidin. Ji ber vê, gundî çûn li dewletê gilî kirin.

Dewletê du vazifedarên xwe şandin û baranê gundî, li dest girtin. Du kes dan ber berên jî bo ku wî xwedî bikin. Beran pir goşt girt, bi kef bû. Dewletê beranê çê, bê pere berdida ser mîyên gundîyan û tu heq li wan nedistan. Lêbelê vê carê, li dolê bêren berx çênebûn. Rusipiyên gund li hev kom bun; ka em çibikin, çî ne kin? Paşê qerar dan û gotin: Ka em jî xwediyê berên, ê berê bipirsin, ka sebeba vê yekê çî ye?

Gundîyan yek şandin hindê xwediyê berên. Lê pirs kirin; sebeba vê yekê çî ye.

Dewlet ewqas berên rind xwedî dike. Lê, li dola vî berx çênabin, sebeb çî ye?

Gundî got: Divê ez herim beranê xwe bibînim, li wî bipirsim, ka sebeb çî ye. Ez ê dûre jî we re bibê.

Xwediyê berên çû hinda beranê xwe û lê nerî, ku berên pir goşt girtiye, vegeerî hat, jî gundî ra got: Hûn zanin beranê min çî dibê? Ew dibê: Ez bûme memûrê dewletê û bi kefa dilê xwe me. Karê xwe, li gor kêf û zewqa xwe dikim...

Berhevkar: *Yusuf Özden*

TÛRÊ GENÎ

Rokê xwezgîncî terin malekê ku keçikê wan bixwazin, bavê keçikê bi hatina xwezgînciyan pir şa dibe, tu li wan tiştêkî pirs nake û xwe giran jî nake. Hema keçika xwe dide wan.

Xwezgîncî giştik şaş dibin. Piştî ku şerbet vexwarin û şiranî xwarin bi şûn de, li bavê keçikê dipirsin: Apo, sebeb çî bu, ku te hema keçika xwe da me?

Bavê keçikê got: Lavê min, wexta ku keçik di mala bavê de qert bibin, mîna turê kufikî,

li milê meriya dalqandî dimînin. Çiqas ew bîminîn genîtir dibin.

Îcar merî wî tûrî çiqas zû jî milê xwe daxîne, û bi milê hevalê xwe ve daleqîne çêtir e.

MIX

Carekê xortekî kurd û xortekî tirk, hevalê hevdu bûne. Xortê kurd ûm xwe dipesînine, ku mêraniya xwe pê bide qeblu kirin.

Rokê xortê kurd li yê tirk re gotiye, niha ez dikarim mixekî bi serê xwe di vî dîwari de bikutim û derbazî aliye din bikim. Xortê tirk, lê bawer nekiriye û gotiye: Tu nikarî.

Li ser vê, bahîs girtine û xortê tirk çûye mixek, li wan mixên dirêj aniye. Xortê kurd ew mixê dirêj daye ser dîwêr û bi serê xwe lêxistiye, sê çar caran lêxistiye, lê mix derbas newiye. Xortê kurd ecêbmayî dimê; çima ev mix nariyê. Tere li aliye dîwêrê din dîndire, çî bibîne; ku kurdekî din paşve serê xwe dayê ber dîwêr, nahêle ku mix heriye.

ZÊRÊN DEWLETÊ

Yekî desteng kûpek zêr dibîne. Wan zêrana giştikan dike tûrekî û li kera xwe dike. Ew û jinika xwe, li paş hev li kerê sivar dibin û berê xwe didin seraya paşê.

Nobetçî xeber dide paşê ku mêrek bi jinika xwe ve hatine ber derî û dixwazin paşê bibînin.

Paşa izîne dide, ku ew derbazî hundir bibin.

Merivê feqîr jî paşa re dibê: Paşayê min, min kûpek zêr dîye. Ew zêr, jî min re heram in. Malê dewletê ne. Min ev hanîn, ku teslîmî te bikim.

Paşa pir şadi dibe. Fermane dide, dibê: Wan zêrana bibin mala min. Paşa, jinika mêrik jî lêdistîne, dike malê dewletê û li birayê xwe mar dike. Kera wî jî, li sarayê dike wezîrê xwe û mêrik jî li wir dide ger.

CIVÎNA OSMANIYAN

Paşayekî Osmaniyan, rokê civînek mezîn, bi rûsipî û wezîrên xwe re çêdike. Civîn heta derengiya şevê dewam dike. Xanima paşê li malê bi tenê dimîne, ditirse. Hema radibe tere civîne û dibêje: Paşa, paşa, zû rave, were mal. Diz ketine mala me. Paşa, jî xanima xwe re dibe: Xanim, belkî tu tirsîya, yan jî qîratîyek hat ber çavê te. Tişt tine, here mal.

Jinik dîsa dibê: Erê welle, diz ketine mala me, zû rave, were mal. Paşa dibê: Xanim, ne va ne, diz tevda li hindê min in. Min derî li wan girtiye. Ma diz li ku mane ku werîn, mala me kevin?

Berhevkar: *Yusuf Özden*

Teklifa bê fedî

Yusuf Yeşilöz

Sala 1971a bû, piştî ku leşkerên Tirkîyê disa cuntayek çekiribûn, mêrê Zeva Reş, Hecî, çûbû Elmanyayê. Hecî, bavê pir zarokan bû. Hejmara wan ya wê demê nayê bira min. Lê niha tev hev yanzdeh keçik û lawikên wî hene. Wî alikariya xwendevanên zanîngaha ODTU, li Enqerê dikir, yên ku dixwastin şoreşeke mezin li Tirkîyê çêbikin. Ew yeka çûbû guhên devletê. Bi şev û roj leşker li her cî, li wî digeriyan ku wî bigrin û bavêjin zindanê. Hevalên xwendevan ji Hecî ra rêwîtiya Elmanyayê amade kiribûn û Hecî karibû bê mesref biçê Elmanyayê.

Ez nexwazim îro ji we re qala wê bikim, ji bo çî leşkerên Tirkîyê disa cuntayek çekiribûn. Lê mixabim ew meseleyeke dûr û direj e. Ez dixwazim bi tenê qala Zêwê û sohbeta wê ya balkêş a bi ciranê wê, Mille re bikim.

Hecî sê sal bûn çûbû Elmanyayê û hiç nehatibû mal. Carekê tenê xeber û ji zarokên xwe re ji cilên ewropayê şandibû. Meriyek ji gundê Cûtka ji Elmanyayê hatibû îzinê. Hecî ew tiştana bi wî ra ji malbata xwe re şandibû...

Zêwê bi zarokên xwe tev hev li warakî biçûk, nêzikî meriyên Hecî, dijiyan. Wexta Hecî çûbû, wan meriyan Zêwê û zarokên wê biribûn cem xwe ku wana biparêzin. Zêwê êdî ketibû bin parêza wan. Ez nexwazim îro ji we re bêjim, ew parêza pêwîst bû yan ji na, ji bo ku ew meseleyeke bi serê xwe ye û

dûr û dirêj e. Wek hat gotin, bi tenê ez dê ji we re qala sohbeta di navbera Zêwê û Mille da derbasbûyî bikim.

Meriyên Hecî devlemend bûn. Keriyê xwe yên pêz, hespên wana yên kehil, erdên xwe yên fireh hebûn. Keçikên wan pir bûn. Lê bi tenê lawikekî wan hebû, navê wê ji Mille bû. Minak em dizanin, navê "Mille" ji Kuran-î Kerîmê tê. Lê ti elaqaya (peywendî) Mille bi Kuranê tunebû, bi tenê navê babîrê wî Mille bû. Çend mehan piştî bûyina Mille, bapîrê wî navê xwe lêkiribû, dixwast ku torîne wî navê Mille bide jiyandin. Mille leşkeriya xwe xelas kiribû. Simbelê wî mina şivê bûn, dikarî bê alikarî rihên xwe kur bike û hibiriqîne. Lê kemasiyeke wî tenê hebû; ew li wa salên xwe, hîn nezawicibû. Hevalên wî giştik zewicibûn û bavê gelek zarokan bûn. Hetta hetta bavê zarokên li çaxa dibistanê bûn. Mille ji ber wê yekê dîn dibû.

Jin nediûna Mille ne ji bo malbata wî bû, ne ji bo ku malbata wî navekê xwe yî xirap derketî bû; sedem bi tenê ew bû ku Mille lê dima(kekeç). Ew disa dibe meseleyêke dûr û direj eger ku ez ji we re qala wê bikim, ji bo çî kesek keçikên xwe nadin mêrê kekeç. Baştir e ku ez bêm ser sohbeta Zêwê û Mille.

Zêwê piştî nimêja nivro li siya xaniyê xwe yê tekgoz (oda) runiştibû. Mille hate

ba wê. Wexta wî dît ku Zêwê bi xwe de ketiye, ji wê pîrsî ku ecep derdên wê hene yan ji kesekî dilê wê êşandiye.

"Na" got Zêwê, "ji bo ku gavan mangan bibê çêrê ez îro berî berbangê rabûm ser xwe ku wan bidoşim, Ji bo vê ez pîr westiya me."

"Wan mangana du her roj di ber berbangê didoşî. Heta îro her dem rihêkî te yî bi ken hebû, lê tu îro pîr xemgîn î."

Zêwê careke din ceriband ku Mille ji ser xwe jê xelas bibê û got ku zarokan nehiştine ew rokeve.

Bersiva Mille disa hazir bû:

"Xaniyên me pîr nezîkî hev in. Eger zarakên te bi şev bigirîyana me ji dibihîst û diya mina ku tu mina keçîka xwe ya mezin kirî dilê xwe, ya bihata û ji te bipirsiya; zarok ji bo çi digirîn. Bêje Zêwê, derdê te çi ye?"

Zêwê ceribandina dawî kir:

"Ganên mangan min ê ku ez ji zarokên xwe re didoşim îro sibe hişk bûn. Ez ditirsim ku ew ji mîna mangan min a sala çûyî ku mîr bi gana girt û kuştibû, bimire û em bê şîr bimên!"

"Lê, hîngê tu ne mîna îro bi xwe de ketibûyî. Diya min li te pîr bi hêrs bibû û tu rezil û rûsva kiribû. Tu ji bo mîrîna mangê qet negirîyabûyî. Te gotibû "ma xwedê li cihê heywanan zarokên min biparêze!" Te goşt qelî kir, paşîngê sê mehan kiribû nav xwarînê!"

Milleyê keçek dest ji Zêwê berneda. Zêwê ya ku bi henekên xwe navûdeng bû tîştêkî din ceriband. Ez baş nizanim, ew gotinên ku wê ji Mille re kirin rast bûn, yan ji wê yaranî bi wî kirin. Mille li hemberê wê li ser balîveke runiştibû û li benda bersiva Zêwê bû. Zêwê destpêkir:

"Tu bi xwe dizanî, mîrê min sê sal in çûye. Ew li benda efa dewletê ye, lê ef ketiye strûyê kerê. Ez ji ber tenêbûnê eciz bûme û dixwazim bi mîreki baş re birevim. Tu dikarî ji min re alîkarî bikî?"

Mille carekê xwe paşda û carekê ji pêşda xar kir. Qutiya xwe ji baxir (mis) ji beriya xwe derxist, cixareyêke qelew mîna tîliya xwe yê qalmûskê piça. Ew bi hestê xwe yê mis vexist. Bêhnakê kûr ji kişand, dûman bi kêf berda hewayê û bi inte intê (zîmanêki ku li dime) dest bi gotinê kir:

"Ez pîr mîrên nezewicî nasdikim. Lê ji wan bi tenê sisê li gora hemdê te hene..."

Mille çavên xwe berdane ser Zêwê û dom kir:

"Hesenê Memê hîn nezewiciye. Eger ew teklifa te yê zewacê bibihize, ewê li ser baskê teyrêkî bifire û bê ba te ku xwe bi te bide naskirin. Ew insanêki pîr baş e, lê, heta îro kesekî keçîka xwe nedaye wî. Ew dê ji bo te baş bibê. Lê, kemasiyêke wî tenê heye; çavakî wî tune. Berî ew biçe eskeriyê giha diçînî û kirşek kete çavê wî û çav kor kir. Hîngê pîraniya gotin ku Hesen ew kirşa mexsûs kiriyê çavên xwe, ji bo ku ew neçe eskeriyê. Lê ew meseleyekê din e... Ji bo wê jî ez wî bi dilê xweş pêşniyar nakim. Berî giştê em merivên hev in."

Mîrê duwemin Millê Osman e. Ew ji bo durustiya xwe bi navûdeng e. Eskerîya xwe jî kiriye. Malbata wî heta îro ji wî re li keçîkek gerîyan û nedîtûn. Kesekî keçîka xwe neda wî. Ji bo ku Mille, heta xortaniya xwe, bi nivînan de mîz dikir. Ji bo wê ez wî jî tewsiyê te nakim. Ji rindiya te ra gune ye.

Mîrê din jî, Umê Hecibesê ye. Umê hinekî mezin e. Wexta mixtarê gund, Usiv çibû rehmete, ew bûye. Ew sih sali

ye. Berî ku ew biçe eskeriyê, ew bi hûnera xwe ya suwarî û mêrxasiyê, bi navûdeng bû. Hingê ew ji hespê xwe yê kehil de gêrbû û niha dikule. Ez wî ji ber vê yekê ji te ra pêşniyar nakim. Berî giştîkê, tu di bin parastina me da yî."

Zêwê mat mabû û li Mille mêze dikir.

Mille got, "Zêwê, eger tu bi rastî mêrekî baş, nêzikî xwe dixwazî, ez jî li vir heme!" Paşê Mille serê xwe kire erdê, minak adetî bû.

Zêwê li Mille mêze kir, bi lez û bi dengê bilind got:

"Wê deme ez bi te re jî, nazewicim. Ji bo ku tu lê dimeyî û navê te derketiye, kesekî heta îro keçika xwe nedaye te!"

Mille rabû ser xwe, rûyê wî bi temamî sor bibû, xwe da ser riya mala xwe, kire piste pist û di hundirê xênî de wendabû.

Winterthur, 24.11.1999.

Xwendevanên birêz û delal,
em careke din gazî hemû kurdên
Adatolîya Navîn dikin, ku beşdarî
berhevkirina folklorê kurdî bibin.
Daxwaza me ew e; ku her xwendevanek
bikaribe *Bîrnebûnê* bi çîrok, metelok,
gotinên pêşiyar, mamik, serpêhatî û
bîranînên xwe dewlementtir bikin û hem
jî folklorê me jî wendabûne biparêzin.

Hûn dikarin nivîsên xwe li ser navnîşanên Bîrnebûnê,
yan jî bi riya posta elektronîk, e.mailê bişeynin.

Navnîşana li Swêdê:

Box: 3318, SE 163 03 Spånga / Sverige

Telefon: 0046-(0)8-761 81 18

Telefaks: 0046-(0)8-761 24 90

E-Mail: apec@swipnet.se

<http://home.swipnet/apec>

Navnîşana li Almanyayê

Postfach 900348, 51113 KÖLN/Almanya

Telefaks: 0049-(0)2203-301630

E-Mail: birnebun@hotmail.com

<http://birnebun.subdomain.de>

XEVNA WELATÎ BERÊ

Dr. H. Mikailê

Ez di treneke elmanan da me, ê ku di saetekê da bi 150-200 km tere û meri dîsa ji li bala wê nawe. Ez çavên xwe digrim. Jiyana min a berê, a li welêt mina (note) şerida filmekê li beri çavên min derbas diwe. Ez bir dikim ku li Elmanyê me, ez hendu ne di trenê da me, li hela min, li hember min tu elman rûneniştin e, ez qe(t)naherim ferqiyê wan.

Nika, ez li gundi xwe me, li Mikaila, Mikaila gundeki Enqerê, girêdayiyê Polatliyê ye. Dem dema havinê ye. Xermani, zîyan (zewi) têne çinandinê. Ez xwe li ser lodek tomanê direj dikim. Bîna tomanê ku hîn nû hatiye çinandin, tê poz û bivîla min. Vê bînê dikşînim, dikşînim,kuur dikşînim kezewa xwe ya spi. Min çiqas ji bîra vê bihnê kirîye. Lo qe meri bîra tomanê ji dikî?

Bi Xwedê! min kiriye, Poz û bivîlên min kirine. Ez li ser tomanê, çavên min li stêrka, dikevim xeweke xaş, xeweke kûr. Û xevnekê diwînim. çend salen ku min qe xevn nedîtû wû. Ez di xevna xwe da li gaza Sêbirê me, li Sêbira av şekir, Sêbir, zozana xalanên min. Bi lawi xali xwe yî Omer, bi Nêmiq va pezî wan diçerin. Li derva li bin esmani bi

stêrk bilxura (dan) şivanki dikelîn. Di kulêv (keçe) da radimedîn (radizên). Bi sermayê bayî siwê (sibê) eşkere diwin. Qirş û qala berhev dikin û bi çaydanî ku ji isê, ji dû reş bûyi, çaya siwê vedixwin. Li hêlê çayê runê kal, tomasta bi reşreşik û nanî tîrş dixwin. Ez ji wir radiwim û xwe nişkava li bîra sîqo diwînim. Eee ez heta vir hatime, qe xatirî avê bîra sîqo dihêlim. Ava bîrê sîqo, weqas sare ku ê kevira bicemidine, weki şirîne, mîna hinguv e. Hîn ji wê şirintir, hîn ji wê sartir qet tiştê li dinê tunne ye. Ez xu (xwe) li ser zik dirêj dikim û bi dêv dikevim avê, têr têr jê vedixwim. Bi vê avê zikî meriya temel naperçive. Kî dimire? Kî dimîne?

Ew diwe kû ez careke din jî di xevna xwe da bîra sîqo newînim. Kî dizane? Belkî ez ji vê wêda hîn qe jî xevna newînim. Tehma xwe, ji avê bîra sîqo hildigrim. Ji wir da radiwim, terim. Girî Sor, demekê li ser vir rûdînim û li gund mêzedikim, sêr dikim. Hîn pir şûn hene li benda min. Diherim Bivîlê, dike hîn herim Maxrê û Kanîya Moda. Kanîya Moda cenneta dinê. Her der heşini, ji erdê av dizê, di nav avê da masiyên

reng bi reng mîna xaliyê dikelin. Li wir xwe davêjim ser çêrê û rûdinim. Ro mêjiyî serî meriya dikelîne. Ew germeke ji dîn derxistinê ye.

Bîna çêrê, pêçekê, gulgupika her der girtîye. Jinên gund li ser Kaniyê Moda kinca dişon, hînek jî danuga (bilxur) dikelînin. Cîran gî piştgiriya wan dikin. Zaro hemêz hemêz tomenê ji danuga ra dikşînin. Û nav xwe da dikevin îddîê, ku sîtila kê ê peşta bikele. Ji kêleka çêm hînik tûzik û mendikê jêdikim. Ji jinan naneke hişkeva, nanî ku hîn hînnû li ser sêlê hatiye birjandin, distînim û wana dikim qozi. Bi kêfêkê, bi îştehekê parîyeke gir ji wê gesdikim. Dengê teyran, dengê beqan, kir kira Hespan, arîniya keran, orîniya mange û golikan tên guhê min. Ee naxira Mikaila bê Bellik diwe? Bellik bê klam bê stran diwe?. Bellikî Mehko, Mehkoyî Aşiq, stranên wî hîn qe li derikê nehatinê gotin.

Zaten Bellik jî va kilamana berê qe ne strandî bûn. Nika li vê demê, li vê angê li hev danî bû. Dengî wî veqas şewitî bû ku, du çilk grî ji çavên min berjêr bûn, hetanî ser lêven min hatin. Du hêstirên bi xwê, ên bi hesreta Welatî Berê barbû yî.

Ez jî wir jî rawûm. Hîn gelek şûn hene li welatî min, li gundî min ku, ez di vê xevnê da lê bigerim. Bazara ku min li jor jî qalê kirî bû, kî dizani belkî va ya xevna min a dawiyê ye. Nişkava bi dengî elmanêkî va divenciqim. “Darf ich bitte durch? ... Mêrik dixwast ku jî trenê dayê. Min çipe xweyî dirêj kirî, kişandin û ew

derbas bû, ji trenê peya bû. Nika ez û Elmanî ku li hela min rûniştîye, em tenê di kompartimana Trênê da man. Bi hêvî (umuda) ya dîtina xevna welatî berê min dîsa çavê xwe porkirin.

Le belê xew neket çavên min. Dengê radyoya Kölnê bihîst. Di vir da dihat pêşkeşkirin ku;

Ecevit gotiye; “Li Tirkîyê pirsra Kurda tune ye. Eger hewû ya, ê li Heymanê jî hewû ya.” Ez bi vê şorê vî mîna ku di tînda hatiwûm lêxistin. Dest û ningên min dihezîyan. Heşê min jî serî min çûn. Her derê min tevîzî. Ji hêrsa, jî bê çarêtîyê. Eze bersiva vî kuçikî ning şewitî, sîngselekî dev bi xwîn çito (çawa) bidimê. Eze çito jê ra biwêjim ku, em bi sedsalane ku li Heymanê, ne û tim Kurdin. Hûn me bi listik û dolabên xwe ji kurdîtîyê şenakin bi dûrvabixîn. Ji welatê me yê berê şenakin biqetînin, raçikên (tamar) me çend sedsalin ku bi Welatî Berê va girêdayîne. Ava xwe ya jîyanê em bi vana jî welatî berê vedixwin.

Her Kurdekî Heymanê, Anatoliya Navîn, Şexzinî û Kurmanc di xevna xwe da tim Welatî Berê diwînin. Ew xevna, xevna kalî min bû, a kalî kalî min bû, ez jî diwînim û ê jî hêla zaroken me da jî were dîtin.

Va xevna jî berê da hatiye, ê heta dawîye jî here. Li Heymanê qe gundek tune ku, li ber diwar

û odan da qala welatî berê, qala meri û binyata berê neyê kirinê, neyê pirskirin.

Qe hewîdar nebe sinselegî reş
Eco. Ew xevna, ne notê xevnâ te û
ên hevalên tene. Ew xevnana ne bê
bingeh û bê bawerî ne.

Tu yê vê xevnê xwe, ê ku tê da
kurd giştik bûne tirk, carekê biwîne.
Em xevna xwe hertim diwînin.
Bihna Welatî Berê qet ji pozî me der
neket û der jî nakeve. Kuçik bavî
Eco û ên wekî wî nave gundên me
guherandin, qisekirina kurdî qedexe
(yasak) kirin, navên zarokên me ji
navberê rakirin.

Bi wayê xwestin ku em hendi
xevna Welatî Berê newînîn û
zarokên me jî rokê esl û binyata xwe
înkâr bikin. Lo bi ser navî Xwedê,
vana bi serpiya va dîn in, seme ne,
heşê xwe bi kayê va xwarine. Lo vana
nizanin kû li Heymanê navê her
kevir, çîya, bani, gaz û newala kurdî
ye. Lo vana hewce ye ku navên va
derana giştikî biguherînin û li ser her
derê mîna ku li navî gundî min
kirine, lewhayeke bi navên tirkî
bikutin.

Ez bixwe xwe û Kurdên
Heymanê giştika îhbar dikim. Lo
werin navê Bivîlê, Maxrê, Kanîyê
Mala, Kaniya Silî Qînto, Kanîya
Moda, Sêbîrê, Girî Sor, Qirê Bellê û
Kurê Eftêr jî biguherînin. Buhayên
lewhayên tirkî jî beriya min da, jî kîsî
min da. Lo va bê namusana, bê
bêxtana bê welatekî berê ne. Vana

meriyên bê xevnin. Ew na ji va
tiştana bê xeberin. Ez bi dengî
wolkmenê Elmên bi yek da
vencîqîm. Elmên çavên xwe li min,
ziq bibû li min mêze dikir. Le belê tu
manek ne didayê ku ez çidikim, çima
di trêne mîna bêheşan çî xet (Kaxiz)
ketiye destên min li ser vana bi lez û
bez dinivîsinim û dinivîsinim.

Ez jî vê xew û xevnê rawîbûm, le
belê Bihna tomanê, çêrê, tuzikê,
mendikê û Danugan hîn jî di poz û
bivîla min da, denge Bellikî Aşîq hîn
jî di guhên min da bûn.

Ferhengok

Sor: Laf

Tînda lêxistin: Çarpılmış gibi

Hewî: Umud

Merî: İnsan

Jîyan: Yaşam

Welat: Memleket

Bawerbûn: İnanmak

Lod: Saman yığını

Zozan: Yayla

Rune kal: Tereyağ

Vencîqîn: İrkilerek uyanmak

Danug: Kaynatılmış Bulgur

Sînselek: Kartal, Akbaba

Raçîk: Damar

Reşreşîk: Çörek otu

Ew hikaye (kîncîrok) bi devokê Anatoliya Navîn hatiye nivisandin
ku bira (Bila) karaktera vê devokê jî dinê, jî navberê wenda nebe.

ÇÎROKA GURÎ*

Çurukî

Guri çûye hinde hut
Ti û birçî canî rut
Serhevra bû ye bulut
Li mil jêke çerm û purt

Çû hut ra bû bişqorî
Hut xizan kirin gorî
Tim waja kirin berî
Gundî rabûye serî

Hut guri va girtin bahs
Cot ajotî bi hewes
Hut milên jêkir kiras
Beder berba-ka badas

Lo ki li kê suhatî
Mil jekîn çerm û tatî
Ketî bejne qenc petî
Kî çûye ew nehatî

Lo guri cot hûr bajo
Hedî here kûr bajo
Tajiyê min ku mexel hatî
Disa here wir bajo

Berf barî xwe cil meke
Diranî xwe zil meke
Beroşê mast qul meke
Kîpikê kûz şil meke..

Guri sevi bê xadî
Şarên hut kirin kedî
Dinye walî tişt nedî
Neynikê datim xwe di

Ga ajotin çûye cot
Xwarî parî mast û mot
Şerjekir sor, goşt firot
Ar berada canî hut

Tajî ser zinar mexel
Li soq xistî çoy zoxal
Avetî navqirş û qal
Gayî reş hilla, hatî mal

Gurî gurîye hune kê
Bazdayî ser stune kê
Stun lertzî, lekîya
Gurî serra pêkiya

Gurî sivik bêbarê
Jinê hutik guharê
Lo hilato zu warê
Finc Firotî du serê

Lo huto tu suhatî
Ew derava kê gotî
Ta girtî zikda petî
Tirse gurî dil qotî

Jinîk hilgirt hut revî
Çihiştî mal û zevî
Ling dawistî serkevî
Şun ê lêda nehewî....

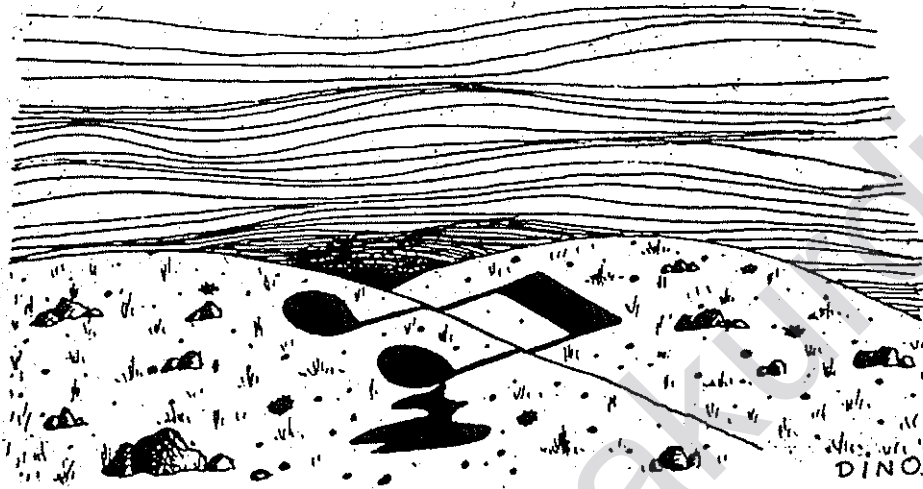
Xizan revî rast û çê
Eşîn diran perçê gep
Lingê westî rep û tep
Gurî singê xistî lep

Va camer,a gurîye
Welat welat gerîye
Pirr diye, têt diriye
Kûlê dinya ra nêriye.

*-Va çiroka bi awayê lirik hatiyê nivîsandin

BİNBOĞALAR'DA KÜRT ŞARKILARI-3 (KLAM Û STRANÊN KURDÊN BİNBOĞA)

Hazırlayan: *Mehmet Bayrak*

1993 yılında Sivas'ta yakılarak katledilen Orta Anadolu Kürtlerinden ressam ve karikatürist Asaf Koçak'ın çizgileriyle "Dağlarda akıp gelen Kürt şarkıları"

Esmer Nota: Zozan Ozmanian

Ro hilatiye de de si - bê - da, Oy lê e - zî dîn bûm de der - dê te - da,

Kiriv tu bû - ya ma - lê te bi - şewitîya ku te car - kê derî le min dera - nî xwedê da - da,

Wax li min le min za - li - mê le min, Wax le min le min be - ça - li - mê le min.

Ro hilatiye de sibê da
Oy lê ezî dîn bûm de derdê te da
Kiriv tu bûya malê te bişewitîya
Ku te car - kê derî le min vekir
Xwedê dada

Wax le min le min, zalimê le min
Wax le min le min, be çalimê le min
Payiz hatiye hêndî sar e
Zalim, ku derdê te eke ê min hezar e
Zatan⁽¹⁾ xelkî be hewesa dilê xwe ra
dekeni, delizi

Garîp çima ustî min û te î xar e
Wax le min lê min, ustî xarê lê min
Wax le min le min, bêxeberê le min

Te ez din kirim be vî aqîlî
Kevirekî dedim ser vi dili
Xirabiya min û te je Xwedê ra çi bû
Ku ez deşewitîm tu denalî
Wax le min le min esmer le min
Wax le min le min, bextreş le min

Çima tune ye çara me
Ca Xwedê bigê be cara va

Ku mêrkekî le dunê miradê xwe hilnanî
Le dunê yaşeme⁽²⁾ ê heram e
Wax le min le min, esmer le min
Wax le min le min, min tunedîya le min.

Gotin û Muzik: **Şahsultan**
Berhevkar: **A. Alxasî**
[Kilama Albistan/Maraşê]

(1) Zatan: jixwe

(2) Yaşeme: Jiyîn

Fadîme

Nota: Zozan Ozmanian

Di-lî-hê min şû-na te ye î her ro be dal-xe ye,
Di-lî-hê min sû-na te ye î her ro be dal-xe ye,
Te-he ji mi-lan-da ki-rin tu çi-ma ê bê sev-da ye yar Fa-dî
me Fa-dî-me, Yar Fa-dî-me Fa-dî-me can Fadî-me Fa-dî
me carkê we-re ma-lê me.

Dilî min şûna te ye, î her ro be dalxe (pêl) ye
Dilî min şûna te ye, î her ro be dalxe ye
Te je milanda kirin, tu çima ê be sevda ye
Yar Fadîme Fadîme, can Fadîme Fadîme
Caekê were malê me

Ezê tîm le çiyakî bim, le yaylan⁽¹⁾ be bakî bim
Ezê tîm le çiyakî bim, le nav gulan be bakî bim
Je xatîrî te rindê, ezê be eşqiyakî bim
Yar Fadîme Fadîme, can Fadîme Fadîme
Dakê te yê zalim e, ê nizani be halî me

Le Nergele⁽²⁾ baxçe ne, le Qaşdaxê⁽³⁾ yayle ne
Le Nergele baxçe ne, le Qaşdaxê yayle ne
Keçikê ergen le yaylan, ê timê be dalxe ne
Keçikê ergen le yaylan, ê time be sevda ne
Yar Fadîme Fadîme, ez heyranê Fadîme
Carkê were gundê me

Fadîme were malê me, carkê bihnke gulê me
Fadîme were malê me, carkê bihnke gulê me
Le vê buharê ku weri, dîsa were yaylê me
Yar Fadîme fadîme, yar yayleci Fadîme
Yar bêricî⁽⁴⁾ Fadîme, ez heyranê Fadîme

Şahsultanî sêrsiz e⁽⁵⁾, tu eke wijdansiz e
Şahsultanî⁽⁶⁾ sêrsiz e, tu çiqase dînsiz e
Şorê dakê xwe meke, eke⁽⁷⁾ pire ersiz e
Yar Fadîme Fadîme, can Fadîme Fadîme
Tu çiqase zalim e, carkê were gundê me
Yar Fadîme Fadîme, can Fadîme Fadîme
Carkê were malê me, ez heyranê Fadîme

Gotin û Muzik: **Şahsultan**
Berhevkar: **A. Alxasî**
[Kilama Albistan/Maraşê]

-
- (1) **Yayle:** Zozan. Kurdên li herêma Albistan û Maraşê,
li çiyê peyva „yayle“ bi kar tinin.
(2) **Nergele:** Gundekî Albistanê ye.
(3) **Qaşdax:** Navê çiyakî ku li herêmê ye.
(4) **Bêricî:** bêrivan
(5) **Sêrsiz:** reben, bextreş, kesê ku qîmetê nadinê.
(6) **Şahsultan:** Navê dengbêjê
(7) **Eke:** yeke.

Zalimê Nota: Zozan Ozmanian

Lê lê tu le çîya · kî ez li çîya · kî Za · li · mê ba lê · di · xe lê
 her he · wa · kî, Lê lê se · wa ku min je te hez · ki · ri
 Dil · ber te · ma te ez di · kuj · tim be sev · de · kî Ey ey ey ey ey
 Lê za · li · mê ey ey ey.

Lê lê tu le çîyakî, ez le çîyakî
 Zalimê ba lêdixê her hewakî
 Lê lê sewa ku min je te hezdikiri
 Kirîv tema te ez kujîm be sevdakî
 Ey ey ey, lê zalimê ey ey ey....

Lê dostê çîyayê Qaşdaxê ekî bilind e
 Zalimê têda têne goça gund e
 Xelkê ku çêl û çûrne(1) xwe hene
 Je heq da dostê minê eke rind e
 Ey ey ey, ez qe tunc bim lê lê lê

Lê lê êiyayê hana rê de ber ra
 Zalimê çavreş hûrî de ser ra
 Dostê ez ê her dunê pir degerime
 Ez be qererê dilî xwe, tu rindan nabînim de ser te ra
 Ey ey ey, ey sebaba min ey ey ey

Dostê were k,em be hev ra rût û cerm bin
 Ku em mîna Esli-Kerem de ser hev da ar bin
 Ey ey ey, ey lê lê sebaba Şahsultanê ey ey ey....

Gotin û Muzik: **Şahsultan**
 Berhevkar: **A. Alxasî**
 [Kilama Albistan/Maraşê]

⁽¹⁾Çêl û çûr: Keçel û kor

Besê dînê

Nota: Zozan Ozmanian

Be vî sevdâyî min dîn meke, Za-lim hên-dî mer-he-met ke, We-re we-re
be-se dî-nê (ku min) De ser te ra de çê ne-kir,
Tu hîn-gê be se-rev-de ke, We-re we-re be-se dî-nê.

Be vî sevdâyî min dîn meke
Zalim hêndî merhemet ke
Were were Besê dînê
Ku min de ser te rade çê⁽¹⁾ mêze kir
Tu hingê be serevde ke
Were were Besê dînê

Besê min eke esmer e
Bejnê xwê be zêrî zer e
Were were besê dînê
Wekî din ê pire rinde
Bazî aqilî xwe'y kehr e
Were were Besê dînê

Bengekî⁽²⁾ le çengê⁽³⁾ te ye
Heyfa min ê lê singê te ye
Were were Besê dînê
Qehran be bavkî xwe meke
Sebeba te dakê te ye
Were were Besê dînê

Porî te çiqas reş e
Evdengkirinê te, y pir xweş e
Were were Besê dînê
Zalim ê ku em je hev kirin
Dexwazim şanxwîn vereşe
Were were Besê dînê

Şahsultanî be sevda ye
Î le rîya te perwane ye
Were were Besê dînê
Tu be min ra erê biwê
Min le rêyê te serî xwe da ye
Were were besê dînê
Were were Besê dînê Tu yara dilî minî
Were were ez heyranê

Gotin û Muzik: **Şahsultan**

Berhevkar: **A. Alxasî**

[Kilama Albistan/Maraşê]

(1) **Çê**: kê.

(2) **Beng**: xal, şanikê ben

(3) **Çeng**: çen, çene, erçen.

Gulicanê Nota: Zozan Ozmanian

Çi kani - ye - ke le ber diyêr e A - vê sa - re we - ke çe - re
 We - re we - re Gu - lî - ca - nê Mêrkî ku mi radê xwe hil - na - ni
 bidest bi - gi - rin bavê - ne êr e, Ax mi - nê Gu - lî - ca - nê.

Çi kaniyeke le ber diyêr ⁽¹⁾ e
 Avê sar e weke çêr ⁽²⁾ e
 Were were Gulicanê
 Mêrkî ku miradê xwe hilnani
 Bi dest bigrin bavêne êr e
 Ax le minê Gulicanê

Le Meraşê mişmiş debûy ne
 Dendikê xwe xweş debûy ne
 Were were Gulicanê
 Ku keçik lawkê rind le ku hene
 Qedirê xwe reş debûy ne
 Ax le minê Gulicanê

Deriyê we de deriyê me da
 Ku min girt te çima veda
 Were were Gulicanê
 Sewê ku me je hev hezkiri
 Ev çi arê ku de meriyê te da
 Ax le minê Gulicanê

Dilî min î be birin ⁽³⁾ e
 Gulican tu êsir kirin e
 Were were Gulicanê
 Le qûlî zemên nemîni

Ku be gencî dert min kirin e
 Ax le minê Gulicanê
 Baran barî le erdê neket
 Şerpa te le malê me ket
 Were were Gulicanê
 Ku dake ⁽⁴⁾ te got ku ka şerpa te
 Bê le kinc şuştinê be ber avê ket
 Ax le minê Gulicanê

Gulican bejnê xwe de bake
 Porî xwe be serda şe ke
 Were were Gulicanê
 Bese Şahsultan şewitî
 Be vî sevday min din ⁽⁵⁾ meke
 Ax le minê Gulicanê
 Merhemet ke Gulicanê

Gotin û Muzik: **Şahsultan**
 Berhevkar: **A. Alxasî**
 [Kilama Albistan/Maraşê]

(1) **Diyêr**: gir, tûm.
 (2) **Çêr**: kêr.
 (3) **Birin**: birin
 (4) **Dak**: dê, dayik.
 (5) **Din**: din, (ne ol)

Nota: Zozan Ozmanian

Ax lê min yarê

Oy lê Dos - tê çel

qi - ri - xê je hev hezde - kin ê te - e - rin tim qa - lê hev de - kin, We - re

yar, Lê lê ez hey - ra - nê a - de - tê hê - lê me ne

di - lê sa - diq ji hev de - kin we - re yar,

Ax le min ya - rê le min ya - rê, Ge - rî - bê ya - rê.

Oy lê..... oy.....
 Dostê çel qirix ⁽¹⁾ ê je hev hezdekin
 Ê terin tim qalê hev dekin
 Were yar.....
 Lê lê ez heyranê adetêhêlê me ne
 Ê dilê sadiq jehev dekin
 Were yar.....
 Ax le min yerê, le min yerê
 Geribê yerê..... oy.....

Oy lê..... oy.....
 Dostê her ku ez serî xwe datînim
 Ezî te be xewn debînim
 Were yar.....
 Dostê lê rind vê dunê pirin
 Ezî degerim tuye minê te nabînim
 Were yar.....
 Ax le min yarê, le min yarê
 Mehkumê yarê..... oy.....

Oy lê..... oy.....
 Dostê avê Nergelê le ser dilan şeqand
 Çaxa ku ez dehatim, te çima de dû min da
 deda hesretan
 Were yar.....
 Lê lê mala talya ⁽²⁾ xirab bişewitînin
 Ku gurbetî je me ra kiriye Wetan

Ax le min yerê, le min yerê
 Mehkumê yerê..... oy.....
 Oy lê.....oy.....
 Dostê ew çi qewaxe ⁽³⁾ ku deverd keti
 Ba lêdixê qol ⁽⁴⁾ deqeti
 Were yer.....
 Ez heyranê tu xêrxwaze min û te tune ne
 Were k,em destî xwe de destî hevkin
 Herin je vê memleketê
 Were de yar, were de yar.....
 Ax le min yarê, le min yarê
 Mehkumê yarê..... oy.....
 Oy lê.....oy.....
 Dostê were k,emherin yalî baxan
 K,em rûnî le sîyê qewaxan
 Lê lê wijdansizê merhemet ke
 Tê Şahsultan kujt be meraxan
 Ax le min yarê, le min yerê
 Mehkumê yarê..... oy.....

Gotin û Muzik: **Şahsultan**
 Berhevkar: **A. Alxasî**
 [Kilama Albistan/Maraşê]

(1) **Qirix**: Kesên ku bi dizî ji hev hezdekin, ku evîna qedexê bi hev ra dijîn.
 (2) **Talî**: bext, şans, felek
 (3) **Qewax**: sipîndar
 (4) **Qol**: şax

Dostê 1

Nota: Zozan Ozmanian

Dos - tê çiya - yê Qaş - da - xê lê ber be dar e,
Dos - tê çiyaye Qaş da - xê (xey) lê ber be da - re,
Bû - kê a - vê yay - lê me ye sa - re le we - re
Iâ - Iâ ez hevrâ - nâ

Dostê çiyayê Qaşdaxê lê, ber be dar e
Dostê çiyayê Qaşdaxê lê ber be dar e
Bûkê avê yaylê me ye sar e, de were lê lê ez heyrânê
Ax ê le avê hesret e
Qurban ê le dilî min dekîye ker⁽¹⁾ e, de were lê lê lê te nemayê
Le Qaşdaxê sosin debûy ne, dostê le Qaşdaxê sosin debûy ne
Wextê yaylan hêşin debûy ne, de were lê lê yaylecî yarê
Ê ku je gîştan baqiltîr
Weleh sewê dostan din debûy ne, de were lê lê tu ne dostî
Dî⁽²⁾ Nergelê baxçe û bax e, dî Nergelê baxçe û bax e
Dostê dilî min je te ra durax e, de were lê lê bejn ziravê
Ku du dilan je hev hezkîr
Ez qurbanê le nezerê heq⁽³⁾ nê yasax e, de were lê lê mehkumê yarê
Le Ambarê⁽⁴⁾ gul dubûy ne, dostê le Ambarê gul debûy ne
Keçikê rind vê dil debûy ne, de ax le minê vê dilê yarê
Ê ku je hev hezdekîrin
Weleh le hêlê me rezil debûy ne, de were, lê lê rezilê yerê
Seqaldutanê⁽⁵⁾ le amec e, dostê Seqaldutanê le amec e
Bûke rêkê ber ê be wîrwe e, de were lê lê de rê da were
Ez bû me Şahsultan şewitîm, dostê ez bû me Şahsultan şewitîm
Weleh eşqê te je min ra derman e
Dostê eşqê te je min ra ilac e, were lê lê melhema minê

Gotin û Muzik: **Şahsultan**
Berhevkar: **A. Alxasî**
[Kilama Albistan/Maraşê]

- (1) **Ker:** Ev bi maneya qelişandinê ye. Ava sar dilê wî kerî kerî kîriyê, qelaştîye
(2) **Dî, dî:** gûnd
(3) **Heq:** Xweda. Li vê herêmê pîranî peyva „heq“ bi maneya Xwedê tê bi kar anîn.
(4) **Ambar:** Gundekî Albistanê (Elbistan) ye
(5) **Seqaldutan:** Gundekî Bazarcixê (Pazarcik) ye.

Dostê 2

Nota: Zozan Ozmanian

Dos-tê ba-kî da-ran lê di-he-jî-nî, A-vê cur ran
lê de-çel-qî-nî Dos-tê min ev je te lê re-cû ne-kir ku tu be vê se
ve-day min bi-pe-qî-nî, We-re we-re lê bejn zi-ra-vê,
Qirxinî-yê di-lê lê xwe ba-vê.

Dostê bakî daran dehejîni
Avê curnan⁽¹⁾ deçelqîni
Dostê min ev je te recû⁽²⁾ nekîr
Ku tu be sevdây min bipeqîni
Were were bejn ziravê
Qirxinîyê dilî xwe bavê

Dostê mektubekê yolemîş ke⁽³⁾
Navî xwe le ser yazmîş ke⁽⁴⁾
K,ez bêm dostê, tu bê heval
Dijminê me çetlemîş ke⁽⁵⁾
Were were bejn ziravê
Su⁽⁶⁾ ketîna dilî xwe bavê

Dostê tu be çam be lê, ke be merx bim
Tu be mî be lê, ke be berx bim
Ez qurbanê, heta ku em je hev têr bûn e
Tu be gul be lê, ke be av bim
Were were bejn ziravê
Qirxinîyê⁽⁷⁾ dilî xwe bavê

Dostê tema tu de dalxa min bû
Tu delala dilî min bû
Dostê poşmaniya paşê pera nake
Lê lê, berê aqilê tey le ku bû
Were were bejn ziravê
Le su ketîna dilî xwe bavê

Here dostê lê te ez kujtîm
Te ez destpê kirim le dunyê hiştîm
Şahsultan bû ye berfa çiyayê qaşdaxê
Te ez helandîm tu ne hiştîm
Here dostê le te nemîni
Tu mirazî xwe hilnanî
Were were bejn ziravê
Tu qirxinîyê dilî xwe bavê

Gotin û Muzik: **Şahsultan**
Berhevkar: **A. Alxasî**
[Kilama Albistan/Maraşê]

(1) **Cura:** Kortên kûr, ku di zinar û latan da bi avê baranê tije dibin.

(2) **Recû:** Hêvî, ercû nekîr; hêvî nekîr, ne dipa

(3) **Yolmîş ke:** Bi rêke.

(4) **Yazmîş ke:** binivîse

(5) **Çetlemîş ke:** hiderizîne. Derizandin, qehirandin.

(6) **Su ketîn:** xeyidîn

(7) **Qirxinî:** dilşikeştî, xeyidîn.

Nota: Zozan Ozmanian

Dostê 3

Dos-tê te di ku le me çar ki - rin, Ustiyê mi-no te xar ki - rin

Tu doste min û te tu-ne ne, We-re k'em sewê hev bi-mi-rin

We-re we-re ya-rê ya-rê, Ga-ri - ba - na us - ti xa - rê.

Were were yarê yarê
Garibana ustî xarê

Dostê te di ku le me çir kirin
Ustiyê min û te xar kirin
Tu dostên min û te tune ne
Were k'em sewê hev bimirin
Were were yarê yarê
Garibana ustî xarê

Tu çiqas eke xayîn e
Were car kê min bibîne
Ku tu dosteke sadîqane
Be vî sevdây min meşewtine
Were were yarê yarê
Garibana ustî xarê

Dakê te yê melamet e
Bihna te je rahanê me tê
Ez sewa te şewiûm yarê
Hêdî¹ were mehemet ke
Were were yarê yarê
Garibana ustî xarê

Tu çi haye din û zirt e
Were ke Şahsultan bipirse
Te ez mîna Kerem şewitandin
Zalim je xwedêyî xwe birise
Were were yarê yarê
Garibana ustî xarê

Gotin û Muzik: **Şahsultan**
Berhevkar: **A. Alxasî**
[Kilama Albistan/Maraşê]

¹ **Hêndî:** *êdî*

Dostê 4

Nota: Zozan Ozmanian

Dos-tê çû-me se-ri çiyayê Qaş-da-xê oy, Lê lê
 min mêzi ki-ri le ya-lî Bîn-bo-xê Dos-tê ku di-li te jî mî
 ne di-lî mi-ne oy, Lê lê were Tur-kiye bê û-ça-xê oy.

Dostê çûme serî çiyayê Qaşdaxê oy...
 Lê lê min mêzi kir le yali Binboxê¹
 Dostê ku dilî te jî mîna dilî min e oy...
 Lê lê were 'Türkiye be ûçaxê² oy...

Dostê çûme serî Çalanqelê³ oy...
 Lê lê min mêzi kir le yali Nergelê
 Min go dostê were em ê hevdune oy...
 Lê lê min çare nedî le te tembelê oy...

Dostê ez deketime orta diyêkî (gundekî) oy...
 Lê lê min tu pirsî je almançiyekî oy...
 Dostê sewa te le nav êlan megergîsm
 Qurban ezî bûme serseriyekî oy...

Min go lê lê esmer were va ya te nebû oy...
 Lê lê heyfa minê le rindîya te bû mekin
 Tema4 ev sevday berê î le serî we bû oy...

Gotin û Muzik: **Şahdultan**
 Berhevkar: **A. Alxasî**
 [Kilama Albistan/Maraşê]

¹ **Binboxe:** Çiyayê Biboxe.

² **Ûçax:** firok, balafir.

³ **Çalanqele:** Dibe ku navê keleyek be li herêmê. Ez bi xwe li ser vî navî tu tiştî nizanîm.

⁴ **Tema:** Li hemberê vê peyvê ez tu peyvê din di Kurdî da nizanîm.

Wekî bêje: Çawa hun nizanîn û nayê bira we, ev seveda berê li we jî hebû,
 hun jî di halê min da jîyîn, hun jî nasdikin vê rewşê.

Dostê 5

Dostê tu çîma je min radebiri
Derekî çaresiz te bigîri
Were were Pêrîşanê
Dostê heval minê te nabin
Mêrkî dost ê le riyê hev bimiri
Were were sextekarê
Were were berdiwarê
Dostê here le te nemîni
Tu miradê xwe henîni
Dostê te ez şewitandim
Te ez de kevîran firandim
Sûçê min je te ra çî bû
Te ez de dora xwe gerandim
Dostê here le te nemîni
Şan¹ tu belê xwe bibîni
Here here pêrîşanê
Dostê şorê ku de ulîyan² da maye
Kesî gorî dilî xwe nabîni
Were were pêrîşanê
Were were dert giranê
Were were mal neketê
Ar be gundî bavê ketê
Dilî har î min depeqîni
Were were pêrîşanê
Dostê te emrê minê teva kirîye
Tu miradê xwe hîlnîni
Dostê here le te nemîni
Şan tu belê xwe bibîni
Were were ustî xarê
Here hêstîr kirne xarê
Şahsultan i be tenêye
Tu çîma çarkê virva nêye
Were were pêrîşanê

Dostê ne royê min ro ye
Ne Şevê min şev e
Gîştîk seba te bela ye
Were were pêrîşanê
Were were dert giranê
Kîrîvê here tu kîrîvayê³
Here here le te nemayê
Here here pêrîşanê
Here here dert giranê

Parek ji kilamekê(*)

Dostê te Şahsultan pir rezîl kir
Te be eşqê xwe êsîr kir
Lê tu çiqase nanûxwêsîz¹ bû ye
Ku te hevalîya me zû je bîr kir
Heywax bûkê le rîndîya te
Dilê min keta bejna te
Ez şewitîm yar sewa te oooy...

(*) Ev dawîya kilamekê ye. Ji bo ku kasêt bizdîbû pêşîya vê kilamê em nizanin ku çî ye.

¹ Nanûxwêsîz: bēnanûxwê, nankor, xayîn.

Gotin û Muzik: **Şahdultan**
Berhevkar: **A. Alxasî**
[Kilama Albistan/Maraşê]

¹ **Şan:** însalah. Gava nîfran dîkin bi kar tîning
Wekî: şan tu sibê nebîni, şan tu îşev bimiri.

² **Uli:** Merivên pîroz û mezîn.

³ **Kîrva:** kîrîv.

Keçika Axê

Berhevkar: *Muzaffer Özgür*

Çi hebî yê çî tune bûye zemankî axayek hebûye. Wî axayî 800 pezî xwe yî bi 40 şivanî hebûye. Karê van pîr bûyê. Li alîye din da jî, keçikîka axa yê pîr rind û delal hebûye. Rokê axa jî jinîka xwe ra dibê:

- Em herin bajêr, ser-kincên xwe bikin, pirtûnî bistinin.

Ji bo tû nerindî nê ser keçika xwe, wê dike konikî û dor aliyê kon da bîra dikole. Ji wî karî şiva, jina xwe heydinê tere bajêr.

Seet terin, ro terin. Rokê eşkiyak jî çîya tê deştê û konê axê dÿne. Tê hêla kon û denga dibîze. Şivan bi keçika axê ra dibê:

- Dilê minî li te ye, tê min bikî? Keçik jî bersiva wî didê:

- Bavê min ez teslimê tê kirim. Ez te nakim (rûdine û digirî).

Eşkiya derdikeve meydanê şivên dikujê. Bi keçikê ra dibê:

- Tû xanga minî, were, em derkevinî derva. Gavên xwe davên û herdû jî dikevin bîrikê.

Zemankî şinda axe û jina xwe tèn mala xwe.

Mêsdikin keçika wan tune. Axe ji jina xwe ra dibê:

- Va wara li me nehat! Goça xwe topdikin, bardikin derika din.

*Eşkiya di birê da dibê:
Havayî barê şekê tekê
Bruska barê çîya bi şewkê
Henîya xuşka (xang) min ê bi deqê*

Wext tere, zeman tere, ji bire xelas dibin. Hendik terin, pirr terin, rîya wan bi mala bavî keçikê dikeve. Axe wan nîvan dike. Ji keçikê pirr hez dike. Ji eşkiya ra dibê:

- Xuşka te pir rind e, dilê min ketê, tê bi min di. Eşkiya dibê:

- Tu axaye kî, ezê bi qurbanê tekim.

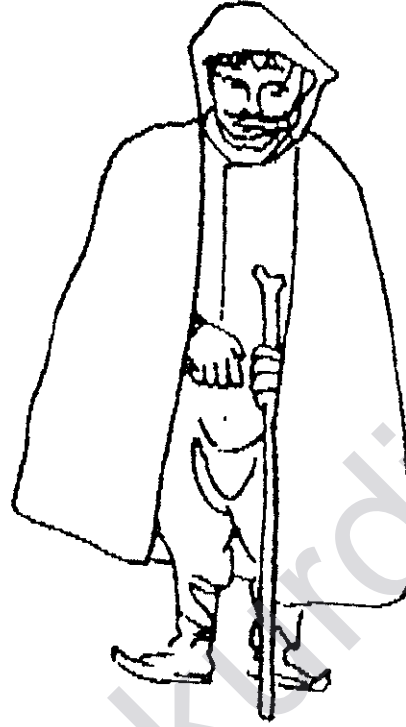
Axa bi keçikê ra dixwaze dengke û dibê:

- Ji min ra qala xwe bike.

Keçik meseleyên ku ji serî derbas bûne, jê ra dibê. Axe pîs dibe.

- Oy mala min, xalî li serê min be. Tû keçika minî, dibê û kilamê distêre:

*Yerî yerî axê yerî
Pezê axê diçêre bêrî bêrî
Kê ecebê wenge giran dîne
Bav li keçika xwe buyê mûşterî*

Axe bang eşkiya dike û je ra hekata xwe dibê.

- Keçika min helalê te ye.

Wana li hew mar dike. Je ra heft ro, heft şewa li dolê dixê.

Çeroka min çu qatê, rehmet li wê cimâtê.

Değerli okuyucular, abone ücretimiz değişmiştir.

Xwendevanên birêz, heqê abonetiya kovarê hatiye guhartin.

1 yıllık (ji bo salekê): İsveç: 280 SEK • Almanyaya: 40 DM

Türkiye banka hesap numarası: F. Yıldız Vakıf Bank Polatlı Şubesi
Hesap No: 00158001 445398272.

İsveç hesap numarası: (Bîrnebûn) postgîro: 468 65 12-7

Almanya hesap numarası:
M. Özgür, Stichwort "Bîrnebûn" Deutsche Bank-Köln
Konto Nr: 591 26 62 BLZ: 370 700 60

İsim ve adresinizi yazmayı unutmayın! Nivîsandîna nav û navnîşana xwe jibîr nekin!

LAWÊ HESPÊ

M. Sirin Dağ

Çi hebu yê çi tunebu yê. Li gundeki mêr û jinek hebuyê. Tu kurikê wan nebune. Toxtor bi toxtor digerinê û li ber xwedê digerinê ma kurekî bide wana. Piştî sala bûn xwedî yê kurekî.

Rokê jin di xevna xwe da kalekî rispî dibîne.

Kal jê re dibê:

– Sibê here kêleka behrê, hespekê ji nav behrê stûyê xwe biderxe. Di devê wî de sêvek heyê. Sêvê jê bixwaze û bi mêre xwe re parke. Her yêk ji mîvî sêvê bixwin. Daviyê de xwedê dê lavekekî termî zêrinî bide we:

– Sibê jin radibe û xevna xwe ji mêrê xwe ra kat dike û bi mêrê xwe ve tev diherin behrê. Wek kalê gotî, ji nav behrê hespek stûyê xwe derdixe û di devê wî da sêvek hebû.

Hesp:

– Ezê sêvê bidim we. Hunê bibin xwedî yê lavêkekî termî zêrinî. Lê lavik heft salî bu, hunê ji min ra bînin. Jin û mêr ji bêcarî xwastina hespê qebl dikin. Sêva xwe par dikin û dixwin. Ro diherin û ten. Lavekî wana tê dinê. Lavik mezin dibê heft salên xwe tiji dike. Lê

naxwazin lavê xwe bidin hespê. Bevê xwe dibê:

– Em jê re heqîvekê dagirin. Ma here ci yêkî ji behrê dur û xelas be. Wer ji dikin. Lawik heqîwa xwe digre, serê xwe heydene û dihere. Pir tere, hendik tere, mêze dike kû li ser rêya wî laşek heyê. Li ser lês; şêrek, gûrek, teyrek û mēriyek heyê û ji bo parva kirina lês her çar bi hev ra şer dikin.

Lawik dibê: – Hun dawestin, ez li we parvakim. hestîyê sîngê para şer, pil û hêfer para gûr, tiştê hûndir bila teyr bixwe. Serê lêşe ji besê mēriye ye

Her çar hêyvan bi wê parkirinê têne ser û ji lêvik re dibêjin: – Te ew rindî ya ji mere kir. Due yên me hene. Em wan duena bi ber texin. Dema kû ser û belan hatin serê te, tu wan duena bixwine em dê werin, te xilaskin. Dueyên xwe bi ber tēxin. Lawik xatirê xwe dixwaze û bi rê dikeve.

Pir tere, hindik tere raste gundekî tē. Mala axayê gund dipirse, dihere mala axe, li wir dibe mivan. Ji axe re dibê:

– Ez li karekî digirim

Axe

– Naxirê me bê gavan e, tu bişadikî here naxirê.

Lawik qabul dike û li wî gundî naxira êxe diçêrîne. Li wî gundî ser deh salan re gavanî yê dike.

Keçeke êxe yê pir rind hebuyê, bi lêvîk ve dilê xwe dikevin hevdu. Bi şev, bi dizî hevûdu dibînin. Va cend ro û mehan berdevam dike. Rokê ji meriyên êxe, yek ji êxe ra durima van kat dikê. Axe bane lêvîk dike, je re dibê: – Te li kê derê dîyê ku gavan bi keca êxe re zewicîne.

Lawik:

– Em ji hevûdu hezdikin, me dil girtiyê.

Keca êxe jî dibê:

– Erê bawo rast e, em hevûdu hezdikin, me bizevicîne.

Axe naxwaze dilê keça xwe bişkêne. Lê, bi xwe xwe dibê; ezê bi al wî bikujim. Ji lêvîk re dibê: – Du şertên min hene. Te ew anîn şunê, ezê keça xwe bidim te. Lawik qabul dike.

Axa:

– Şerta min ê siftê; xaniyêkî min tiji ce heyê. Lê ce û genim tevûhev bune. Tu yê di şevê de cê û gênim ji hev bibjerî. Lewik tere xaniyê cê û gênim, dest bi bijartinê dike. Lê mêzedike pir bi qare. Wê demê hêyanên ser lêşe tene bîrê. Due ya mêriyê dixwîne. Li ser dinê çiqas mêri hene gîştik digên hev û di şevê de jê re cê û gênim ji hev

vedibjêrin. Axe sibê mêzedike ku ce û genim hatîyê bijartinê. Heyret dike û jê re dibê:

– Şarta min a dîn; paş heft çiya gundek heyê. Xwanga min li wir diji. Qet kes neçûye wira. Pir dûr e. Tu yê herî qelûna min li wir e, tu yê ji min re bînî.

Lawik dikeve rê pir tere, hindik tere diweste. Li bin derekê rûdine û difikire. Wê demê teyra li ser lêşe têbîrê. Dua ya teyrê dixwîne. Li ser dinê çiqas teyr hene berhev dibin tên lêvîk dikin perê xwe terin mala xwanga êxe. Qelûna êxe hildînin, tînin ji êxe re. Axe dibê:

– Te heq kir ezê keça xwe bidim te.

Axa çel ro û çel şevan jê re li dolê têxe. Lavik dibê ezê bûkê bibim mala bavê xwe. Axa destûra wan dide. Bi rêdikevin, ku here gunde xwe, gavak tên kêlaka behrê, hespek ji nava bahrê stûyê xwe derdixe û dibê:

– We ji bîr kir, lê min ji bîrnekir. Dê û bawê te li ser şora xwe dane-westiyan. Ez îro te nadim wana. Lawik rûdine, dueyên şer, gûr û teyran dixwîne. Li ser dinê çî şer, gûr û teyr hene gîştik tên li hespê dicivin. Hesp dikuji û wana xilas dikin. Wana dibin mala bavê wî. Li gundê xwe jî çel ro û çel şevan li dolê dixin. Bi dê û bavên xwe ve digên ber miradê xwe.

Çiroka min çu qatê, rehma li vê civatê.

KLAMÊN ALÎYÊ ME

Berhevkar: *M. Sûrîn Dağ*

BARTI

Baran barî herd miş mişî
Cani yê tor bu ling terişi
Xelkê go çî berdûş e
Min go lawikî xort bu di xwe gerisî

Bertî Bertî aman Bertî
Koma malê Kûmê li min rabirtî
Sala yek bu min dilekî xwe girtî
Qûta pîrik ji dest min girtî
(Neqaret)

Jërda tê wo te xwe bakir
Dûmanê cixalê li xwe belakir
Xelkê go çî berdûş e
Min si û sê cara maşella kir
Lo cûtgaro cût li bennê
Onderê di dest da ji dari
Em barkinî herinî yaylê
Ari kişlê yî li me nê

(Gundi Omê)

EF

Şev e şev e Efo şev e
Ma bayî berbangê li te nekeve
Ar di mala hekîm keve
Go efê bi çuk e li te nakeve
Ezo bi teva ezo bi teva
Kanî ya gundê me mermer e
Ef çî ya rind e tere sere
Bejna Efê dara ter e
Wirda wêda werdigere

Gölyazı

XELO

Lawo lawo Xelo lawo
Dîwar bi ser de xaliya wo
Ela Musê ji bin reviya wo
Xelê min di binde ma wo
Neqaret(rewan)

Ewrekî reş î tari
Ne girmişî ne jî barî
Xelî min tu derde xwe tunevun
Xelê min kuştin ji necarî

Li bana xelo li bana
Kerî yê Şukirê neman hatin dana
Kerî yê Xel î min di fêzeda mana
Dakê xwe qurban xuna
meyî li dev û dirana

AGIT (Zincirlikuyu)

AMAN LO

Hiv helatîyê çî ya bilind e
Şewqa xwe da bejna rind e
Her ku çavê min li bejna te ket
Ezî dîmik bu me li nava gund e

Aman Elo aman Elo
Bejna zirav dîragê kela
Porê pîrî li te bu bela
Xwedê emrekî pîr bi min te da
Min bikişanda tela bi tela
(neqarat)

Ezo bi teva ezo bi teva
Nifira bikinî dê û bava
Destê xwe di destê min ke
Ma kûr biwin ji her du çava

Cindî cindî Elo cindî
Av li porê zer cemidî
Elo gidî Elo gidî
Av li porê zer cemidî

Gölyazı

BIRÎNA KEVN

Birîndar im
Devê birîna min sar e
Va birîna
Birînek kevnare
Çend Newroz rabirîn
Kevê nagre
Newroz dîsa dixemile
Ji nûva were
Dilê min de ragerîne
Min berve çiya dikişîne
Carek din
Germiye Newrozê
Bide ser devê birîna min
Bikewîne
Ax li min
Birîndar im
Dayê li min
Li cemê Diclê biqelivîne
Birîna min
Sor biherike Diclê
Carek din
Ma avde
Neçilmisen
Kulilkên azadî ya min

1995 *Mem Xelikan*

ŞERÊ PISMAMA

M. Sirin Dağ

Payiza 1919a, ber êvarê, ewra reş dagirtibû ser Awanoxlîyê. Husê Birê xortekî bihîst salî ye. Bi Elê va dil girtibûn. Qewlê xwe dane hev û du ku birevin. Şevê reş bû, hîv ji tunewû, çava çav nedidîn. Baranê jî dest pê kiriwû. Husê hespê xwe zing zingî kir, sileha xwe li nava xwe girê da û siwar bû. Çû herda ku bi Elê va şor dayiwûn hev û du. Elê di bin wê baranê da li benda wî bû. El avite terkîya xwe ji nav gund bi derket, berê xwe da Qonyê. Li wir merine xwe hewûn. Du şev û du roya da gehîştibû Gundê Pêxas. Li mala Heciyê Osê bû mîvan. Yê jî berekê wûn. Bapîrê wana jî Deşta Kort (Çûqîrowê) tev û hev hatibûn Anadolîya Navîn. Hen jî wana li Qişêrê bi cî û war bûyiwûn. Ji wê berê hen hatibûn li Qonyê cî girtibûn. Husê hatiwû xwe avitibû paş meriyên xwe yê li Gundê Pêxas.

Dû nivro wû. Husê Birê û Hesenê Mihê li ser sokana Mala Mihê rûniştibûn. Hesen qehwek bi kelandî dayibû ji Husê ra. Cixare dikişandin. Hesen ji hemsalê Husê wû. Nozde-bihîst salî wû.

Husê jî Hesen ra digot: "Bavê min tim qala meriyê me yên li vir dîke. Li vir pir meriyên me hewûne. Lê ez wana rind nas nakime. Heciyê brangê te salê carekê tê li mala me dibe mîvan. Ez wî rind nas dikim."

Hesen "Erê dizanim. Tim dixwaze here axza we, cem meriyên xwe. Nuha

dîsa wê va çû. Mehîneka me ya qir hewû. Çend ro ne wenda bû. Em lê gerîni negerîni me nedî. Mehîn kire mane, wî me ra jî go "Ezê li mehîne bigerim. Min ew di dî, min nedî, ezê heta Qişêrê herim. Tu here ku nuha li mala we ye" got.

Husê: Bavê min ji bo Hecî digot; eşqiyakî mezin e. Li wan derana bi nav û deng e. Heqqê kesî naxwe. Xizana rind diparêze.

Hesen "Li van derana tê girtinê. Cîran û heval jê hez dikin. Hevalê Heciyê Buxurcî ye. Cîrana diparêze. Ji dest yên bi heyî digre dide xizana. Heciyê Buxurcî jî, Heciyê me jî tu cara li gundê me yên kurmanca nerindî nekirine." Got.

Hesen tewaxa xwe ya tûtînê ji ser balîfê heyna dirêje Husê kir. Husê go: "Na, ez nakişînim. Royê li ber ava ye, ez dê rawim."

Di vî devî da rêvîyek hate ber malê. Li gundê Memo, merine Mala Mihê hebûn. Lawikê xwe dizewicandin. Mala Mihê dawet dikirin. Hesen mîvanê xwe bire hundir. Li quncikê hodê yî jûr bi rûniştikandî da. Li dil û xatirê wî pirsî.

Hesen go: "Rind e, heqqê me yê em herin. Lê Hecî li mal tune, kî me yî herê?"

Daka Hesen, Fata Mestê li dawîya hodê rûniştîwû.

Go: "Erê Hecî tune. Lê di ser gunda ra meri şandine pê me. Neçûyin nawe.

Em nerinî, ji bîr nakin. Tu yê herî. Tu yî hîn ji vê mezintîr biwî?"

Hesen "Ez cara li tişteki veng nehatime diyinê. Ezê bi şa bikim?" got.

Fatê "Çi heyê ku tu şa neki? Oxintîya van biwe bide wan, dolê xêr ke, bê li qusûra me jî mêz mekin. Hecî li mal tunewû. Fatê ez şandim. Bûk biderxistin şu va lêxe were."

Hesen wê şevê mîvanê xwe berneda. Nanê wî kir, kire xewê, siwe da bi rê kir.

Daka Hesen ew kiriwû bin barekî giran. Di ser gund ra, herê gundekî yad dawetê. Hînî xort bû. Erf û edetên kurmanca dizanîn. Lê cara li tişte veng bi tenê nehatibû diyinê. Rabûn û rûniştina xwe dizani. Ji xwe xwaş wû. Xortekî qefes qolinc pan, bejn zirav û dirêj wû. Xortekî himî çeleng, himî camêr bû. *Çoyê kesî di ser çoyê xwe ra nedidî* Li gund li Xeca Kalê bi dergistî wû. Xec jî ji rindîya xwe va pire rind bû. Meriya xwe wû. Keçeke gewre kal, sù dirêje pî dirêj wû. Li hev û du bi dil wûn.

Ji nîvro bi şû va wû. Hewake xwaş, eyamekî payizê yî germ wû. Cûtgara toxim dirîşandin. Hesen û du hevalên wî gêştibûn dawîya Gundê Memo. Dengê dol û zurnê giran giran dihate guhê wana. Ku ketin nav gund, mala Ûsê pirs kirin. Xortekî mala Ûsê jî wana ra nişan da. Kû gêştin ber malê, kalekî 50-55 salî rawû bergunde wana hat.

Gewende zanibûn ew mîvan in, hatûn li ber wana dengê dol û zurnê bilind kirin û lêxistin. Hesen ji beriya xwe zêrek biderxist û avite ser dolê. Du pez jî ji oxintîyê ra anîwûn. Kalê destê xwe dirêje Hesen kir û got "Hun bi xêr hatûn"

Hesen destê kalê paçkir û da henîya xwe bi şu va got: "Ez Hesenê Mihê me,

wana ji hevalê min in." Wek Hesen di serê xwe da fikirî bû, ew xwedanê dawetê Ûs wû.

Mala Ûsê du goz xaniyê ku derî xwe li rohilat mêzedikirin, ji xwelîyê bûn, ewana xaniyê rûniştin û raketinê wûn. Bi ser wan herdu gozana va, du gozê din hewûn, derîyê wana li başûr mêz dikirin. Yêk ji wana xaniyê malê wû, tiştê xwarin û vexwarinê yî têda wû. Goza din jî aşxane wû. Li rohilata xaniyê rûniştinê, ji wana fîrk axir, gom, kadîn hewûn. Ji der va li ber quncikê ku xaniyê malê bi xaniyê rûniştinê va digêştine hevdu, xaliyekî bidestkirî raxistibûn. Li quncik postekî bizina avitibûn ser xêlî. Herdu kenarê xêlî yê digêştin diwara, balîfê yaninî yê ku bidestkirî dayî bûn ber balifa. Ser xêlî jî metîlin avitibûn. Ûsê, Hesen û hevalên wî li ser xêlî bi rûniştandî dan. Li ber dîwarên din jî, çend cil û donek raxistibûn. Gundî li ser wana rûniştibûn. Di navbera gom, axir û xaniya da meydaneke fere hewû. Jin û mêra tev û hev govend dikişandin.

Ûs bi wan rûyên xwe yê spî, mîna xortekî li dîndara mîvana dawestîya bû. Tûtûn lê digirt, qehwe bi belavkirin dida. Hesen wana tûtûn negirtin, ji bo ku li cem mezina venedixwarin. Ku qehwe gerandin, mezina ew girt bi şû va, Hesen wana heyra. Ûs yek bi yek li dil û xatirê wana pirsî. Meriyên xwe yê li gundê Pêxas jî mal û can da pirs kirin.

Dolê şên wû. Keç û xortên berzewac xwe xemilandibûn. Bi sê çar qora govend dikişandin. Hesen him vi civatê ra deng fikir him govend sêr fikir. Keçikê di govendê da yek ji yekê rindtir wûn. Lê keçikek hebû, te qêmiş nedikir ku lê mêzekî. Hesen çavê xwe ji ser wê

nedibirîn. Yêke bejnzirav, navtenik, sûdirêje pî dirêj wû. Guliyê xwe hûr hûnayû wûn. Wexta ku xwe di govendê da ba dikir, rextê guliya li navê diketin. Kum dayûwû serê xwe. Di bin kum da kitanê li sêrî wû. Dora kum bi zêre mendo xemilandî bû. Xeftan li xwe kiriwûn. Meydaniyekî dirêj, bi ser wî da çuxekî lê wû. Bi ser çûx da saltekî Semûlê li xwe kiri wû. Bervanka herîrî dawû ber xwe, piştî Tereblûsê li nava xwe pêçayî bû. Di niga da jî lapçîn hebûn. Xezala kurda ya digotin ew bû.

Xortek hat, Hesen û hevalên wî dawete govendê kirin. Sê gavi dihate kişandinê. Sê-çar deqqa govend gerya bi şû va, Hesen tismaleke gewr ji beriya xwe bi derxist, derbase serê govendê bû. Vî gewende ra go: "Li giraniyê, li zaravê Eli Fatmê xe". Ji heqê govendê dihate derê. Sergovendekî baş wû. Di govendê da jî çavê xwe li wê keçikê digerlandin. Fatê jî ku fersend dî, tim li Hesen mêzdkir.

Hesen ew ji xortekî malê pîrs kir ka ew kî ye. Fata Gulê wû. Xwanga sê bira wû. Dûre dûr va merî ya xwe wû. Bapîrê wana berpîsmamê hevûdu wûn. Hesen çî kir çî nekir navbera xwe û Fatê dî. Pir xorta li gund ew xwastibûn. Vî kesî ra negotibû erê. Fatê jî ku Hesen dî, nedi dilê xwe ketiwû vî.

Hesen zanî ku Fatê jî wî hezkir xwast ku wê birevîne. Fatê nedixwast ku bireve. Li gora erf û edetan rev ne tişteki rind wû. Li gora gotinên Fatê, birayên xwe yên şer wûn, ê bela bidexînin. Wê jî dixwast ku bi şan û bi sûret bi bûk we. Hesen wîngê jê ra rastîya xwe kat kir ku yî bi derxistiyê Fatê, êdî zanibû ku jî revê bitîr çare tune. Gotiwû erê. Tismalek xwe bi hev û du guherîn. Hesen çû cem hevala nav dolê.

Siweda berbû hatin ber mala bûkê. Xalê zave sileha xwe xelat da û derî bi vekirin da. Bûk anîn li hespekî xemilandî siwar kirin. Zurnevan jî li zaravê bûkê dixist. Bûk di dor gund ra çerx kirin. Anîn ber mala zêve. Jinekê perene hûr, nuk û mûjin di ser bûkê ra velokirin. Kurika dest bi hev ra dinan ew berhev dikirin. Jinekê jî dergûşek lavik anî da dest bûkê. Keçik û bûk ketin piyên wê heynan birin hundir. Lavikekî 10-12 salî jî cîzê bûkê, balifek revand bir da zêve, xelatek xwe jê stend. Ku bûk derxistin bi şû va nanê dawetê dinan. Pênc pez serjêkiribûn. Li nanê; şorba meyîrê, goşt, zad û xoşava çîra hewû. Hesen vana dû nanê wa xatirê xwe xwastin. Ûsê jî ew hersê ûd kirin û bi rê kirin.

Hesen dû dolê va sê şeva çû Gundê Memo û hat. Fersend nedî ku Fatê birevîne. Şeva çara brayên Fatê li mal tunewûn. Fatê vî daka xwe ra got "Ezê herime cîranekê, eza zû werim." Niv seet çû, Fat nehat. Seetek çû Fat nehat. Daka wê ji dola Mala Ûsê bi şû va li wê çûyibû sêsintiyê. Fat dû dolê va hatibû guherîne. Rawû çû cîrana xwe pîrs kir. Lê Fat neçûyibû wira. A ku jê ditîrsya hatiwû sêrê. Cîrana xwe ya ku li navbera Hesen û fatê diçû dihatî û ew vî Hesen ra verê kirî jî got: "Xaltîya Gulê ma ew vî Hesen ra neçûyîwe?" Xaltîya Gul destên xwe avite porê xwe û porê xwe rûçikand. Hewlî bi ser gunda daxist. Brayên Fatê, ap û xalên wê û malmezînen wana li mala Gulê berhev bûn.

Brayê Fatê yî mezin Hesê Gulê digot "rabin, em di dûkevin, vaya bînamûsî ye bêarî ye." Kesî guh nedida ser kesî. Her yekî şoreke xwe dikir.

Hesê: "Gul mayê serê me di nav xelkê da berjêr ke" digot.

Malmezinekî "em bi mala Mihê va berpismamê hev û du nî. Ew du cahil in. Wê sûşikestiyê wa anî serê me. Lê niha em dûkevin meriyê werin kuştinê, xwinê birije, gundê di hev kevin" got.

Hesê Gulê jî digot "Ez bi ser vê da carek din li nav gund nagerim". Mezina nehiştin kes dû wana keve.

Hesen û Fat destê birbangê gêştibûn gundê Pêxas Hesen, li teqê xist, daka xwe jî xewê rakir.

Daka wî ku jinek li ba dî "Hesen ewê li cem te kî ye? Hene te çû dergîsta xwe revand? Te fedî jî nekir? Xecê tu çima ketî pê vî dînî?" got.

Hesen go "Êtê, wa ne Xec e, wa ya Fata Gulê ye, jî gundê Memo."

Daka wî "Wê malê min şewitando, min sala cara tu kirî şuna meriya, te çû jî min ra dujmin çêkirin? Lê dergîstê te ya çir biwe?" got û meşîya çû cîranek jî xewê rakir. Li mala vî hodek jê ra bi vekirin da û ew di virda veşartin.

Di ser reva wana ra sê ro derbas bûn. Li gundê Memo fesad û nexwaz rehet rûneniştin. Xortên ku Fat xwasti, Fatê jî ew nekiribûn, dest bi derew û gale gura kirin. Brayên Fatê jî revê bi şû va hîn bi dere nav gund neketibûn. Ew reva li wana pir bi qar dihat. Ji gundê Pêxas jî tu deng bi derneketiwû. Kesek ne hat, ne çû. Bi xwe û xwe dikelîn. Aşîya gala gura nehat. Digotin "Hesen Fat nebîr jî xwe ra, ê wê li çiya digerînine."

Li gundê Pêxas tiştêkî weng tunewû. Hesen Fat jî xwe ra kiriwû namûs. Kurê Gulê tu pîrs nekirin ew gotinên navbera rast in an derew in. Bi wan gotinana tîjî bûn. Hesê Gulê bra yê xwe yî biçûk

şande gundekî. Li wir Hemê Hecî hewû. Eşqiyakî bi nav û deng wû. Meriyê wana wû. Vî brayê xwe ra got "Ji min ra Hemê silav ke. Bê ma neke nexwe ma were"

Hesê Gulê di hundurê hodê da berjêr û berjêr diçû û dihat. Kû Fatê çî anîye serê wana, jî Hemê Hecî ra kat dikir. Mîna ku heş li sêri tunewûn. Bi ser wan gale gurên ku ketibûn nav gund da, tu yê bêyî qey dîn bûyiwû. Nedizani ku çî bike. Şer û hela jî rûya da dibarin. Li serî û binê şora xwe tim digot "Rev rev e, li çiya gerandin çî ye? Va ya benameûsî ye. Kurê Mala Mihê mane, vê li me bikin.? Qey ez mirîme" Hes bi gotinên navbera ketiwû wû halî.

Şev wû. Li gundê Pêxas hîn kes neketiwû xewê. Mihê Kalê jî ber pêz hatiwû mal. Mih xwanga wî Xec û daka wana Kew di mal da rûniştîwûn. Bavê wana Kal î ne yî li mal bû. Mih jî bo wê hatibû mal ku dak û xwanga xwe bi tenê ranekevin. Ku dergîstê Xecê; Hesenê Mihê, Fat revandibû bi şû va, êdî e bi dujmin bûn. Jin ku yê di mal da wûn jî, ew bi tenê cî nedihîştin. Her sê ya jî vir jî wê da deng dikirin. Ji nuşka va li ber derî û li ber eqê piste pistek kete guhê wana. Dû va repe repe hespa û dengê merîna bilind bû. Mihê mîna ku tiştêk dipayî bû cilê rawû, di teqa malê yê paşiyê ra xwe avite derva. Li erdê ket û rabû xwe avite çala gêname li paş malê. Ku xwe avit û navit yekî di hundurê çalê da sê qurşûn di canê wî da hejmartin. Xwîna germ bi ser da hat, tenê go "Ez lavikê Kalê me". Ji xwe derbas û bîr va çû.

Hesê Gulê û heft heyşt meriyên din li derva wûn. Du meriyê wî jî derfîyê malê şikandiwûn ketiwûne hundur. Hesê ew gotima Mihê bihist bi şûva vî hevalê xwe ra "lo te çî kir? Te lavikê Kalê yî bi tenê

kuşt?" got. Hevalê vî jî got "Min go qey Hesenê Mihê yê, na hatiyê cem dergîsta xwe." Mih da hemêza xwe û jî çalê biderxist li herdê dirêj kir.

Di mal da du meriya rahiştibûn çengê Xecê ew kaşe derva dikirin. Xecê xwe jî dest wana radikşand, lê tu awil nedikirin.

Daka Xecê jî wana ra digot "Qurbana we me, şerê Mala Mihê we çima kire deriyê min? Keçikê min berdin. Em bê sûc û bê gune ne." Rahiştibû kincê Xeca xwe nedixwas wê hide wana. Halle Mihê xwe yî delal jî newû ku di çi halî da ye. Yekî dest bi Kewê ra na, ew gêr bû. Rawû û go "Gûyê we li porê min, vê yekê li me mekin. Herin şerê xwe di deriyê Mala Mihê kin. Hun jî min xizanê çi dixwazine?"

Kesî guh neda ser wê. Dest û ningê Xecê girêdan û avitîn hemêza sîwarekî.

Li wê gale galê û bi dengê sileha cîran li dor mala Kalê gihêştibûn hev û du, Gundiyên Pêxas dihêrişin wira. Dor û paş wana hewş kiribûn.

Hemê Hecî dengê xwe bilind kir "Şerê me yî vî Mala Mihê ra ye. Hûn nekevin navbera me û wana. Emê naxwazîni ma xwîn birije. Bi şaşî me li lavikê Kalê xist. Ew î niha birindar e, li paş malê ye. Rê bidin me em herin. Şevê reş e, li ser me giştika tîfing hene. We rê neda me, pir meriyê werin kuştinê. Xwîna here laşe yê bi serkevin." got.

Ji wan gotinên Hemê bi şûva mezinekî gund got "Rêya wana bidin ma herin. Şerê wana li derê wana be. Ew berpismamê hev û du ne. Şerî vana mekine derî gund". Dû va gundî ku belav bûn, daka Xecê kitana xwe jî serê xwe kir û avite ber lingê siwarî pêşiyê. Wan cêmerana pêle kitana Kewê nan û

çûn. Vi wê ra jî erf û edetêke kurda jî dane bin ningê xwe çûn.

Gundî çûne mala Kalê, mîna ku wana gotibû. Mihê Kalê yî birindar raketiwû. Lê hîn dijîni. Arebeka hespa, Mih avitin ser û şandine xestexana Haymanê.

Wê şevê jî bera mala Mihê kî hebû giştik li mala wan gêştibûn hev û du. Hesen xwe dayiwû dawîya civatê, qe deng nedikir. Va bela vî kiribû derê wana. Hecî hîn li mal venegeriwû. Mezina deng dikir, vî jî guh dida ser wana. Kê mezinî deng dikir mîna ku hev û du teme kiribûn. Giştika şorek dikirin. Gotinên wana: "Kure Gulê yê şer in. Heşê wana yê nagêhine. Qe ne cara jin nehatine revandinê. Erê Hesen xwanga wana anî, lê huro jî li benda namûsa wana ye. Waya yêk wana kirî ne gerek bû. Çardehe roya bi şû va Hecî bihata emê li hev bihatanî. Lê ew bi ber hêrsê xwe ketin, bi hêrsê xwe nikanîn. Ê hatin dergîsta Hesenê revandin, lavikê Kalê yî birindar kirin. Xwînê ketiye ber çavê wana. Heyşt-dehe meri ne. Em di dû kevin, em herin ser wana emê giştika bikujin. Ew jî yê qe ku nebe jî me çar pênc meriya bikujin. Werin em neherinî. Em û ew meriyê hev û du nî, ma xwîn nerije." wûn.

Çend xort li emper mezina derketin. Wana jî digot: "Ew werin di horta gundekî da berve çava Xecê birevînin, em jî rûnin tiştêkî nekinî. Em wê qebûl nakinî. Kes naxwazê hun werin. Xortê me yê hene emê bi dû kevin, Xecê jî dest wana bigirin."

Dû wan xortana va, Hesen şor heyna û got: "Mezinên me rast deng dikine. Em dû kevin pir meriyê werin kuştinê.

Neçûyin ê rast e. Berdin, ma va bela ku min di we dayi, bi vîkasê derbas be”.

Mezinek çerxe xorta bû û go”Hun nizanin, hun ê xort in, cahil in. Li karê veng ku mezina go çi hun jî yê guh bi ser din. Rabin û belav bin.” Bi ser wê gotinê da herkes rabû û belav bûn, çûne malê xwe.

Kurên mala Gulê ku Xec revandin bi şû va jî ji dor gundê Pêxas bi dûr neketin, hero şivanek dihat û digot: ”Min ew huro li filan derê dîyine.” Wana yê wexta ku li gund dora wan hewş bû, digotin ”Em naxwazin ma xwîn birije.” Mîna ku dixwastin Mala Mihê ma were ser wana. Mîna ku li şer û bela digerin. Rokê li çolê raste Osê brayê Hesên û Hecî hatin. Osê Mihê hîn xortekî panzde salî wû. Şivan bû. Pezek jî dest Osê girtin û birin. Osê hat li gund vava kat kir. Gotibû Xec jî yê li cem wana yê.

Gundiyên Pêxas jî dest bi gale gura kiribûn. Wana jî mîna gundê Memo digotin ”Ê Xecê digerinine.” Mezinek gund vi mala Mihê ra digot ” Wana ye ku huro pêz jî dest brayê we digrin, yê so jî werin jinê we jî dest we bigrin.” Bi ser va gotinên nav gund yê xerav da xort û mîrên Mala Mihê jî xulî bûyi wûn. Kurê mala Gulê sê û çar ro derbas bûyi bûn, hîn jî gund bi dûr neketiwûn wana eşkere meydan dixwastin. Bifikirin xortên mala Mihê êdin rûniştin nediwû.

Xortên mala Mihê rabûn ser xwe. Hesên carek din vi pêşiya wana ket. Nedixwast herin şer. Xortekî sileh jî nava xwe kişand û berê silehê di Hesên alkîr û jê ra got ”Ya ku tu dikî bênamûsî ye. Serê pilokê tu yî tu yê werî, nehatîyî ezê sîftê te bikujim, paşê jî herim ser wan bê arana ka çi dixwazine ma biwînin.” Bi

ser wan gotinan da Hesên zanibû ku yî tu awilê nekê go ”de rabin!”.

Di ber nîvro, seet nehe-dehe wûn. Dehe-danzde xortên çeleng jî xwe xwaş, her tek jî wana tîremarek bû. 20-25 salî wûn. Hen jî wana yê bi dergîstî, hene xwe jî yê berzewac wûn. Yek jî wana Husê Birê wû. El revandiwû, anîbû gundê Pêxas. Li hespa siwar bûn, tîfing û silehê xwe li nava xwe girêdan, ketin rê. Mezinekî gund heta dawîya gund ketê dû wana. Digot ”Çûyina we ne ya xêrê yê. Werin vegerin.” Kesî guh neda ser vî. Li dawîya gund Hemê Molikî jî teve wana bû. Ew jî jî Qîşêrê wû, mîna Husê Birê li gund şivanî dikir.

Ew xortana jî çiyayên dor gund daketinê, hetanî Text çûn. Li wir pir kort û kendal hebûn. Tu kort û endal nehiştin. Lê rastê wana nehatin. Ji Text bi şû va, gundekî tîrka hebû. Bi ser nneqewê da wergerîyan. Çemê Samsamê diherikî. Dora avê giştik qamûş wû. Hêdî hêdî nêzikî avê dibûn. Navbera wana û avê 30-40 metro hewû an jî tunewû. Xortekî jî wana digot ”Kurên Gulê tîrsiyan zanin ku emê werinî serwana, reviyay”. Hîn şorê dî dêv da bû, jî nûşka va bi teqê teqa tîfinga meydan bû toz û dûman. Mîna baranê qurşin bi ser wana da dibarîn. Hen jî wana jî hespa da li herdê diketin, hena jî xwe jî hespa da adavitin herdê. Qîre qîra wan xortana, dengê tîfinga û dengê hespa tev û hev diwû. Xwe davitîn kort û kendala ku xwe jî qûrşina biparêzin. Qûrşin jî nav vî qamûşî da dihatin. Lê kes jî wana va xuya nedikir. Çar pênc deqa, ne Hesên, ne jî hevalên wî tu deng jî silehên wana derneketibû. Ketiwûne pûsiyê. Giştika xwe şaş kiribûn.

www.kurdistanpress.com

Hesen di korteke biçûk da xwe veşartiwû. Kevirek ji xwe ra kiriwû talde. Bê birin bû. Çar û pênc deqa bi şû va, ji nav qêmûş da ji ar hate birinê. Hesen wê wextê li piyê xwe yî çepê mêzekir ku çi mêzeke? Sê xortên delal û bejn wek rêhan li kêleka wî bêcan di nav xwelîyê da raketine. Yek ji wana Hus bû. Husê Birç, sîwarê Elê. Wîngê Hesen nizanî çî bike. Radigerî. Bi xwe û xwe sond xwar û got "Ku min ji yek ji we xwaş çihîşt û ji vir çûm, ma ezî nemerî wim." Û rahişte sileha xwe û ar kir. Ku Hesen dest bi êr kir, hevalên xwe yê ku hetanî wê wextê bê deng mayin ew ji hatine xwe. Wana ji dest bi êr kirin, gale gal kete nav kurê Gulê jî. Xuya dikir ku hen ji wana jî birîndar ketin.

Şer sê-çar seeta dewam kir. Sê-çar seetan bi şûva, tîfînga Hesen germ bû. Êdin ne diçerpand. Hevalên wî ji tu deng jê dernediketin. Dehe-panzde deqa bêdeng di şûna xwe da rûnişt. Kurê mala Gulê ku Hesen ar birî bi şûva guh dane ser xwe. Zanibûn ku Hesen bê sileh ma. Hêdî hêdî berve vî dihatin. Hesen nerevî, rabû ser xwe, tîfînga xwe avite herdê û ji wana ra got "Hun dua bikin tîfînga min germ bû, Min hûnê yek bi yek bikuştana" Wana tu deng nekirin. Ji wana du meriyan hatin rahiştine piyên Hesen ew gêr kirin û dane herdê. Hesê Gulê li ser vî rûnişt û devê wî bi vekirin da. Ew çî hêrs û çî kîn bû nizanîm, zimanê vî xortî bi xwaşî ji dev kişand û qetand avit. Qîre qîra vî deng vî dinê dida. Mîna çûçîka serjêkirî xwe bi herdê va dida. Bi wê nebû, Hesê Gulê rabû ew da ber qûrşîna û bedena wî qul qulki kir.

Mîna ku gotibûn rast wû, xwîn ketiwû ber çavên wana. Nedizanîn ku çî dikine. Hin ewê li herda meytê Hesen

bûn, rêvîyek xuya bû. Li ser hespê wû. Paçêki gewr li çoyê xwe pêçayî bû. Hemê Hecî vi kûrşinekê ra hespa di bin vî da gêr kir. Ew axayê vî gundî tîrk wû. Hemê ew nas dikir. Jê ra got "were". Ku ew berve wana dihat ji nav qêmûş da Hemê Molikî bi der ket û xwe avite paş vî merî. Hemê Hecî ku ew di got: "Wî ji paş xwe biderxe. Te ew bi derxist, derxist, te dernexist ezê bi kûrşinekê ra bedena we herduyan ji qul bikim!" Hemê Molikî ew gotina bihîst bi şûva ji paş vî bixwe bi derket. Lê bi derket û neket ji horta henîya xwe da kûrşîn xwar û ji pê da gêr bû.

Kurê Gulê ji xwînê têr nexwarin. Mirî û birîndarên xwe berhev dikirin ku bi rêkevin. Ji dûr va keriyek pez vî ber çavên wana ket. Zanîn ku ew Os e, brayê Hesen î biçûk e. Duhî pezek ji dest vî girtibûn. Disa li wê derê bû. Birayê Gulê yî biçûk li hespa xwe sîwar bû û çû cem vî. Mîna ku gotibûn ew Osê Mihê wû. Ne fedî kir, ne ji ji Xwedê tîrsî, ew xortê panzde salî jî da ber kûrşîna û vegeerî.

Kurê Gulê ya vî xwe ra kiriwûn. Sê birîndarên xwe heynan, berê xwe dane çîya û bi rê ketin. Dû xwe va ji gundê Pêxas pênc mirî û çar birîndar jî mêş û mozan ra çihîştin çûn. Ew ketibûn navbera dill û mirada. Nehîştin Hesen û Fat, Husê Birê û El bi ber miradê xwe gêştana. Ew bi xwe di pê kişan miradî wûn, kesî nizanî.

Gundiyên Pêxas bi mêr û jîna ketiwûn rê. Jîna porên xwe dirûçikan-din û digirin, çûn ji nav terla jî kort û kendalan mirî û birîndarên xwe berhev kirin. Dev û bivilên mirîya û birînen wana tîji mêş û moz bûyiwûn. Birîndar di nav xwelîyê da nedihatî naskirin.

Pêxasan ew li ereba bar kirin û jin û mêr ketin rê.

Royê li ber ava wû. Erebeyên ku meytên wan xortên bi dergîstî û berzewac li ser, giran giran diketin nav gund. Gundî bi dora wana ketiwûn. Ber mala Mihê mîna mahşerê wû. Gundiyên Pêxas bi mêr û jina va li wir wûn û şin dikirin. Fata Gulê û yara Husê Birê El li ser sokanê di nav jina da wûn. Porê xwe rûçikandine, rûyên xwe kiribûn dûrme. Şin dikirin. Ji ber çavêkî wana da hezar hêstirk dibarî. Ku ew arebana ji Fatê va xuya bûn dest bi kilama xwe kir digot.

*Hayê hatin hayê hatin
Henê erev in, henê tat in
Mala Mihê bi mala Gulê va
Bûne heft dülgera li ser min
Rûreşê rûreş li hev hatin*

*Kekê min hene dîn in
Zimanî Hesenî Fatê Mestê
Bi xwaşî ji dêv dikişînin
Govendê mêş û moza
Di ser ra digerin
Yara Husî Birê yê
Rûreşa mîna min rûreşê
Di boyaxa min heldikişînin*

*Gundê me bişewite li xar da
Di cîyekî bi xwelî û xûbar da
Ez bi dîyarê Mala Mihê ketim
Seeta lêvike bi kostek hûna bi dûvêr da.*

Dora dîne royê wû. Heciyê Mihê li ber malê rûniştîwû. Mezinên gund xwe dayibûn dorê. Ji Qişêrê hûnnî vegeyîya wû. Tîsmala xwe di dest da, daka wî kilam digotîne ew digirîya. Bi xwe û xwe li xwe xerav dibû. Royek hatibû dawestiyabû. Ew li mal nehatibû dîyinê. Birayên xwe di vî şerî da bi tenê

hiştibûn. Tu li mal rûnenişt. Çar meriyên xwe heyran û kete pê kurên Gulê. Çiya bi çiya li wana geriya. Çend roka bi şuva li kêleka Çemê Sûr li gundekî tîrka di çiyakî da ew hewş kirin. Hengorî wû. Hevalên xwe di çiya da bi şûn kirin û hetanî siweda bi tîfinga li ber hev dan.

Destê berbangê wû. Hêdî hêdî her der rûnî dibû. Ji paş zinarekî va kumê jinekê xuya bû û com bû. Hecî ar bi birin da. Sê-çar deqeya bi şuva ew rabû ku Xec e. Destê xwe heyra û got "Ar mekin, ew reviyani!" Xec bi lez meşî û hat xwe avite süyê Hecî. Bi ser hev da girin. Hecî ew heyra û vegeyîya gund.

Mihê Kalê di xestexana Haymanê da bihst roya bi şu va mir.

Hecî, dergîsta Hesen, Xec li gund da mêr û zewicand. Fatê Gulê li xwe mar kir û ji xwe ra kîre bermalî.

Siweda zû wû. Giran giran serma ji dest pê kirî wûn. Êdî şivana hêdî hêdî pez dikişandin hewşoya. Li ezmana ro tunewû. Ezmanê ewravî bûn. Li ber mala Heciyê Osê, arebeke hespa dawestiya bû. Li ser arebê bavê Elê hatiwû Ela xwe ya delal yara Husê Birê ya bêbext bibe Qişêrê. Du jin ketiwûn piyên Êlê. Serê wê reş girêdayî wûn. Saltê wê bervajo likiribûn. Ew dianîn ku bi rê kin. Fata Gulê ya ku El <di boyaxa xwe helkişandî> ew di û meşîya, hat destê xwe di süyê wê ra avit, dest di süyên hev û du ra birin, bi ser hev da girin. Wana jina na, ew bi zorê ji hev veqetandin û El li arebê nan. Arebe bi rê ket hetanî ku bi ser neqewa da hêl bû. Fatê çavê xwe ji dû wana nebirin. Arebe ku li ber çavên Fatê da com bû ew hate xwe û çerx bû berê xwe da mala xwe û çû. Baranek hûr dibarî.

Zivingê-1

Musa Anter

Min gotibû; dizanim bê li kuderê hatime dinyê.

Êh, jiyana zarokekî şikeftê. Wê bê bala kê. Ramana min bi vî rengî bû.

Bi ser gelek teklifande jî, nedihate hişê min ku ez çîroka jiyana xwe binivîsim. Lê bi kalbûnê re, belkî jî ji ber kombûna serpêhatiyan, ev xwestin li cem min pêk hat. Şairê bi nav û deng û mezin ê kurd, Ehmedê Xanî, di pêşgotîna ferhenga xwe ya kurdî - erebî-ya bi navê Nûbara biçûkan de wiha dibêje:

***“Ne jî bo sahib rewacan
Belkî jî bo biçûkêd kurmancan”***

Îca, bi îlhama jî vî mirovê mezin, ez jî bîranînên xwe jî zarokên xwe re lê dikim. Bi hêviya ku jî gelek zarokên şikeftan re, li ser rêya jiyane bibe ronahî...

Navê gundê min Zivingê ye. Ziving tê wateya cihê zivistanê. Lê zivistangeha me ne mîna yên mîletên dewlemend jî bo sportên çêle û şahiyên, belê jî bo zivistanan lawir lê bisitirin. Li welatê me gelek Ziving hene. Bi piranî, navên eşîretên wî cihî li zivingan bûye. Wek mînak, jî Zivinga me re, Zivinga Temikan û jî yên din re jî Zivinga Hebizbinyan,

Zivinga Botan û hwd, hatiye gotin.

Hecêb e, kesên bi meraqa zanyariyê jî van Zivingan derketine jî hene. Mirovê ku diwana binav û deng ya Melayê Cizîrî jî kurdî qulibandîye Erebi, Mele Ehmedê Zivingî bi xwe ye. Dûra li Qeza Surî, Qamişlokê muftûti kiriye.

Ji xwe re li wê kerametê binêrin, di ser serdema şikeftan re ev nêzîkî 7000 sal derbas dibin. Zivinga me, bêyî ku jî me bipirsîn, hukumeta zalim ya demê, te digo qey nav li hesp û kûçikên xwe dikin, jî nişka ve, navê Zivinga me kirin “Eskî Mağara.” Em kin lêxin, piştî 65 salan ez bûm “Eskî mağarali”.

Van rojan bulgar navên tirkên Bulgaristanê diguherin dikin Bulgarî. Tê gotin ku ev kar bi mirovayetiye re li hev nake, li dijî mafên mirovan e, falan filan... Hûn nebêjin ku bulgaran ev sûc jî tirkan fêr bûbin. Qede û bela, guhertina navan ne tenê hatiye serê şikeftên me, li welatê min çiqas gund hebûn, bêyî jî xwediyên wan bipirsîn, bi tirkî nav li wan kirin. Ne gund bi tenê, lê herwiha navên gelek vilayetan jî guhertin. Mesela, Diyarbekir bû Diyarbakır, Elezî bû Elaziğ, Dêrsim bû Tunceli, û Şirnex bû Mazıdağ. Yên din jî nişanek erzan bi wan vekirin. Ji Entabê re Gaziantep û jî Urfa belengaz

re Şanlı-Urfa gotin. Ez nizanim bê çima Mêrdînê hatiye ji bîrkin. Ji Mêrdînê re jî bi hêsanî "Fakîr Mardîn" dikarîbû bihata gotin.

Erê, ev Eskîmağara di navbera berriya ku ji Iraq û Sûrî dom dike û tê û çiyayên Tûr Abdîn de, gundek 20 şikeftî ye. Bêguman piştî serdema jeolojîkî çaran ev herêman yek ji warê sitara insanên herî kevn e. Ji ber ku qismek ji şikeftan xwezayî û hinek ji wan jî hatine çêkirin. Ava wexwarinê li gund tune ye. Ava baranê berdidin çalan, jê vedixwin û bi kar tinin. Vê dema dawî, ji Stîlîlê (bi navê xwe yê nû Akarsû) bi boriyan av anîn jî, lê bi ser neketin. Ji zaroktiya min ve, çaxa ava çalan nedîma, jî gundên cîran û jî serê kaniyên Zivingê bi ajalan av dianîn.

Hatina gund kêman û piçûk ji ziraeta bejî ye. Genim, ceh, nîsk, nok, şolîk (ku her li herêmanê bi tenê çê dibin) kizin û nokreşik diçandin. Li cihên şûvan jî tahlîk, şebeş, hicûr, garisê spî, haşîk û genek ku pir bi qîmet in, runê wê jî ya fasûlyê soya jî çêtir e û bi sedsalan dohnê wê jî bo ronahiyê tê bikar anîn, têne çandin. Bi kastî jî gundê me ji xwedîkirina lawiran re pir bi kêr tê. Şikeftên wê fireh in. Li gund kesî xerîb tune ye. Çaxa Osmanî hatin rojhilat û dest bi tapokirinê kirin, gundê di destê me de li ser navê kalkê min yê mezin Enterê Mihuteze hatiye tapokirin. Helbet malbat mezin bûye û gund di nava merivan de beş bûye.

Gundê min li bakurê rojavayê Nîsêbinê dikeve û 25 km. jê dûr e. Ji esrên kevnepîr tê zanîn ku ne bi tenê xwedîkirina lawiran û çandiniya bejî, lê berhema tîrî jî li gundê me pêk hatiye.

Lê, îro li ser axa me mêwek jî peyde nabe. Bi ser wê de ku li mezra gund hin jî cihê 8 mahzerên tîrî hene. Ji gelek parçên qahliyên kevn merov tê dighê ku berî dema musulmaniye, li gor xwe, bi hecmek mezin, şerab hatiye çêkirin. Piştî musulmantî qebûl bûye, çêkirina dimsê şûna ya şerabê girtiye.

Ji kesên li dervî malbatê yê li gund re cîran dihate gotin. Bi qasî jî me re divîbû me erdê xwe diçand û yê dima me dida cîranan. Cîran jî ji her kar û xizmeta me re amade bûn. Li miqabil erdên diçandin, ji hatina xwe 1/10 didane me. Ev kar hemû bi qîm û dilxweşî pêk dihatin.

Dûra teraktor derketin. Dem guherî. Ji ber timayê cîranên li ber dilê me şêrîn, belabûn. Li holikên (Gecekonduyên) bajaran perîşan man. Hîna jî gava em û cîranan li hev rast tîn, mîna merivên nêzik em hevdû himbêz û maç dikin û bêhejmar serpehatiyên xwe di bîr tinin.

Ez texmîn dikim ev hişyarî-serkeftinên min yê dibistanan û hezjêkirina nivîskarî yê ye jî wir tê. Malbata me maqûlên erdek biçûk bû. Hatinên erdê mîna wekfa malbatê ne. Bav û bapîrên me, bavê min û pişt re jî diya min ev adet meşandin. Li cem me di navbera aşxane û xanan de oda gund hebû.

Her rêwiyê ku li vê odayê dibû mêvan, bi xal û xatir belaş li vir diman. Her wiha dengbêj, stûranbêj û derwêşên ku pere û tiştên din distandin gelek çaran rîya xwe bi odê dixistin. Çirok, destan, stûran û gîşk nimûneyên folklorê kurdî digotin û bikar dianîn. Oldaran, jî

bona nekevin ber gunehan bi tenê li erbane û zingilên bi navê xelile dixistin û qesîdên oli dixwendin.

Ez niha pê dihisim ku piraniya wan ji diwanên Melayê Cizîrî û Feqê Teran hatibûn girtin û van hunermendan bi terzê “mersiye” ya şairan zulm, qirkirin, bidarvekirin, jiyana surgunê ya bi êş û kul yên dema Osmaniyan û komara nû avebibû, tanîn zimên.

Di serhildana 1925an a Şêx Seîd de ji Licê, Qulpê, der û dorê Amedê, xelkên mal, mêr, zarok û zîçên xwe ji dest dabûn. Yanî gelek kurdên muhacir û qaçax di şikeftên me de disitirîn. Diya min û gundiyan ew xwedî dikirin. Di nav wan de xalkîkek pîr bi navê Xeco hebû. Du law, mêr û du zawên xwe di bûyera Şêx Seid de winda kiribûn. Tiştê lê bûbû şahid û kamaxa malbata xwe bi dengêki bi şewat, hêstirên çavan û bi rengêki digot ku her çiças bi ser bûyerê re 65 sal bihuriye, ez hîna ji ji bin tesîra wê derneketime.

Bi ser wan hedîsên em xem dikirin ji de, mîna hemû zarokan em ji, bi listikên xwe yên bedew û şêrîn dijiyan. Li gund listikên me zarokan veşartok, xezalê, holî, qijimkal, lak û gelek şahiyên din yên mîna van bûn, ku nayên bîra min. Malzemê listikên me aşiq, xar, cam û parçeyên şuşa bûn. Ji davetan pê ve qiz bi xortan re nedilistîn. Ji xwe mecalê wan yê listinê ji tune bû. Ji ber ku gîş listikên zarok û xortên nêr dilistîn hişk, nişanî û diqet dixwestin. Dişibiyên talîma eskerî. Ev taybetbûn di timamê listikên li jor de dikari bê ditin, mîna listika pêhin. Hinek ji wan siwarbûn, wek veşartokê. Hinek ji bi pevçûn bûn, mîna xezalokê. Hinek ji wek hokey ya mo-

dern bûn. Lê goka ku kurdan di vê listikê de bi kar dianîn ne wek ya ewrupiyan çerm lê, ji dar dihate çêkirin. Bi navê xuçkanik listikek me yê din ji heye. Behtir ji bo xortan bû. Bi tirkî ji xuckanik re dibên “sapan”. Di cejnên de xortên du gundên cîran dihatine himber hev û bi xuçkanikan li hevdûdixistin. Cih dibû meydana şer. Hinek birîndar dibûn. Lê tukeyî bi dujminatîyê li bûyerê nedinerî. Ji bo xortan mîna perwerda mêrxasî û diqetê dihate ditin. Heger em bala xwe bidnê, hemû xort û zarokên kurdan di vê perwerda diqet, quwet û mêrxasiyê re derbas dibin. Bi kurdî tabîrek heye. Çaxa yek temenê lawê yekî din jê dipirse, yê din wiha bersiv didê û dibêje “gîhaye tîfingê.” Gawa ji bo min ev hate gotin ez 14-15 salî bûm.

Gundê me bê av e. Ji ber vê yekê ji em bi hesreta avê bûn. Çaxa zivistanan li besta jêra gundê me av diherikî, li qiraxa lehiyê me biçûkan digot qey em li teniştê cemê Dicle ne. Wek ku Yahya Kemal, ji bona Uskudar dibêje: “Desthilatdariya Uskudara feqîr gelekî dom nake” Ê me ji piştî ava lehiyê diçikiya, li qiraxa besta xwe em melûl diman.

Çîroka Sadirazam Mehmet Paşa û xarnûpê heye, Rojekê ji rojan çaxa Sadrazam li parka Gulhane digere, wezîrek ji yên wî xarnûpek herî qenc jêdike û dide Paşê. Paşe xarnûpê distîne û dipirse Ev çi ye? Wezîr bersiva wî didê: “ Bixwin paşe, mîna dirhemên helawa qudretê di nava wê de hingiv heye” Paşe dibêje “ ji te kuro!” û xarnûpê careke din dide wezîr. “ Ez vî zirçitî ji bona xatirê dirhemek hingiv nikarim

daqurtînim. Îca biraninên min ji dişibin minaka dirhemên hingivê nava xarnupê. Mesela, qaşo me sersala xwe Newroz ji bîr kiriye lê me sersala Rumî qebûl kiriye. Sersala kurdan piştî 1 ê çilê miladî bi 13 rojan e. Li giş gundan vê rojê, sersala dihat û hin ji tê pîrozkirin. Sersala rastî ya kurdan, Newroz, behtîr wek cejna azadiyê tê pîrozkirin. Mîna sembola serfiraziya kurdan ku qehremanê mîtolojîk Kawa, li diji zulma samî Dehakê zalim, serî hildide û kurdan ji bin destên wî xelas dike. Di demên kevn de kurdan di sersalê de Newroz û cejna azadî ya Kawa di 31-ê tebxê de pîroz dikirin. Dura dev ji 31ê tebxê berdan. Nuha bi hesabên kevn 8 û bi yên nû 21ê Adarê tête pîroz kirin.

Li gor hemû çavkanîyên ereb, bîzans, Ermen û farisan, ji vê rojê re” Îdî Kurdî” tê gotin. Li rojhilata navîn hoya kîn û xereza tîrk, ereb û farisan ji ber vê yekê ye.

Îca li seranserî Kurdistanê, her malbat bi qasî derfetên xwe, di sersala rumî de haziriyên xwe dikin. Zarok û xortên gundan di nava xwe de yekî mîna palyaço dineqîşînî û libasên kesa nedîtî lê dikin. Kurd ji van re QIRDİK dibêjin. Xort û zarok vî Qirdikî didin pêşîya xwe û mal bi mal digerin.

Bi kurdî manîyan dibêjin. Ji xelkê diyarî û geştan dixwazin, mesela, hin ji zaroktiya min de ev manî tê bîra min:

Serê salê binê salê

Xwedê bihêle xortên malê

Ka geşta vê malê

Xwediyên malê ji devliken derî vedikirin, bi zarokan şa dibûn. Pere yan ji fêkiyên hişk ên hazirkirî didane wan. Dîsan hozanên kurd ku em ji wan re

dibên MITRIB sersalan dîkekî spehî girêdidan û dihatin oda axê gund. Dik berdidan dawa axê. Axê ji bi gurur, li meqamê xwe dik li mirtiban vedigerand û bexşîş dida wan. Em neha pê dizanin ku ev adet ji ola netewî ya kurdan zerdeştbûnê, ji melekê tawus tê. Helbet, mitribên belengaz nikaribun teyrê tawus pêyde bikirna û gund bi gund bi xwe re bigerandana. Li şûna teyrê tawus wekilê wî dik neqandibûn. Ji ber ku li gor kurdan dik, lawirek binamûs e.

Bîrhatinek minî wek hingiv xweş ji heye. Ew ji bêrî ye. Di nava kurdan de navê bêrivanê tê bîra we... Xwediyê keriyân bi hêsbê 5 mehan nêrî û beranan berdidin nava mîh û bizinan. Dizanin ku ji giranbûna mîh û bizinan re pênc meh divên. Li gora iklima her heremekê bi hesabê ku piştî serma hişk pez bizên, katê guhandanê tayîn dibe. Li herema me, ev kar di meha ilonê de pêk tê. Di sibat û adarê de şîrê mihan nadoşin. Berxikên wan gişk şîrên wan dimijin. Bi meha nîsanê re, çaxa her alî şîr dibin, bêrî dest pê dike. Bi piranî qîz û jinên ciwan diçin dotîna şîr. Ji berê de haziriyên xwe dikin. Meşkên xwe dikin tûrkên birêşî û rengîn. Bi kêf û kilaman diçin cihê ku şivan pez aniyê. Bi vê dilşahiye, xweşiya biharê û beza nav şînahiyê re, em zarok dijîyan. Sebebek din ya ku em bi wan re diçûn bêriyê ji bi destan vexwarina kefa ser şîr bû. Şivan, beranê herî spehî yê kerî digirt, şemla xwe li qiloçê wî girêdida û tanî pêşîya pêşenga bêrivanan. Qîza axa yan ji xwediyê kerî, ku ji mal de hazirîya xwe kiriye, beranê şivên qebûl dike, beran cardî berdide nav pêz û xelata şivên didayê.

Her wiha, di cejnê olî û dawetan de, kincên taybetî û hine li por û destên me dikirin. Vê yekê hîsek mezin dida me zarokên kurdan ku em ji pir tiştan mahrûm bûn.

Di her dawetê de para zarokan ji hebû. Çaxa bûk tanîn ber deriyê zavê, bêyî ku diyariyekê bigire ew ji hespê peya nedibû. Piştî mezinê malê xelata bûkê dayê û bûk ber bi mal de meşiya û pê de, zave, li ser xanî ji jor de şerbîkek tije şekir û pere, li ber nigê bûkê li erdê dixê. Her libek şekir û pere bi aliyekî ve belav dibê. Me zarokan hevdû dahf dida û kom dikirin. Balkêş e, ji qîmetê madî yê şekir û peran behtir, kêfa me û malbatên me ji wê yekê re dihat, bê ka kî behtir çavvekirî û celeng bû.

Merasîmek bi dilşewat û êş ya zarokên kurdanî din jî heye. Ew ji merasîma sunetkirinê ye. Gerçî sunet tevgera Hz. Muhamed e, lê bi hezar salan berî Muhamed, em kurd û cihû sunet dibûn. Beriya duktorî bê, li herema me, li Stanbolê, tîmamê rojhilata navîn û heta bi Misrê şêxên Tillo yên Sêrtê bi sunetkirinê rabibûn. Bi hatîna buharê re hemû şêx bi şoxek olî bela dibûn û herkesî bi van şêxan zarokên xwe sunet dikirin. Şerm e ji, lê ez ê sunetkirina xwe ji we re bibêjim. Ji Nisêbînê kincên spehî ji min re hatin kirîn. Porê min hine kirin. Bi şîmayê zêrik mezin bi eniya min ve kirin. Davetek mezin û xwarinek ku herkes bikaribe jê têr bixwe hate çêkirin. Doşek û lihêfên wê demê yên Şamî û Mûsilî hatîne girêdan. Ji bo sebra min pê bê û ez pêdakevim, şîkil şîkil şekir û pirtîqal anîn. Ji xwe di dema me de, li Kurdistanê pirtîqal ne ji bona xwarinê lê ji bo me zarokan mîna şîmamokan ji xwe re bi wan bilista bûn. Min zanibû bê

sunet çî ye, lê min nizanibû ku karek bi kêr, pênsê û xwîn e. Dawî west hat. Kirivê min ez kirim dawa xwe. Şêxê sunetkar hin duayên bi erebî xwendin. Hin ji hayê min ji tiştêkî tune ye. Bi çogên min girtin û şêx Tahir bi derbekê re karê xwe qedand. Qêrîn bi min ket û pêre pêre devê min tije şekir kirin. Kevê min yê min jê hez dikir, ji min re anîn û ez aş kirim..

Dermanên ku piştî sunetê bi kar tanîn, ji giyayên taybetî yên li çiyayên Kurdistanê şîn dibin, dihatîne sazîkirin. Şêxên Tillo ev giya nişanî kesî nedidan. Bi dû çar pênc rojan de, bêyî hedab bigire, birîna min çêbû û min ji bi hevalên xwe re dest bi listinê kir. Piştî 30 salî çaxa ez çûm Tillo min pirsra vî giyayî kir. Torîne kirivê min Şêx Tahir kulmek ji wî giyayî da min. Feqet, dure dema di sala 1959an de ez hatim girtin, min ev giya wînda kir. Xwestina min ji xortên kurdan heye ku herin Tillo û wî giyayî teşhis bikin. Vî giya û yên din ê bi qîmet ku li çiyayên Kurdistanê ji ber xwe ve şîn dibin. Li şûna peniselîn û antî-biotîka tercîh bikin.

Li gund, xelk 7 mehan li ser xaniyan radikevin. Xwendin û nivîsandina diya min tune bû. Lê xwediyê zanebûnek fireh a antikî xelkê bû. Li ser piştî xanî em li ser text radizan. Text mîna qeryolan biqasî odak mezin bûn. Ji ber ku bavê min tunebû, ez xwiha xwe ya mezin û sê xwişk û birayên xwe yên biçûk, em di nav hev de radizan. Text hulqasî fireh bû ku tîra me gîşan dikir. Û heger lazîm biba cihê dergûşê jî hebû. Wek çîçîkên kurkê em diketin himbêza diya xwe. Diya me jî bi me şa dibû, destên xwe di ser serên me re dibir, geh çîrokên kin ji me re digotin û geh jî stêrkên li esmanan bi me naskirin didan.

Di herka stêrkan de evîn, li diji dûpişkan efsûn, dema zêdebûna fêkî hebûn. Nemaza gava ez fêrbûm bê ka yên ku rîya xwe şaş dîkin, çilo bi arikariya stêrka şivanan cardin dibînin, heyecanekê min digirt.

Navên stêr û komên stêrkan hebûn. mesele, termê merxê, Îstêrka Xura, Termê Adem, gava li kurziya rastê ya termê Adem mirov li teniştê stêrka mezin, stêrka biçûk didît û ev duhe dixwend, digha mirada xwe.

“Termê Adem, Siwarê bi rim, ez miradê xwe ji te dixwazim”,

Leyla û Mecnûn ji hebûn. Biharan Mecnûn li bakur xuya dîkir, Leyla ji li rojava...

Meha tebaxê li hev nêzik dibûn û şeveke mîna du sersotên agir li hev bikevin digiştin hevdu û derbas dibûn. Îca yên ku ev kat biditûba çi miradên wa hebûya dihatin cih. “peyr û mezin” ya li bakur, bi hatîna havîna re ber bi jêr de diherikî û çaxa dihat rasta qublê- tîrî, petex û şebeş zêde dibûn. “Komika sêwiyan zêdetir mîna sembola dilşewatê dihatê ditin. Di nêvî de stêrek bi şewk û li dora wê ji gelek stêrkên biçûk hebûn. Ev komik ji şewqat û girêdana di navbera dê û zarokan de nîşanek bû. Ji rijîyana stêrkan re “Ehremendê Hurmuz” dihatê gotin. Yanî çaxa horî bi agir şeytan diqewitandin. Reşbûna hîvê wek mîna karê ejderhayê bi navê Hût dihatê ditin. Dema hîv reş dibû, ji bona hût bireve, çek dihatin teqandin, li sir û tenekan didan û deng derdixistin. Tarîbûna rojê ji weke serpehatinek neheqîyê dihatê şîrove kirin.

Devama wê di hejmarê bê de

Wergeraji tirkî: *Ferzan*

Stranên Gelêrî

Hesenê Alê

WISANÊN MEDYA

KITEBEK NÛ

Gotinek kurda ya pêşiyar heye; dibê ku “*Pezê bê xwadî, gur dê bixwîn*” Ew gotina ji bo her tiştî derbas dibe. Dema mirov ji hebûnên xwe xwadî dernekeve hinekên din dikarin werin xwadî jê derkevin.

Stranên kurda ji wek her tiştê kurda yên din, ji aliyê tîrka, farisa û ereban ve hatine wergerandin, û guhartin li hatine kirin. Herweha wek folklorê xwe didin nasandin.

Birêz Hesenê Alê bi berhevkirina *Stranên Gelêrî* karekî hêja kiriye. Her çiqas kêmasiyên xwe hebin jî, hinek stranên ku li ber wendabûnê bûn bi çapkirina wê kitêbê ji wendabûnê xilas kirin.

Kitêp ji aliyê weşanxana Medyayê, li Stockholmê hatiye weşandin.

Aksaray Dımılicesi

(Dımılice-Türkçe Sözlük)

Hazırlayan: *Memê Hilkeçikî*

Kısaltmalar:

<i>L.</i>	Fiil
<i>m.</i>	Dişi
<i>n.</i>	Eril
<i>N.</i>	İsim
<i>Rbd.</i>	Sıfat
<i>Rgb.</i>	Zarf

G

ga *N.* öküz
gagoli *N.* bok böceği.
gangola *N.* salıngaç.
gas kerdış *L.* ısırmak.
gelha ki *rgp.* işin aşına bakarsan.
gelti *N.* kilim.
germ *rgp.* sıcak.
germ biyîş *rgp.* ısınmak, ısınmak.
germ kerdış *rgp.* ısıtmak.
germî *N.* sıcaklık.
germî *N.* çorba.
gêsti *rgp.* aşırı açlık.
gilç kerdış *L.* batırmak, sokmak.
gilêşi *N.* etek.
gili *N.* saç örgüsü.
gilla *N.* üzüm tanesi.
gionî *N.* kan.
gionî biyîş *N.* kanamak.
gionî kerdış *N.* kanatmak.
gionîn *rgp.* kanlı.
girdegin *rgp.* girintili çıkıntılı.
gire *N.* düğüm.
gire estiş *N.* düğüm atmak, .
girêdayîş *L.* bağlamak.
girêne *N.* yaka.

girêzi *N.* sel, salya.
girêzin *rgp.* salyalı.
giriote *rgp.* 1. tutulmuş.
2. tıkanmış. 3. kapalı.
girîotış *L.* 1. almak. 2. tutmak.
3. kapatmak.
girûn *rd.* 1. aşır. 2. yavaş.
girûn biyîş *L.* ağırlaşmak
girûn kerdış *L.* ağırlaştırmak.
girûnî *N.* ağırlık.
giwi *N.* avlu.
giwûn *N.* inek memesi.
giawûr *N.* gayri müslim.
giawûrke *rgp.* çapraz.
giêc *N. N.* deli.
giêci *N. m.* deli.
giêci *N.* delilik.
giêcûne *N.* delilik.
gûl *N.* yemek borusu.
gûmgûmok *N.* (iri) kertenkele.
gûnê *rgp.* 1. gerek, mutlaka.
2. ...meli, ...mah.
* **gûnê ti biê** *bw.* sen gelmelisin,
gelmen gerekiyor.
gûolliki *N.* dana.
gûon *N.* beniz.

gûor 1. *N.* mezar. 2. *rgd.* kap karanlık.
gûoş *N.* kulak.
gûoşare *N.* küpe.
gûoşt *N.* et.
gûoşt gıriotiş *L.* şişmanlamak.
gûre *N.* 1. iş. 2. meslek.
gûre kerdış *L.* çalışmak.
gûriote *rgp.* 1. tutulmuş.
2. tıkanmış.
3. kapalı.
gûriotiş *L.* 1. almak.
2. tutmak.
3. kapatmak.
gûşa *N.* salkım.

H.

hak *N.* yumurta.
hak kerdış *L.* yumurtlamak.
hama *rgp.* 1. daha. 2. hala.
har *rgp.* kudurgan, kuduz.
har biyîş *L.* kudurmak.
har kerdış *N.* kudurtmak.
harî *N.* kuduz(luk)
hawa *rgp.* biçim, usul, şekil.
hawa *N.* rüzgar.
hay û heşeme *rgp.* kargaşa
hazar *rgp.* bin.
hefte *N.* hafta.
hefti *N.* hatıl.
helbûo *N.* yanıp kul olmuş.
helesiyayî 1. *rgp.* hırpalanmış.
2. *rgp.* eskimiş elbise.
helesiyayîş *L.* hırpalanmak.
helesnayîş *L.* hırpalamak.
helkîe *N.* kova.
heneki *L.* şaka.
henekî kerdış *L.* şaka yapmak.
heppi kerdış *L.* (ç. dili) yemek.
her *N.* eşek.
hereiki *rgp.* hertiğimde,
hertiğında, herdiğimde,
herdiğında.

heri *N.* m. eşek.
herim *N.* bahçe.
herri *N.* toprak.
herri *w welli* *rgp.* toz toprak.
herrîoc *rgp.* hergün.
herro *rgp.* 1. hergün. 2. her sefer,
hep.
herşi *N.* gözyaşı.
herûndi *rgp.* yer, yeri.
herûndi nayîş *L.* 1. yerine
koymak. 2. geri koymak.
hesiyayîş *L.* uyanmak.
heş(t) *rgp.* sekiz.
heşrêse *rgp.* sekizyüz.
heştê *rgp.* seksen.
het *rgp.* yan, taraf.
heta nayîş *L.* 1. eklemek, ilave
etmek. 2. mee. abartmak.
hetra *rgp.* yanından.
hevzîn *N.* kanca.
hewrîng *N.* kırklık, makas.
hewşerî *rgp.* saldırgan, kudurgan.
hewtayîş *L.* havlamak.
hewûnra *rgp.* (sabah) erkenden.
hetûnî *rgp.* ..e kadar, ..a kadar.
hetûnîki *rgp.* ta ki.
heşmelike *N.* saklanbac.
heyûnîki *rgp.* ta ki.
heyûnî *rgp.* ..e kadar, ..a kadar.
hez biyîş *L.* sevmek.
hezbîyîş *N.* sevilme.
hez kerdış *L.* sevmek.
hezkerdış *N.* sevme.
hêl *rgp.* kenar, yan.
hêra ci biyîş *L.* haberi olmak,
farkında olmak.
hîjdîa *N.* ejderha.
Hilkeçik *N.* Ekecik dağı.
Hilkeçikî *N.* Aksarayda konuşulan
Dımılı ağzı, Aksaray Dımlıcesi.
(bu ismi ben verdim).
him zî *rgp.* hem de, üstelik.
hîndaqi *N.* hendek, çukur.
hingav *rgp.* 1. hiza, denk. 2. kendi
başına, kendine göre.

Hişki! B. Sus!

hittil mittil *rgp.* kesinlikle,
ne olursa olsun.

hî *rgp.* ıslak.

hî biyîş *L.* ıslanmak.

hî kerdiş *L.* ıslatmak.

hîewûnde *rgp.* erkenden,
gecikmeden.

hîlqiki *N.* hik.

hîra *rgp.* geniş.

hîra biyîş *L.* genişlemek.

hîra kerdiş *L.* genişletmek.

hîremî *rgp.* her üçü.

hîrê *rgp.* üç.

hîrêrê *rgp.* üç defa.

hîrêrêse *rgp.* üçyüz.

hîrini *rgp.* 1. üçüncü. 2. üçü.

hîris *rgp.* otuz.

holliki *N.* 1. evcilik (oyunu). 2.
evcik.

hopeli *N.* kumru.

hor *N.* şimşek. * horê gûrennê *bw.*
simsek çakıyor.

horrayîş *L.* böğürmek.

horrî *N.* böğürme.

huye *N.* kürek.

hûn *N.* 1. uyku. 2. rüya.

hûna biyîş *L.* sönmek.

hûna kerdiş *L.* 1. uyutmak. 2.
söndürmek.

hûna şiyîş *L.* 1. uyumak, uykuya
dalmak. 2. sönmek.

hûn viênayîş *L.* rüya görmek.

Hûomma *N.* 1. Allah. 2. tanrı.

hûrdemî *rgp.* her ikisi.

hûwl *rgp.* iyi, kaliteli.

hûwt *rgp.* yedi.

hûwtê *rgp.* yetmiş.

hûwtrêse *rgp.* yediyüz.

hûwz *rgp.* yeşil.

hûyayîş *L.* gülmek.

I

ini *rgp.* öyle.

ini *rgp.* bedava.

iniki *rgp.* güya, öyleki.

inna *rgp. m.* bu.

innê *rgp. m.* şu.

innê *rgp.* bunlar.

innikê *rgp.* şimdi.

innî *rgp. N.* şu.

inno *rgp. N.* bu.

iyê *rgp.* o, şu (kadin).

iyê *rgp.* onlar.

iyî *rgp.* o, şu (erkek).

Î

îdî *rgp.* artık.

îro *rgp.* bugün.

îsûn *N.* insan.

îta *rgp.* bura.

J

je'ne *N.* kırkayak.

K

kal 1. *rgp.* yaşlı (erkek). 2. *N.* yaşlı,
ihtiyar.

kalayîş *L.* melemek.

kalî *N.* yaşlılık.

Kalo! *N.* İhtiyar! Dedel!

kap *N.* aşık (kemigi).

kar *N.* iş.

kar î gûre *rgp.* iş güç.

karawiyayîş *L.* kızmak.

karawnayîş *L.* kızdırmak.

kardî *N.* bıçak.
kardî tıra kerdîş *L.* bıçaklamak.
kaş biyîş *L.* sürüklenmek.
kaş kerdîş *L.* sürüklemek.
kaviri *N.* bir-iki yaşında kuzu.
kax *rpđ.* ham, olgunlaşmamış meyve.
kaxit *N.* kağıt.
Ke! *B.* Hanım! kocamın karısına hitabı.
keçel *N. n.* kel.
keçelek *N. n.* kel.
keçeleki *N. m.* kel.
keçeli *N. m.* kel.
kefûn *N.* kefen.
keher *N.* bir-iki yaşında oğlak.
keki *N.* pire.
kel *N.* teke.
kelasîngi *N.* sapan.
keleki *N.* 1. kavun. 2. kelek.
keli *N.* kaynama durumu.
keliyayîş *L.* kaynamak.
keli ci ameyîş *L.* kaynamak.
kember *N.* kemer.
kemî 1. *rpđ.* eksik. 2. *N.* eksiklik.
kemî biyîş *L.* eksilmek.
kemî kerdîş *L.* eksitmek.
kemver *rgp.* az geniş olan, eni dar olan (kumaş).
kenayîş *L.* 1. kazmak. 2. kaşmak.
keniyayîş *L.* kaşınmak.
kepegi *N.* kepek.
ker ki *rgp.* istedi ki ..., denedi ki ...
kerawnayîş *L.* kızdırmak.
kerdiş *L.* yapmak, etmek.
kergi *N.* tavuk.
kierre *N.* kaya.
keskisorî *N.* gökkuşağı.
kewkûri *N.* kevgir.
kewûnî *N.* ev kadını.
kêşme *N.* çeşme
kêy kerdîş *L.* oynamak.
kift *N.* kol. * **kiftû baskî** *bw.* kol kanat.

Kike! *B.* Hanım! kocanın karısına hitabı.
kilît *N.* anahtar.
kilît kerdîş *N.* kilitlemek.
kilîtkerde *rgp.* kilitlemiş, kilitli.
killi *N.* 1. (cinsî) ateş. 2. alev.
kim *rgp.* kim.
kimeira *rpđ.* hangisi.
kimcirê *rpđ.* hangi kişi, hangisi.
kimî *rgp.* kim.
kinç *N.* elbise.
kindir *N.* kendir.
kinnori *N.* çıban, sivilce.
kir *N.* penis.
kir *rgp.* kısa.
kir biyîş *L.* kısaltmak.
kir kerdîş *L.* kısaltmak.
kirri *N.* kısalık.
kişte *N.* maktûl, ölü, öldürülmüş.
kişti *rgp.* yan, yan taraf, kenar.
kiştîş *L.* öldürmek.
kitawi *N.* kitap.
kiwûn *rpđ.* eski.
kiwûn biyîş *L.* eskimek.
kiwûn kerdîş *L.* eskitmek.
kixayîş *L.* öksürmek.
kixiki *N.* öksürük.
kiy *rgp.* ne zaman.
kiy ki *rgp.* ne zaman ki, ta ki, ..idiği zaman.
kiyna *N.* kız çocuğu.
kiyneki *N.* kız.
kiynêra *rgp.* ne zamandan beri.
kizilbo *rgp.* hafif yanmış kumaş.
kîarm *N.* kurt, tırtıl.
kîarmicîn *rgp.* kurtlu.
kîassa *N.* kaplumbağa.
kîe *N.* ev.
kîer *N. n.* sağır.
kîeri *N. m.* sağır.
kîse *N.* kese.
kîedi *rgp.* 1. hepsi. 2. hepsini.
kîsik *N.* kese.
ko *rgp.* ...ecek, ...acak.
kol biyîş *L.* körelmek.

kol kerdîş *L.* köreltmek.
kole *N.* köle.
koli *rgp.* boynuzsuz (hayvan).
koli *N.* omuz, omuz üstü.
koşkar *N.* ayakkabıcı.
kosne *N.* köstebek.
kow biyîş *L.* şımarmak.
kow kerdîş *L.* şımartmak.
kûççi *N.* taş.
kûççin *rgp.* taşlı.
kûfik *rpđ.* küf.
kûfikî biyîş *L.* küflenmek.
kûfikin *rgp.* küflü.
kûjik *N.* (evin dışardan) köşe(sî).
kûl *N.* 1. derd, hastalık. 2. yara.
kûlaw *N.* keçe.
kûlliki *N.* şapka.
kûnd *N.* haykuş.
kûndêzi *N.* kepçe.
kûo *N.* dag.
kûoçiki *N.* kaşık.
kûolî *N.* odun.
kûose *rpđ.* köse.
kûotayîş *L.* kemirmek.
kûotîş *L.* kemirmek.
Kûrdasî *N.* 1. Dımlî. 2. Dımlîce.
Kûrdîstûn *N.* Kürdistan.
kûs kerdîş *L.* iteklemek.
kûsikî *rgp.* diz boyu.
kût *rgp.* 1. topal. 2. ayakları kesik olan.
kûta *rgp.* nereye.
kûtik *N. n.* köpek.
kûtiki *N. m.* köpek.
kûtîş *L.* düşmek.
kûwar *rpđ.* 1. güzel. 2. kibar.
kûwûn *rpđ.* eski
kûwûn biyîş *L.* eskimek.
kûwûn kerdîş *L.* eskitmek.
kûyayîş *L.* dövmek.
kûyi *N.* kabak.

L

la *N.* ip.
Laa! *B. N.* Yaa! İşte! Öyle!
la *rgp.* fakat, ama.
lac *N.* oğul.
lacik *N.* 1. oğlan. 2. oğul.
lal *rpđ.* *N.* dilsiz, lal.
lal biyîş *L.* dilsiz olmak.
lali *rpđ. m.* dilsiz, lal.
lallik *N. n.* kekeç.
lalliki *N. m.* kekeç.
lallî kerdîş *L.* (ç. dili) uyumak.
lap *N.* aya, avuç içi.
lapatî *N.* tokat.
lapatî piro dayîş *L.* tokat atmak.
lapêki *rgp.* bir avuç.
lapik *N.* eldiven.
lawiyayîş *L.* emmek.
lawnayîş *L.* emzirmek.
Le! *B. N.* Herif! Yahu! Baksane!
kadının kocasına hitabı.
leke *N.* leke.
leke biyîş *L.* lekelenmek.
leke kerdîş *L.* lekelemek.
lengayîş *L.* topallamak.
lengnayîş *L.* topallatmak.
leqayîş *L.* sallanmak.
leqnayîş *L.* sallamak.
leqiyayî *rgp.* sallanmış.
lerzayîş *L.* 1. titremek. 2. *meç.* kalp çarpmak.
lerznayîş *L.* titretmek.
leşî *N.* vucut.
lewlewî *N.* leblebi.
lez *rgp.* acele.
lezêka *rgp.* acele ile.
Lille! *B. N.* Herif! Yahu! Baksane!
kadının kocasına hitabı.
lincik *rgp.* sırıl sıklam.
lingi *N.* ayak.
lingi estîş ver *L.* çelme takmak.
lippikî *rgp.* sırıl sıklam.
liw *N.* dudak.
lîem *rgp.* kir.
lîemîên *rpđ.* kirli.

lîsâyîş *L.* yalamak.
lîsnayîş *L.* yalamak.
lîllik *rgp.* berrak, tertemiz.
lîmoni *N.* limon.
lîs *N.* eğilme.
lîs biyîş *L.* eğilmek.
lîs kerdîş *L.* eğmek.
lîwi *N. m.* tilki.
lîym *N.* kir.
lîyr *N.* çocuk.
lîyr ardîş *L.* doğurmak, doğum yapmak.
lîyrî vetîş *L.* (kuş için) yavrulamak.
loqere *N.* bağırsak.
lorik *N. n.* çocuk.
loriki *N. m.* çocuk.
lulla *N.* musluk, boru.
lûelli *N.* bir çesid börek.

M

ma *N.* anne.
ma *rgp.* biz.
ma vaci ki *rgp.* diyelim ki, söz gelimi, farz edelim ki.
makkî *N.* dişi.
mal *N.* 1. davar. 2. mal.
mala *rgp.* allah vere, inşallah.
malêzi *N.* bulamac.
malla *N.* hoca.
malliwi *N.* bir-iki yaşındaki dana.
maşalla *N.* maşaallah.
masayî *rgp.* şişik, şişmiş.
masayîş *L.* şişmek.
masnayîş *L.* şişirmek.
mat mendîş *L.* şaşa kalmak, hayret etmek.
mecal *N.* olanak, güç, mecal.
me'cîr *N.* muhacir.
me'cîri *N.* muhaceret.
me'cûn *N.* macun.
mektewi *N.* okul.

mektûw *N.* mektub.
meleki *N.* kertenkele.
meleki *N.* melek.
me'licuk *N.* solucan.
melmeket *N.* memleket.
mende *rgp.* kalan.
mendîş *L.* kalmak.
mendîş *L.* benzemek.
me'ne *N.* bahane.
me'ne *N.* muayene.
me'ne kerdîş *L.* bahane etmek.
me'ne kerdîş *L.* muayene etmek.
meqes *N.* makas.
me'r *N. n.* yılan.
meraq *N.* merak.
meraq kerdîş *L.* merak etmek.
mercola *N.* karınca.
merde *N.* ölü.
merdîş *L.* ölmek.
merdigûn *N.* merdiven.
merdiom *N.* 1. adam. 2. akraba.
meri *N.* testi, bidon.
me'ri *N. m.* yılan.
merre *N. n.* fare.
me'rûm *rgp.* mahrum.
me'rûmî *N.* mahrumiyet.
mesîni *N.* ibrik.
me'ser *N.* mahşer.
meşki *N.* tulum, tuluk.
me'yni *N.* 1. *m.* kısarak. 2. *n.* at.
mexeli biyîş *L.* hayvanların yere yatması.
mexeli kerdîş *L.* hayvanların yere yatmasını sağlamak.
mezel *N.* mezar.
mihûn *N.* (tahtadan) kazık, sikke.
mil *N.* boyun.
milçiki *N.* 1. serçe. 2. kuş.
milet *N.* millet.
miliçuw *rgp.* boynu egri/bükük.
milqatiki *N.* lakap.
milqe *N.* bol soganlı bir yemek.
milxendiz *N.* mıknatıs.
mird *rgp.* tok.

mirdîne *rgp.* doyarcasına, tok olana kadar.

miyi *N.* koyun.

mizgûni *N.* müjde.

mizgûni dayış *L.* müjdelemek.

mîdûn *N.* meydan.

mîerde *N.* koca, herif.

mîerde kerdış *L.* kocaya varmak, evlenmek.

mîerdik *N.* adam, herif, adamcagız.

Mîerdik! *N.* Herif! Bey!

mîesi *N.* sinek, kara sinek.

milyari *rgp.* milyar.

milyoni *rgp.* milyon.

mîr *N.* hamur.

mîx *N.* çivi.

mîyt *N.* ölü, ceset.

mîzelek *N.* sık sık altını islatan.

mîzi *N.* çiş.

mîzi kerdış *N.* işemek.

mûndi *rgp.* içinde, ortasında.

mûndış *L.* örmek.

mûndî *N.* kuşak.

mûne *N.* bel.

mûnga *N.* inek.

mûno *ki* *rgp.* herhalde, öyle gözüktüyor *ki*.

mûnqış *N.* şapşal, aptal, deli.

mûoliz *rgp.* fakir, perişan, belengaz.

mûra *N.* boncuk.

mûsayış *L.* öğrenmek.

mûsnayış *L.* öğretmek.

mûxbîr *N.* muhbir.

mûyi *N.* kıl.

mûyin *rgp.* kılı, kıldan.

N

na *rgp. m.* bu.

na kıştı *rgp.* bu taraf.

naçar *rgp.* caresiz.

nak *N.* göbek.

nalayış *L.* 1. inlemek. 2. inletmek.

nale *N.* nal.

nale kerdış *L.* 1. nallamak.
2. mec. dövmek.

na'let *rgp.* lanet.

na'letî *N.* lanetli.

name *N.* isim.

narê *rgp.* bu sefer.

nari *N.* nar.

nankûor *N.* nankör.

nata *rgp.* beri, buraya.

naver *rgp.* bu taraf, bu kenar, bu sahil.

naxir *N.* sığır sürüsü.

naz *N.* naz.

ne'ciyayış *L.* sinirlenmek, kızmak, öfkelenmek.

neheli *rgp.* sanki.

nengû *N.* tşrnak.

nepexiyayış *L.* şişmek.

nepexnayış *L.* şişirmek.

neqış *N.* 1. nakış. 2. süs.

nerdîgûn *N.* merdiven.

nerî *N.* 1. eril, erkek. 2. erillik, erkeklik.

nerm *rgp.* yumuşak.

nerm biyış *L.* yumuşamak.

nerm kerdış *L.* yumuşatmak.

nermiki *N.* bingıldak.

nermî *N.* yumuşaklık.

newe *rgp.* yeni.

newe biyış *L.* yenilenmek.

newe kerdış *L.* yenilemek.

newera *rgp.* 1. yeniden. 2. bundan sonra.

ne'yi *N.* nohut.

nexşîen *rgp.* 1. nakışlı. 2. süslü.

nê *rgp.* 1. *m.* bu, bunu. 2. bunlar.

nêyli *N.* düve, iki-uç yaşındaki dana.

niç *N.* hayır anlamında ünlem.

niçûki *N.* yumruk.

nikêra *rgp.* şimdiden.

nikêra bata *rgp.* bundan sonra, bundan böyle..

nikêyên *rgp.* zeman, şimdiki.
nikûsikî *rgp.* diz üstü.
nîmac *N.* namaz.
nîmac kerdiş *L.* namaz kılmak.
nîmite *rgp.* gizli, saklı, gizlice.
nîmîtiş *L.* saklamak.
nîmnayîş *L.* saklamak.
niq kerdiş *L.* dik dik bakmak.
niqir *N.* çentik.
niqî kerdiş *L.* dik dik bakmak.
nişkawera *rgp.* ansızın.
niştîş *L.* konmak.
niştîş *L.* yazmak.
niw *rpđ.* dokuz.
niwê *rpđ.* doksan.
niwini *rpđ.* 1. dokuzu. 2. dokuz tane, dokuzunu.
niwr *N.* hısım
niwrêse *rgđ.* dokuzyüz.
nixtgîne *rgp.* dikkatlice.
nizdî *rgp.* yakın.
nizdî biyîş *L.* yaklaşmak, yakınlaşmak.
nizdî kerdiş *L.* yakınlaştırmak.
nizm *rpđ.* düşük, alçak.
nizm biyîş *L.* alçalmak.
nizm kerdiş *L.* alçaltmak.
nizmî *N.* düşüklük, alçaklık.
nî *rgp.* *N.* bu, bunu.
nîc *rgp.* hayır.
nîem *rpđ.* yarı, eksik.
nîemserre *rgp.* altı aylık.
nîemûn *N.* misafir.
nîêpûte *rgp.* pişmemiş.
nîmce *rgp.* yarıda bırakılmış, yarım.
nîme *rgp.* yarı, yarım.
nîme biyîş *L.* yarılanmak.
nîme kerdiş *L.* yarılamak, yarıya getirmek.
nîmê şîwi *N.* gece yarısı.
nîmroc 1. *N.* öğlen. 2. *rgp.* öğlenleyin.
nîmrocêki *rgp.* öğlenleyin.
nîni *rpđ.* bunlar, bunları.

nîski *N.* mercimek tanesi.
nîskî *N.* mercimek.
nîsûni *N.* nisan ayı.
nîşûn *N.* nişan.
nîşûn girîotiş *L.* nişan almak.
nîşûne *N.* nişan töreni.
nîweş *N. n.* hasta.
nîweş kûtîş *L.* hastalamak.
nîweşi *N. m.* hasta.
nîweşi *N.* hastalık.
no *rgp. n.* bu.
nûcîki *N.* yumruk.
nûcîki kerdiş *L.* yumruk sıkmak.
nûn *N.* ekmek.
nûn dayîş *L.* davet vermek.
nûno patîle *N.* yufka ekmek.
nûr kerdiş *L.* katlamak, toplamak.
nûrkerde *rgp.* katlanmış.
nûşte *N.* nuska.

O

ocaxi *N.* ocak.
ode *N.* oda
ordi *N.* ordu.
orispî *N.* oruspu.
ortax *N.* ortak.
otobizi *N.* otobus.
ox *rgp.* oh.

P

pa *rgp.* 1. ile, beraber. 2. takılı, yapışık.
pa biyîş *L.* takılmak.
pa finayîş *L.* yapıştırmak, vurmak, çarpmak.
pa kerdiş *L.* takmak.

pa nayîş *L.* 1. (kapı, pencere) örtmek. 2. birbirine deydirmek, dokundurmak.
pa vistîş *L.* 1. yapıştırmak, çarpmak, vurmak. 2. takmak.
padîşa *N.* padişah.
palliki *N.* semer.
par *N.* geçen sene.
par *N.* pay.
par kerdîş *L.* bölüşmek, paylaşmak.
parçe *rgp.* parça
parçe biyîş *L.* parçalanmak.
parçe kerdîş *L.* parçalamak.
parçe parçe kerdîş *L.* param parça yapmak.
parîên *rgp.* geçen seneki.
parsî *N.* kaburga.
paşna *N.* topuk. ökce.
paşî ameyîş *L.* desteklemek.
paşî *N.* sırt.
paşî girîotîş *L.* desteklemek.
patîş *L.* soymak.
patîle *N.* yufka (ekmek).
pawitîş *L.* beklemek.
pawlûqa *N.* fabrika.
payîz *N.* sonbahar.
pê kerdîş *L.* (ayakkabi, pantolon) giymek.
pêçeki *N.* kundak.
pede kerdîş *L.* 1. üstünden dökmek. 2. üstüne dökmek. 2. başına dökmek, başından dökmek.
pejnari *N.* çuvaldız.
pe'liwûn *N.* pehlivan.
pellik *N.* madeni pul.
peme *N.* pamuk.
pemeyên *rgp.* pamuklu.
pencera *N.* pencere.
peqiki *N.* sivilce.
peqir *N.* bakır.
perda *N.* perde.
pere *N.* para.
perî *rgp.* dün değil evvelki gün.
pernayîş *L.* sıçratmak.

pernayîş *L.* batırmak, saptamak, sokmak.
perrayîş *L.* sıçramak.
perrayîş *L.* saptanmak, batmak.
pers *N.* soru.
pers biyîş *L.* sorulmak.
pers kerdîş *L.* sormak.
pert *N.* yaprak, sayfa.
pes *N.* davar.
pesn dayîş *L.* övmek.
pesnê xî dayîş *L.* övünmek.
peşmî *N.* yün.
peşmîên *rgp.* yünlü.
peya *rgp.* yaya.
pezik *N.* ıspanak.
pêlek *N.* torbacık.
pêrar *N.* iki sene öce.
pêrşeme *N.* persembeye.
pêştimali *N.* peştemal.
pêxember *N.* peygamber.
pêyra *rgp.* ayakta.
piçikîeki *rgp.* azıcık.
pif kerdîş *L.* üflemek.
pifi *N.* balon.
pilisiyayî *rdp.* soluk.
pilisiyayîş *L.* 1. solmak. 2. buruşmak.
pilisnayîş *L.* soldurmak, buruşturmak.
pilişk *N.* çapak.
pira dayîş *L.* giydirmek.
pirç *N.* kıl.
pirçikin *rgp.* dallı yapraklı.
pirçin *rgp.* kıllı.
pirên *N.* (uzun kollu) atlet.
pirniki *N.* burun deliği.
piro dayîş *L.* 1. vurmak. 2. vuruşmak.
piro gûniyayîş *L.* birşeye değmek.
piro biyîş *L.* kapmak.
pirocini *N.* elek.
pirocini kerdîş *L.* elemek.
pirr kerdîş *L.* sümkürmek.
pirûnciki kerdîş *L.* urmalamak.

pisiki *N. m.* kedi.
pistûn *N.* göğüs, sine.
pişiki *N.* akciger.
pişkayîş *L.* hapsirmek.
pişki *N.* koyun, keçi gübresi.
piştîş *L.* sarmak, sarmalamak.
pi'ûn *rd.* geniş.
pivîngi *N.* çiğdem.
pixirî *N.* baca.
piy *rgp.* ard, arka.
piyda kerdiş *L.* bulmak, temin etmek, yaratmak.
piyên *rgp.* 1. (bir) sonraki.
 2. sonuncu.
piyi *rgp.* sonra, ardından.
 * **di serrûnra piyi** *bw.* 1. iki seneden sonra. 2. yıllar sonra.
piynî *N.* 1. son, arka, ard. 2. sonuc, sonunda.
piynî ameyîş *L.* 1. bitmek.
 2. tükenmek, kökü kazınmak.
piynî ardiş *L.* 1. bitirmek.
 2. tüketmek, kökünü kazımak.
piyra *rgp.* 1. sonradan. 2. arkadan, ardından.
piziki *N.* sivilce.
pî *N.* baba.
piêçeki *N.* kundak.
piêrar *N.* iki sene önce.
piêro *rgp.* beraber.
piêrun *N.* ebeveyn, baba ocağı.
piêser *rgp.* üst üste.
piêser ardiş *L.* toplamak, yağmak.
pîl *rgp.* büyük.
pîl biyîş *L.* büyümek.
pîl kerdiş *L.* 1. büyütme.
 2. abartmak.
pîli *N.* büyüklük.
pîne *N.* 1. yama. 2. çaput.
pîne kerdiş *L.* yamalamak.
pînekerde *N.* yamalı.
pîri *rd.* m. yaşlı, ihtiyar.
pîriki *N.* örümcek.
pîs *rd.* pis, kirli.
pîs biyîş *L.* kirlenmek, pislenmek.

pîs kerdiş *L.* pisletmek, kirliletmek.
pîsî *N.* pislik.
piy *N.* arka.
piydiser *rgp.* gerisin geri.
pizze *N.* 1. karın. 2. göbek.
poşmûn *N.* pişman.
prûn *N.* lokma.
prûnêki *rgp.* lokmacık, birazcık, azıcık.
pûcayîş *L.* pişmek.
pûç *rd.* çürük, kof, pısrık.
pûç *N.* çorap.
pûne *rd.* beş.
pûne pûne *rd.* beşer beşer.
pûncas *rd.* elli.
pûne *N.* nane.
pûncini *rd.* 1. bese. 2. beşinci.
 3. beş tane, beşini.
pûng *N.* dereotu.
pûnk *rd.* temiz.
pûnk biyîş *L.* temiz olmak.
pûnk kerdiş *L.* temizlemek.
pûnkî *N.* temizlik.
pûnkîne *rgp.* tertemiz, temizcesine.
pûnrêse *rd.* beşyüz.
pûnz *N.* soğan.
pûnzin *rgp.* soğanlı.
pûor *N.* saç.
pûr *rgp.* dolu.
pûr kerdiş *L.* doldurmak.
pûrik *N.* kabuk (hububat kabuğu).
pûrî *N.* doluluk.
pûrt *N.* 1. kış. 2. tüy.
pûrtin *rgp.* 1. kış. 2. tüylü.
pûrûncikî kerdiş *L.* tşrmalamak.
pût *N.* 1. put. 2. heykel.
pûte *rgp.* pişmiş.
pûtîş *L.* pişirmek.
pûwteni *N.* uşray.

SONDA MEZIN Û NEV NEWROZ*

Meçoyê Darê

Li bîst û yek
agirê me da hesinê te
sorkiri û nûrikri
Apo!
destê xwe
ew destê te yên maçkirinê
dirêjke me ra
carek rûne li çi tîrsiya
ji rind û xirabê kire qal
em bûne darb û mesal
pelê wê gelek pîrbûn
ba min, emê bernifirbûn
Apo;
du birîn sekinîne
li quncê dil
bûne kwil
yek Qesrê Şirin, yek
Serê Duwemin
Apo;
li dema te
zalimên mîna Dehaq
li me bûn Mûsolînî
Hitler
Û Pinoşe
li me bûn kûçik
li çar ali
xwîn û birçibun
dibêjin
li dem Dehaqê zalim
stûyê xwe xwardikir Ararat
ew Araratê bilind

gîrya û qîrya
difikirya
doralî girt dûman
dû gihîşte ezman
Ferat bê zar û ziman
sekinî
Tijle mîna dinan jî çîyan vegeriya
ne gihîşte derya
steyr û hîv û roj bûne wînda
tarî daket gunda
li gund û bajara tîrs
jî tîrsan mane şaş
bûne nexweş
Apo;
Rast e, dibêjin
gulê Mezopotamyê çilmisîye
ew gulê rengîn
gula sorpel
gula çarpel
ax qelişî
weşîya zînar û lat
camêrên namdar bûne duqat
li dema te
li welatê me
cihê bav û kalê me
cihê govend û kilamê me
li qebilê me li qewmê me
li bajar û gundê me
Apê KAWÊ;
ne yek
ne du

*Ew şîir di sala 1977an de di kovara *Roja Welat* hejmara 8an de bi navê N. Sezgin hatibû belavkirin.

ne sê
ne çar
li welat bû hawar
tu xwedanê hesinê sor
te nûr kir hesin
te go "bese"
te deng da li meydan
dest pê kir îsyar
feqîr
 qîzan
 zîlam
 û xulam

piçûk û mezin
mêr û jin
xwarin SONDA MEZIN
dibêjin
 *"Dijmin tim yek e
 nêzik - dûr
 li hindir - li der
 nabe dost navê wan
 li nanê feqîran e tim çavê wan"*

Apo;
rast e,
dibêjin we xwe berda ser
ji gund, ji bajar
sed sed, hezar hezar
hûn meşîyan qela wî
we anî dawîya bela wî
Apo, rast e,
dibêjin ku we kuşt Dehaq
baranekê girt ser Ararat
li Ararat gul û zozan
derketin deşt û çiya xizan
agîrek vexistin
di êgir da hesinê te
sorkirin û nûkirin
nûkirin û sorkirin
dibêjin ew zîman
hate iman
meşîya û meşîya
di çîyan da kevir diweşîya

gihîşte Tijla din
bûn yek
bi şewq û guman
himbêz kirin Êman
dibêjin
keçên çevreşş û xortên delal
rûniştin li ser ava zelal
derd û xem avêtin
bûn heval
APO;
hin hene li dinê
welatên bindest
ne bi doz û şer in
ne lal û ker in
em dijmin zanin
ne yek, ne du, ne sê û çar in
her çar ji hev xwînvexwar in
dijmin me zanin
li ber ne gerîyan
ne girîyan û ne tirsîyan
tîm û tîm kir îsyar
APO;
me ewqas bihîst
em ewqas dibêjin
rêya me rêya AZADÎ
li her der
li her cih
li Avdarê
li bîst û yek
li NEWROZ
emê pîrozkin
ji te ra silavên germîn
Apê KAWÊ;
Cejna te li ser seran
û herdu çavan!...

KARACADAĞ

Temmuz ayı
gecenin yarısı
yüreğimde müthiş bir hasretin acısı
ve yüreğim
çıplak bir mavzer gibi
ürkek

titrete
ve yaralı

temmuz ayı
gecenin yarısı
şeyh sebil tepesindeyim
korkak bir yürek gibi yanan
sokak lambalarının ışığında

karacadağ:

saklandığı vadide
hazin bir hikaye
yanan bir meşale
karanfil kalesi
ve asi

Jainist bir din adamının titizliğiyle
hürmetle toprağa oturdum
toprak
arzulu bir kadının
teni kadar sıçak
ve anacaydı
vakit
konya ovasının
bereket zamanıydı
başak keşmişti
konya ovasını
kırşehir biçerdöverlerinin sesleri
yankılanıyordu dağlarda
harsid dağından
kimyon kokulu dağ rüzgarı esiyordu
güneye

gökyüzü
başığa binmiş tarla gibi
temiz ve sarhoştu
yıldızlar bol ve yine boldu
ve yıldızlar
gelinlik çağındaki
xalikan kızları gibi
erişilmez
ürkek
pak
ve aydındılar.

Xaco

Hatırlıyormusun Xaco
kış aylarında
sırtımızda kara önlükler
boynumuzda
yırtık ve soğukta kör bir giyotin
bıçağına dönüşen
beyaz naylon yakalar
koltuklarımızın altında tezeklerimiz
camurla boğuşa boğuşa
okula gittimiz günleri
hatırlıyormusun
öğretmen korkusunda
zerdali dalı gibi titrediğimiz yılları
hatırlıyormusun
kürtçe konuştuk diye
taze yüreklerimize
mavzer kurşunu gibi çakılan
acı sözleri
ve
evlerimize
avuçlarımızın içi şiş
döndüğümüz günleri.

Feridün

